

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

30 Νοεμβρίου 1909

ΕΤΟΣ Ι' ΤΕΥΧΟΣ 220

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΙΚ. Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ἑλληνικά ταξίδια.
ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ, Ἕνας γάμος, διήγημα.
ΔΗΜ. Κ. ΜΑΡΓΑΡΗ, Οἱ ἐχθροὶ τῶν βιβλίων.
ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΟΥΡΕ, Ἡ Καλλιτεχνικὴ Ἐκθεσίς τῆς Βενετίας, ἀποσπάσματα.
Α. ΑΝΔΡΕΪΕΦ, Ἡ Ἄβυσσος, διήγημα, μετάφρ. Α. Γ. Κοινοτακτινίδη.
ΣΠ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ, Πρακτικὴ ζωὴ — Κοινότητες.
Ι. ΖΕΡΒΟΥ, ΑΡΕΤΑ, Ὁ θεσμός τῆς ἀνακρίσεως.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.
Ἀρχαιολογικά: «Δευκὰς-Ἰθάκη» βιβλιοκρισία ὑπὸ Κ. —
Ἡ Κόρη τοῦ Ἀντίου, ἐπιστολὴ Γ. Σωτηριάδου. — Διά-
φορα ἀρχαιολογικά.
Ζωγραφικὴ, Ἡ Ἐκθεσίς τῆς Δόξ Ἰγγλέση, ὑπὸ Κ. Μ.
Μουσικὴ, Τὰ «Σκωτικὰ τραγούδια» τοῦ Μπετόβεν, ὑπὸ Θ.
Ι. Σακελλαρίδη.

Ῥοδεῖον Ἀθηνῶν ὑπὸ Κ. Μ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ. — Δημοτικὴ σάτυρα. — Τὰ δημοτικά μας
τραγούδια στὸ Παρίσι. — Ἡ «Εὐθυμὸς Χήρα» κλεμμένη. — Ἀρχαῖα, ἀρχαῖα,
καὶ ρωσσικά δράματα. — Μία προτομή, δῆθεν ὑπὸ Δά Βίντση. — Ἀφορισμοὶ
τοῦ Τολστόη. — Φιλοσοφικαὶ σημειώσεις τοῦ Ἰψεν. — Ἐμνέσκο. — Ὀλιγόστιχα.
— Τὰ καθημερινὰ νέα. — Μικρὰ γράμματα. — Προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ. — Νέαι
ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἀπὸ τὴν Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν τῆς Βενετίας: Παιδικὴ ζωὴ, τρίπτυχον ὑπὸ Π.
Κιέζα, ἐντὸς τοῦ χειμένου, χρωματιστὴ. — Σύνθημα τῆς Ἀγοῆς ὑπὸ Β. Τσιάρδη.
— Προσωπογραφία τῆς κοιμήσεως Μοροζίνη, ὑπὸ Α. Σελβάτικο. — Σελίδες ἔρω-
τος, ὑπὸ Ε. Τίτο. — Ἡ Γούμενα, ὑπὸ Ε. Τίτο. — Ὁ κήπος τοῦ Ἐρωτος, ὑπὸ
Ἑμμάς Τσιάρδη. — Οἱ γρηῆς, ὑπὸ Φελίτσε Καζοράτη. — Τὸ Κρόνιον τῆς Ὀλυμ-
πίας. — Κέρικη προτομὴ, ἀποδιδομένη εἰς τὸν Δά Βίντση. — Γελοιογραφία τοῦ
Δεκαπενθημέρου.

Ἀθῆναι, δόξ Ἀριστοτέλους 86

Ἐκάστον Τεύχος Δραχ. 1

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.

ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.
διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς σπουδαστάς | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἑκάστου μηνός.

Ἐκάστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.

Τὸ τμήμα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἡ τραπεζικὴ ἐπιταγὴ πρὸς τὸν
κ. Κίμωνα Μεγαλιθὴν, διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» Ἀθῆνας.

ΕΤΟΣ 1909

4 Δραχμαὶ ἑκαστον γραμματίον
ἰσχύον
διὰ τὰς 4 κληρώσεις

ΚΕΡΔΗ 900.000 ΔΡΑΧΜΑΙ

1 Δραχμὴ ἑκαστον γραμματίον
ἰσχύον
διὰ μίαν ἐκ τῶν 4 κληρώσεων

4	Κέρδη μεγάλα	ἐξ	100.000	ἐκ	400.000	Δραχμῶν
4	"	ἐξ	25.000	ἐξ	100.000	"
4	"	ἐκ	10.000	ἐκ	40.000	"
12	"	ἐκ	5.000	ἐξ	60.000	"
20	"	ἐκ	1.000	ἐξ	20.000	"
1644	"	ἐξ	100	ἐξ	164.400	"
1812	"	ἐκ	50	ἐξ	115.600	"
4000	ἐν ὅλῳ Κέρδη ἄξιας Δραχμῶν				900.000	Δραχμῶν

Ἡ τετάρτη κλήρωση γενήσεται τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 (13 Ἰανουαρίου) 1910.

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχμὰς τέσσαρας ἑκαστον ἰσχύον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς δραχμὴν μίαν ἑκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἀθήνας.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

"ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΦΟΙΒΟΣ," ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ:

ΕΞΕΛΘΘΗΣΑΝ:

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ὡραῖος τόμος, θαυμασίως εἰκονογραφημένος ὑπὸ τοῦ καλλιτέχου κ. Π. Ροῦμπου, περιέχων τὰριστοὺς γήματα τῆς δημοτικῆς μας ποιήσεως.

Κάθε ἀντίτυπον τιμᾶται δρ. 3.

100 ἀντίτυπα ἐπὶ χειροποιήτου χαρτοῦ δρ. 5 καθέν. Κάθε αἴτησις, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ταχ. ἐπιταγὴν, στέλλεται:

Πρὸς τὴν Ἐκδοτικὴν Ἑταιρείαν ὁ Φοῖβος
1, ὁδὸς Κλεισθένους, Ἀθήνας.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» κάθε ἀντίτυπον φράγκα 2.50, ἀποστέλλομενα μαζί με τὴν παραγγελίαν.

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 18, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 200

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 18, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ... Δρ.—Φρ. 25

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἐκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Ὅττω μὲ τὸν

18ον τόμον θὰ ἔχη ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὧν, ἦτοι... Δρ.—Φρ. 225

Οἱ τόμοι 3^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων ὀλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατὰ δόσεις ἀγοραστὴν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

Παύλου Νιρβάνα: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... πρὸς Δρ.—Φρ. 0.50 ἀντὶ 1
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια... » » 0.50 ἀντὶ 1

Κίμωνος Μεγαλήδη: Σάν Ζωὴ καὶ Σάν Παραμύθι, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2

Σπύρου Μελά: Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2

Οσκαρ Οδάιλδ: Σαλώμη, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2

Μ. Μαλακάση: Περωμένα, ποιήματα... » » 2 ἀντὶ 3

Α. Θέρου: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονογραφημένα... » » 3

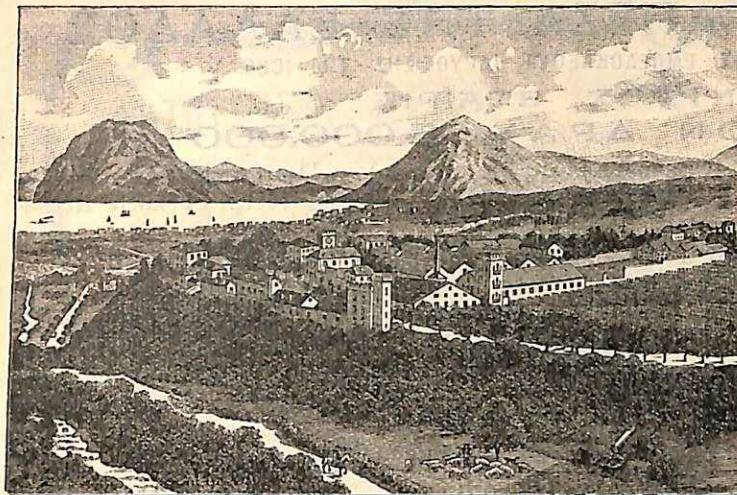
Ι. Πολέμη: Κειμήλια, ποιήματα... » » 1.50 ἀντὶ 3

Εξωτικά... » » 1 ἀντὶ 2

Γ. Στρατήγη: Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 3

Ν. Ἐπισκοποπούλου: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2

Λεύκωμα τῶν «Παναθηναίων»... » » 1 ἀντὶ 2

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας

"Η ΑΧΑΪΑ,"

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Νίκης 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ ἱαματικῶν

Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὺς

ὥς καὶ ἐπιτραπεζίων οἶνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887

«Des Princes» τοῦ 1890

«Τὸν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

«Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

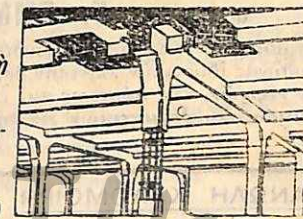
5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν ἀφλέκτων οἰκιῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓΚΟΣΜΙῳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρισίοις οἴκου Hennebique.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΒΑΡΕΚΙΝΑ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιὸν - Χημικὸν

Διὰ τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βαρεκίνης ἐπιτυγχάνεται ὁ τέλειος καθαρισμός, λεύκανσις καὶ ἀπολύμανσις τῶν ἀσπρόρουχων χωρὶς ταῦτα νὰ ὑπόκεινται καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην βλάβην, καθότι ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπ' αὐτῶν γίνεται χημικῶς καὶ οὐχὶ διὰ τεχνικῶν μέσων (τριψίματος, κοπανίσματος κλπ.) ἐπομένως περιορίζεται εἰς τὸ νὰ καθαρίσῃ, λευκαίῃ καὶ ἀπολυμαίῃ τὰ ἀσπρόρουχα, διατηροῦσα τὴν στερεότητά αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπίσημα πιστοποιητικὰ διαφόρων χημικῶν βεβαιοῦσι. Προκύπτει δὲ καὶ οἰκονομία κόπου, χρόνου καὶ χρημάτων, κατὰ τὰ ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παλαιὸν σύστημι τῆς μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακεῖον Ἀνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Ἀριστοτέλους καὶ Ἡλείου.—Ἀρ. τηλ. 382

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ πλατείᾳ Συντάγματος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Ἀγίου Γεωργίου 4.

Ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τοῦ Συλλόγου Πανασσῶν.

Ὡραὶ ἐπισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Έκδοσις επιταγών (chèque). — Πιστωτικά επιστολαί. — Εισπράξεις. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.

Τμήμα Ταμιευνηρίον. — Ταμιευτήριον 4 % — Μηνιαῖαι καταθέσεις ἀνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίον. — Ἀγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά ἐντολαί.

Τμήμα Ἐμπορίον. — Προμήθειαι ἐμπορευμάτων. — Ἀντιπροσωπείαι οἰκῶν. — Πληροφορίαι ἐμπορικά. — Δέματα κατειργασμένα βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι τοῦ Γαλλικοῦ «Phenix» ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ζωῆς.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 % ἀπόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 % ἀπόδοσις μετὰ ἓν ἔτος.
4 0/0 » μετὰ τρεῖς μῆνας.	5 0/0 » μετὰ δύο ἔτη.
4 1/4 % » μετὰ ἕξ μῆνας.	5 1/2 % » μετὰ δύο ἔτη καὶ πλέον.

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσὸν κατὰ 1 1/2 % ὀλιγώτερον.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ ΕΝ ΑΜΙΣΩ

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Ὀδὸς Ἀκαδημίας — 71

Ο ΙΑΤΡΟΣ Γ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ἐπὶ μακρὸν ἐν Εὐρώπῃ σπουδάσας καὶ ἐν Παρίσι τοῖς διευθύναις ἰδιωτικὴν κλινικὴν δέχεται διὰ τὰ νοσήματα τῶν νεφρῶν, τῆς κύστεως καὶ ἐν γένει τοὺς ἐκ μεταδοτικῶν καὶ δερματικῶν παθήσεων πάσχοντας.

Ὀδὸς Ἁγίου Κωνσταντίνου ἀριθ. 18.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΙΨΙΑΣ)

α') Ποίησις Μαλακάση :

Στὴν ἀγέμῃ καρφωμένα . . . Δρ. 1.—
Τραγουδάκι . . . 1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρητις . . . 1.—

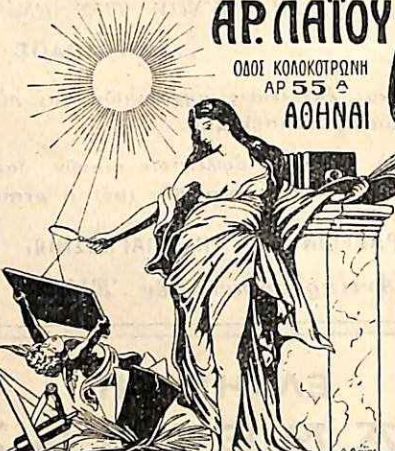
β') Ποίησις Ἀλεξ. Πάλλη :

Μολιβιάτισσα . . . Δρ. 1.—
Μισιριώτισσα . . . 1.—
Ρουμेलιώτισσα . . . 1.50
Ἀφροδίτη . . . 1.50
Χάιντε Χοῦρδε . . . 1.—
Μικρούλα . . . 1.50

Ὅλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ

ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΩΤΡΩΝΗ
ΑΡ. 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ 1907

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῃ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Η "ΝΕΑ ΑΦΘΟΝΙΑ,"

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. Γ. ΣΚΡΕΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 139 (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

Γάλα ἀγνὸν ἀγελαδινὸν καὶ πρόβειον ἢ ὁκᾶ λεπτὰ 80.— Βού-
τυρον τῆς ὥρας.— Ἀυγὰ φρέσκα ἐκ τοῦ κτηνοτροφείου τοῦ
Καταστήματος.— Δουκουμάδες ἔκτακτοι καὶ ἀφράτοι.— Μέλι
Υμηττοῦ γνήσιον καὶ ἀγνόν.

ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ

ΒΡΑΒΕΥΘΗ
ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Α' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτῃ ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν
ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι-
στημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ
Ἀγγλικαὶ εἰδικότητες (Spécialités). —
Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις
καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν
καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὁρρὸς.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. —
Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγωνίστους

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21Γ — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον ἀριθ. 137

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἐδωδύμων νοπότατα
ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἐργοστάσια καὶ ὡς ἐκ
τῆς μεγάλης καταναλώσεως ἀνακαινίζόμενα
καθ' ἑκάστην.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΩ

ΔΙΑ ΜΕΛΙ ΚΑΙ ΕΛΗΘΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HUSTON. — ΕΔΡΑ : ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ : ΔΡΑΧ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ : ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί : Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Νέῳ Φαλήρῳ
καὶ Κηφισσίᾳ. — Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν
Τροχιοδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ
ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλκίδος. — Ἡλε-
κτρικὸς Τροχιοδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἐταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν
ἐργασίαν σχετιζομένην μετὰ τὸν ἡλεκτρισμὸν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς
εἶδους ὑλικά ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἰδία ὄργανα καὶ μηχανὰς THOMSON HUSTON τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

I. I. ΜΙΝΕΤΤΑΣ. — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τὸ παρὰ τὸ Χρηματιστήριον τραπεζιτικὸν γραφεῖον *I. I. Μινέττα* προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κατωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχοῦσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας συμφερωτάτας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάνειον τῶν 120 ἑκατομ. τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 %
» 135 » (Μονοπωλείων) τοῦ 1887	» 4 1/2 %
» 125 » (Πάγιον) » 1889	» 4 1/2 %
» 76,350,000 (Ἡνοποιημένον) » 1898	» 5 %
» 11,750,000 (Σιδ. Π. Κ. Μετγ.) » 1900	» 5 %

Ἀναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἐξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιῶν :

Ὁμολογία Λαχειοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δίδουσαι τόκον 2 3/4 %

Μετοχ. Ἐθν. Τραπεζῆς	τόκος 5 1/4 %	Μετοχ. Σιδηροδρ. Ἀθην.-Πειρ.	τόκος 6 1/4 %
» Τραπεζῆς Ἀθηνῶν	» 7 %	» » Θεσσαλίας	» 6 1/4 %
» Τραπεζῆς Κρήτης	» 4 1/2 %	» Ἐταιρ. Διαχειρ. Δημ. Προσόδ. »	» 4 1/2 %
» Τραπεζῆς Ἀνατολῆς	» 6 1/2 %	» Σιδηροδρ. Π.-Α.-Π.	» 5 %

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζιτικῆς καὶ χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχοῦσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἄριστα τῶν *Τεῶν*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν *ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ*.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμοπωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ. — Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

HOBBS, HART & CO L^D

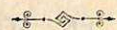
ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

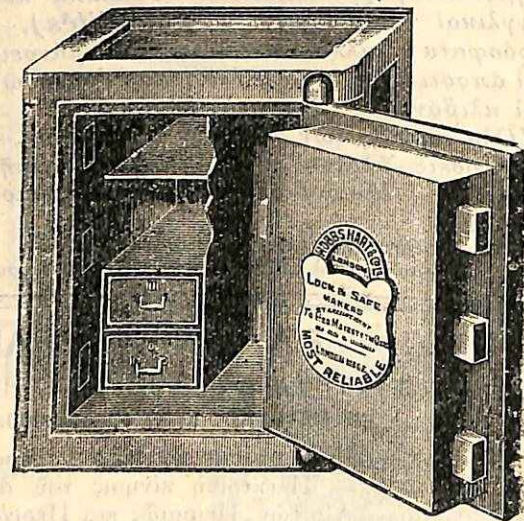
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Aalington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

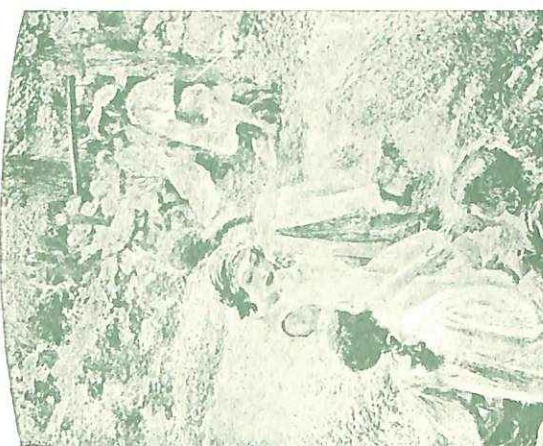

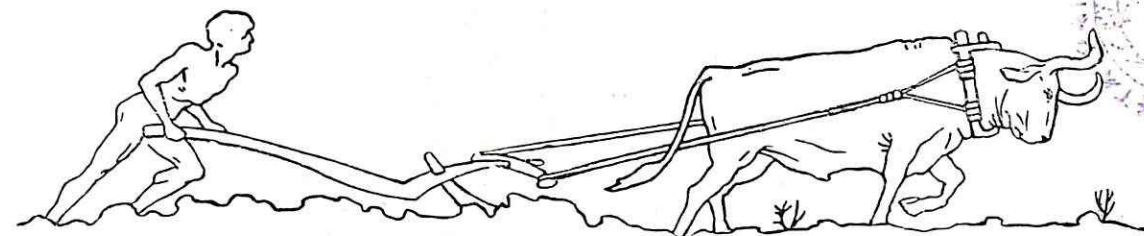
ΟΙ ΤΥΡΕΜΟΙ
ΤΡΙΠΤΥΧΟΝ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΙΕΖΑ

ΟΙ ΣΗΛΙ ΕΙΝ ΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΑΣΟΣ
ΠΑΛΑΜΚΗ ΖΩΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ι' 80 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1909

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Ο ξανθομάλλης τῶν αἰθέρων διφρηλάτης κου-
ρασμένος ἀπὸ τὸ ταξίδι του, τὸ αἰώνιο
καὶ μακρυνό, γέρνει ἀπαλὰ καὶ σπεύδει εἰς τὸ
δοδόστρωτο καὶ μενεξεδένιο κρεβάτι του, νὰ
ξεκουρασθῇ ὀλίγο καὶ ἔπειτα νὰ ξαναρχίσῃ πάλι
τὸ ταξίδι του, τὸ αἰώνιο καὶ μακρυνό, καὶ σκορ-
πίσῃ τὸ φῶς του καὶ ἐξυπνήσῃ τὴ ζωὴ καὶ εἰς
ἄλλους κόσμους... Πέραν ἢ δύσιν πνίγεται εἰς
φρυγαλέας καὶ ὄνειροπλάστους μαγείας τρελλοῦ
ξανθοροδίνου φωτός... Ὁ Αἰγάλεως ὑπερή-
φανος διαγράφει καὶ ὑψώνει τὸ μεγαλεῖον του,
τὸ ὑπέροχον κατὰ τὰς ὥρας αὐτάς, μέσα εἰς
μίαν λεπτὴν πορφύραν — πορφύραν βασιλικήν,
ποὺ τὴν στολίζουν χρωμάτων δέσμαι καὶ ἀκτί-
νων χεῖμαρροι... Τὸ λιμάνι ἀπλώνεται ἀζά-
ρωτο, σὰν μιάγουλο παρθενικό, ἐνῶ μέσα εἰς
τὴν ἀγκάλην του τὴν ἀπαλὴν ἀναπαύονται κο-
λοσσοὶ καὶ φυτρώνουν δάση — δάση καταρ-
τιῶν καὶ σημαῖων... Μόνον κανένα βαρκάκι,
ποὺ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πλανᾶται, σὰν γλάρος παι-
χνιδιάρης, ταράσσει καὶ σχίζει τὴ γαλανὴ τοῦ
λιμανιοῦ εὐμορφία...

Εἶχαν σβύσει εἰς ἓνα ὥραϊον θάνατον τὰ
φῶτα τῆς ἀμφιλύκης καὶ ἤρχισαν νὰ ἐμφανί-
ζονται δειλὰ-δειλὰ, ἓνα-ἓνα τὰ φῶτα τοῦ
Πειραιῶς, ὅτε ἡ «Ἀστραπή» μας, — ἓνα ὥραϊο
καὶ ὀλόλευκο, σὰν ἀφρογένητη νεράϊδα, κομψὸ
καὶ κατακάθαρο, σὰν σαλονάκι θελκτικό, καὶ
γλήγορο, σὰν ἀστραπή, ἀτμόπλοιο, ἄρχισε νὰ
σχίζει γοργὰ τὰ στάσιμα νερά τοῦ λιμανιοῦ.
Περνοῦμε καὶ ἀφήνομε πίσω μας μέρη ὥραϊα
καὶ ἀγαπημένα, τὰ ὅποια μόλις διαφαίνονται
μέσα εἰς τὴν πικνὴ καὶ ὀλόμαυρη γάζα, ποὺ
ἀπλώνει ἡ νύχτα γύρω καὶ πέραν, τὴν ὁποίαν
μάτην ἀγωνίζονται νὰ διασπᾶσουν ὀλίγα φῶτα

διεσπαρμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὁργιάζει τώρα ὀλό-
φωτος μέσα εἰς τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ὁ Πειραιεὺς
καὶ ἀπλώνεται ὀπίσω, σὰν κῆμα φωτεινό...

Ἐνα ἀεράκι ὀλόδροσο καὶ μυρωμένο μᾶς
θωπεύει γλυκὰ τὸ πρόσωπο καὶ βαλσαμώνει τὸν
κουρασμένο, ἀπ' τὴ μονότονη καὶ ἐκνευριστικὴ
ζωὴ τῆς πόλεως ὀργανισμό μας. Τὸ ἀτμόπλοιό
μας παίζει μὲ τὰ μικρὰ ὀλογάλανα καὶ ἀφροστε-
φάνωτα κύματα, ποὺ τοῦ ψάλλουν ἐρωτευμένα
μελωδίες ἐρωτικές — μελωδίες τοῦ παλαιοῦ και-
ροῦ... Ἐπάνω μας ὀλόφωτος ἀπλώνει τὴν
ἡρεμὴ μεγαλοπρέπειά του ὁ οὐρανὸς καὶ μᾶς
ἀνοίγει τὴν δόχρυσον θύρα τοῦ παλαιοῦ τῆς
ζωῆς του, τῆς ἱστορίας του καὶ τῶν μύθων του...
Κάθε ἄστρον του καὶ κάθε ἀστερισμὸς του καὶ
κάθε νεφέλωμά του τοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ μιὰ
ἱστορία τραγικὴ ἢ εἰδυλλιακὴ, τὴν ὁποίαν παρ-
ελάβε εἰς τὰ φτερά του ὁ μῦθος καὶ τὸ ὄνειρον
καὶ τὴν ἐξύψωσε εἰς τὰ πλάτη τοῦ ἀπείρου...
Εὐτυχισμένα χρόνια, ποὺ ἡ γῆ μας ἐπεκοινῶνει
μὲ τὸν οὐρανόν, κ' ἐκεῖνος ἔπαιρνε γενναῖο μερίδιο
εἰς τὴν χαρὰν τῆς καὶ τὰς λύπας τῆς, εἰς τοὺς
πόθους τῆς καὶ τὰ ὄνειρά τῆς... Τώρα ἡ γῆ
ἐξωρίσθη καὶ ἐμακρύνθηκε ἀπ' τὸν οὐρανόν καὶ ἐβυ-
θίσθη εἰς τὸν βόρβορον μιᾶς ζωῆς ταπεινῆς καὶ
εὐτελοῦς, ποὺ προεξάγει τὸ σιμφέρον καὶ ὁ
δόλος καὶ ραίνονται καὶ κορυβαντιοῦν τὰ γήινα
καὶ σχολικῶδη πάθη... Καὶ λυπείται γι' αὐτὸ
κατάκαρδα ὁ οὐρανός· ἀλλὰ τί ἡμπορεῖ νὰ
κάνῃ; Τὰς νύκτας ἀνοίγει ὅλας τὰς μυριάδας
τῶν ματιῶν του, διὰ νὰ ἴδῃ μήπως ἡ ἀνθρω-
πότης ἀπεφάσισε ν' ἀφήσῃ τὸ δρόμο τῆς τὸν
ὀλισθηρό, ἀλλὰ ματαίως... Γι' αὐτὸ πολλές φο-
ρὲς σκεπάζουν τὸ πρόσωπό του σύννεφα μολυ-
βένια — λύπης σύννεφα, ποὺ ξεσποῦν πολλάκις
εἰς κρονονοὺς δακρύων — δακρύων πόνου καὶ
συμπαθείας ἀληθινῆς... Τί ὅμως ὠφελοῦν;

ΣΟΥΝΙΟΝ

Ἀριστερά μιὰ γραμμὴ φωτεινὴ μᾶς συντροφεύει ἀπὸ ὥρα πολλή. Εἶνε τὰ Φάληρά μας... Τὸ πλοῖον μας ὁλονὲν προχωρεῖ καὶ πλησιάζει τὸρα πρὸς τὸ Σούνιον. Ἡ γαλανὴ Ἀμφιτρίτη ὑπνώττει μέσα εἰς τὰ κοράλλινα καὶ φυκοστεφανωμένα παλάτια της, σὰν νὰ ἐκουράσθῃ παίζουσα μὲ τὸ φῶς καὶ τῆς στεριᾶς τὸ τρελλότερο ἐρωτικό της παιγνίδι — τὸ παιγνίδι τῆς αἰωνίας χαρᾶς καὶ τῆς αἰωνίας νεότητος... Δὲν ἀκούεται τίποτε ἄλλο πλέον ἀπὸ τὴν μουσικὴν τοῦ κύματος, ἐνῶ ἕνα ἄρωμα ζωῆς πλανᾶται γύρω μας. Θὰ εἶνε ἥ μωρὴ ἀναπνοὴ τῆς κοιμωμένης Ἀμφιτρίτης...

Περιπλέοντες τὸ Σούνιον τώρα. Τὸ γραφικὸν ἀκρωτήρι μὲν καταρθώνει ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν ἀστρῶν νὰ διαγράψῃ τὴν σιλουέταν του εἰς τὰ κουρασμένα μάτια μας. Ἀλλὰ ὑψώνεται καὶ γιγαντώνεται εἰς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας καὶ ξυπνᾷ παλῆς ἀναμνήσεις καὶ μᾶς δρίπτει σὲ χρόνια περασμένα — χρόνια ποὺ ἡ Δόξα περπατοῦσε ἀγκαλιασμένη μὲ τὴ Ζωή... Ὁ ναὸς του ὑπερήφανος ἀκόμη, ἂν καὶ ἐρειπωμένος, δέχεται τὰ φιλήματα τῆς ἀνατολῆς καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς δύσεως, μαζὶ μὲ τὴν ἐκπληξίν καὶ τὸν θαυμασμόν τῶν ἐκλεκτῶν, τοὺς ὁποῖους μαγνητίζει καὶ σύρει ἕως ἐκεῖ κάτω μιὰ δῖα εὐγενὴς καὶ ἕνας πόθος ἄγνους — ὁ πόθος τῆς Τέχνης καὶ ἡ δῖα τοῦ Ὁραίου...

ΜΑΡΑΘΩΝ

Εἶνε περασμένα μεσάνυχτα. Τὸ ἀτμόπλοιο μας, πλουσίως ἠλεκτροφωτισμένον, τρέχει ἀκούραστο, σὰν ὄνειρο φωτεινὸ, ἐνῶ ἡ θάλασσα ἴσως του ἐπαιγνίδιζε εἰς παραδόξους φωσφορισμοὺς καὶ τρελλὰς ἀναλαμπάς... Αἱ δύο Ἀρκτοὶ ἄγρυπνοι πάντοτε, μὲ δλάνοικτα ὅλα των τὰ σπινθηροβόλα μάτια, ἐπιβλέπουν καὶ ἀποθαρσύνουν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἁρμονίαν τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῶ ὁ Σκορπίος τὰς περιτριγυρίζει πονηρά, σὰν νὰ θέλῃ νὰ τὰς δαγκάσῃ. Ὁ γαλαξίας παρέκει γάλα ὅλος γεῖα... Τὴν ἀνατολὴν τὴν στολίζει τοῦ Ὁρίωνος ὁ ρεμβώδης ἀστερισμός. Ὁλόκληρος τώρα ὁ ἀδαιμαντόσπαρτος θόλος καθρεφτίζεται εἰς τὰ ἥσυχά καὶ διάφανα νερὰ τῆς ὑγρᾶς ἀβύσσου...

Ἡ Αὐγὴ ἐβαρέθη πλέον τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Τιθωνοῦ. Τὸ ξύπνημά της ἡ φύσις πρώτη τὸ χαιρετίζει. Τὰ ἀκρογιάλια τώρα δέχονται χαροῦμενα τὰ πρῶτα φιλήματα τοῦ φωτός καὶ τῆς τρελλῆς ἀκτίνος. Διαγράφουν ὁλονὲν ζωηρότερες καὶ ἁρμονικώτερες τῆς γραμμῆς των καὶ τὸ σχέδιόν των, σὰν νὰ ἐμψυχώνωνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰ χρώματα καὶ τὴ δύναμι ἐμπνευσμένου καλλιτέχνη... Σὲ λίγο ἕνα δαντελωτὸ ἀκρο-

γιαλί, ποὺ ἡ Αὐγὴ τὸ περιβάλλει στοργικὰ μὲ ὅλην τὴν γοητείαν τῶν χρωμάτων της καὶ τοῦ φωτός, καὶ τὸ κύμα τοῦ ψάλλει αἰῶνες τώρα τὸ αἰώνιο τραγοῦδι τοῦ ἀπείρου, μᾶς δείχνει ὑπερήφανο κάποιον στολίδι του, ποὺ μοιάζει σὰν ναὸς, σὰν τύμβος, σὰν ἅγιον προσκύνημα. Εἶνε ὁ Μαραθῶν καὶ ὁ τύμβος τῶν Μαραθωνομάχων... Εἰς τὴν θέαν του αἱ αἰσθήσεις μου τρέμουν καὶ ἡ ψυχὴ μου βυθίζεται εἰς τὸ ὄνειρο τῆς ἀρχαιότητος, ποὺ ἀρχίζει νὰ ὀμιλῇ εἰς αὐτὴν μὲ τὴν οὐράνια, σὰν μουσικὴ ἄλλου κόσμου, γλῶσσα της... Ἡ μνήμη μου, βαρεῖα ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις, τρέχει ὀλόχαρη ἔς τὰ περασμένα καὶ δοξασιμένα, ἀξέχαστα καὶ — ἀλλοίμονο — ἀγύριστα χρόνια, ποὺ ἡ Δόξα ἦταν Ζωὴ καὶ ἡ Ζωὴ Δόξα ἔς τὰ χρόνια, ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν γίγαντες, ὅταν δὲν ἦσαν ἡμίθεοι... Καὶ βλέπω νὰ περνοῦν ἐμπρὸς μου εἰκόνες ὀλοζώντανες, δόξης καὶ θριάμβων εἰκόνες, ποὺ ἐλαφρώνουν τὸ στήθος μου καὶ βαλσαμώνουν τὴν πληγωμένη καὶ αἱμάσσουσαν, ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀτυχίας καὶ ἐθνικὸς ἐξευτελισμοῦ, πατριωτικὴ μου καρδιά· βλέπω σκηνὲς καὶ ἐπεισόδια, ποὺ μὲ κάμνουν νὰ σηκῶν ὑπερήφανα τὸ κεφάλι μου, βλέπω πρόσωπα καὶ πράγματα, ποὺ ἐδόξασαν τὸν Μαραθῶνα καὶ τὰ ἀπαθανάτισε ὁ Μαραθῶν... Νομίζω πὼς διακρίνω ἀκόμη τὴ σοβαρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ φρουσιονομία τοῦ Μιλτιάδου, νὰ τὴν ἐμψυχώνῃ καὶ νὰ τὴν φωτίζῃ τῆς μεγαλοφυΐας ἡ αἴγλη οἱ συναγωνισταὶ του κρέμονται ἀπὸ τὰ χεῖλη του καὶ ἐμψυχώνονται ἀπὸ τὸ βλέμμα του τὸ ἀέτειον. Τὸ γόητρο ποὺ σκορπᾷ μ' αἰχμαλωτίζει. Ἦτο ἡμίθεος μεταξὺ γιγάντων... Εἰς τὸ βάθος μιᾶς ὥραιας λόχμης διακρίνω τὸν Ἀριστείδην, μὲ τὴν λεπτὴν καὶ εὐγενικὴν μορφήν του, σκεπτικόν, ἀλλ' εὐχαριστημένον, διότι πρὸ ὀλίγου, χάριν τῆς πατριδος, εἶχε νικήσῃ τὴν φωνὴν τοῦ ἐγὼ καὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπεροχὴν καὶ παραχωρήσῃ εἰς τὸν Μιλτιάδην τὴν ἡμέραν τῆς στρατηγίας του. Ἐξάρνα μιὰ μελαγχολία ἀνάμικτη μὲ ὑπερηφάνεια γεμίζει τὴν ψυχὴ μου — βλέπω τὴ θυσίαν τοῦ Καλλιμάχου καὶ τοῦ Σησιλάου, παραστέκομαι μάρτυρας τοῦ ὑπερόχου ἡρωϊσμοῦ τοῦ Κυναιγείρου — ἡρωϊσμοῦ, τὸν ὁποῖον οὔτε νὰ ἐννοήσουν, οὔτε νὰ ἐξαρθοῦν μέχρις αὐτοῦ εἶνε ἱκαναὶ αἱ σημερινὰ γενεαί... Τὰ περίεξ βουνὰ καὶ ἡ φάραγγες ἀντηχοῦν ἀκόμη ἀπὸ τὰς κραυγὰς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς νίκης, ὅταν πάνοπλος ξεινᾷ διὰ τὰς Ἀθήνας ὁ πρῶτος Μαραθωνοδρόμος, νὰ φέρῃ τὴν εἶδησιν τῆς νίκης, ποὺ ἐκέρδισε τὸ Πνεῦμα καὶ ὅχι ὁ Ἀριθμός... Ἀλλὰ μὲ συγκινεῖ μέχρι δακρύων ἡ λύσις τοῦ ἀθανάτου δράματος, ποὺ ἐπαίχθη εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ὁ μόνος δημιουργὸς καὶ ἥρωος του πληγωμένος — περισσότερο ἀπ' τὰ βέλη τῆς ἀχαριστίας, παρὰ ἀπ' τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν — καὶ κατὰ-

κοίτος, ἀποθνήσκει ἀδόξως εἰς μίαν βρωμερὰν φυλακὴν... Αὐτὸς εἶνε ὁ πικρὸς κληρὸς τῶν μεγάλων ὄνειροπόλων καὶ μεγάλων ἀλτρονιστῶν — τῶν ὑπάρξεων ποὺ ἐτράφησαν μὲ λευκὰ ἰδανικά καὶ τοὺς ἐθώπευσαν καὶ τοὺς ἐλίκνισαν πόθοι ὁρατοὶ ἀφθάρτων κόσμων· ἔτσι κλείνεται τὰ μάτια, ποὺ ὑψώθηκαν καὶ ἔζησαν εἰς εὐγενικὰς ἐνατενίσεις... Οἱ ἄνθρωποι ὅταν δὲν ἔχουν γι' αὐτοὺς τὸ κώνειον ἢ τὸν σταυρόν, ἔχουν τὸ φαρμάκι τῆς ἀχαριστίας, ποὺ δηλητηριάζει χρονίως καὶ φέρνει κατὰ δόσεις τὸ θάνατο — τὸν πικρότερο θάνατο, ἀπὸ ὅσους ἐφεῦρε ἡ ἀνθρωπίνη κακουργία...

ΕΡΕΤΡΙΑ-ΨΑΡΑ

Τὰ βουνὰ ποὺ στολίζουν τ' ἀκρογιάλια τῆς Εὐβοίας, πότε σὰν αἰθέριοι κῆποι κρεμαστοὶ καὶ πότε σὰν ἄρπες αἰολικῆς, πέρνουν τώρα τὸ χρῶμα, ποὺ μὲ γλῦκα βάφει τὸ μάγουλο τῆς κόρης, ὅταν ἀκούῃ τὰ πρῶτα τῆς ἀγάπης λόγια... Γυρίζω τότε ἔς τὴν ἀνατολὴν. Ἡ ἀνατολὴ τὴν ὥρα αὐτὴ πανηγυρίζει. Ἐχει σκορπίσει μὴ ἀφθονο, μὴ ἄσωτο χέρι ῥόδα καὶ γιούλια, ὅλους τοὺς θησαυροὺς ἀπὸ ζαφείρια καὶ σμαράγδια, ποὺ ἔχει καὶ κρατεῖ καὶ στρώνει τὸ δρόμο, ποὺ θὰ περάσῃ θριαμβευτικῶς ἐπάνω εἰς τὸ πύρινο ἄρμα του ἕνας βασιλεὺς τρανὸς — ὁ βασιλεὺς τῆς Φύσεως καὶ τῆς Ζωῆς... Ἡ φύσις γύρω εἰς τὴν ἐμφάνισίν του παίρνει μιὰ νέα ζωὴ, μιὰ ἄγνωστη χάρι, ἕνα νέον σφρῖγος, μιὰ ἀνέκφραστη γοητεία, ἕνα ὑπέροχον θάμβος...

Τὸ βαποράκι μας τρέχει τώρα μὲ περισσώτερη, θαρρεῖς, χαρὰ καὶ ἀρήνει πίσω του στεριᾶς, λιμάνια, ἀκρογιάλια.

Μελετήματα δροσόπνοο καὶ ἀνάλαφρο μᾶς

ΝΙΚ. Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ

Εἶχαν ὥρα ποὺ χόρευαν κάτω ἀπ' τὰ πλατάνια. Ἕνας Ἀτσίγγανος ψηλός, ἀδύνατος, μελαχροινὸς μὲ καστὰνὰ μάτια, ἔπαιζε κλαρίνο, καὶ ἕνας ἄλλος κοντός, καμπούρης λίγο, μὲ μάτια θολὰ, ντέφι.

Ὑπῆρχε καὶ ἄλλη παρέα λίγο πὺ πέρα καὶ χόρευε, αὐτὴ, μὲ βιολιά, ἀλλὰ οἱ νέοι, ποὺ ἦσαν στὴν πρώτη παρέα, χόρευαν ἐλαφροὶ σὰν ἀγριοκάτσικα καὶ οἱ Ἀτσίγγανοι ἔπαιζαν πὺ καλὰ, πὺ τεχνικὰ ἀπ' τὰ κλαψάρικα χωριάτικα βιολιά. Γύρω εἶχαν μαζετῇ πολλοί.

Καὶ οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέα

χαϊδεύει γλυκὰ τὸ πρόσωπο, σὰν φτεροῦγα ἄορατη καὶ ἀπαλή. Δυὸ γλάροι ἀκούραστοι μᾶς παρακολουθοῦν ἀπὸ ὥρα πολλὴ παίζοντες, θαρρεῖς, μὲ τὸν ἰδικό μας κύκνο, τὸν ὀλόλευκο καὶ καὶ χαρῶπό. Τριγύρω καὶ πέραν τὸ ὀλογάλανο ὄνειρο τοῦ οὐρανοῦ ἐναρμονίζεται μὲ τὴ γαλήνη καὶ τὴ μαγεία, ποὺ σκορπᾷ ἕν' ἄλλο ὄνειρο ὑγρὸ καὶ γαλανὸ — ἡ θάλασσα...

Δεξιά, μέσα σὲ μιὰ γάζα ἀσημένια, ποὺ τὴν ὕφαναν ἀκτίνων στημόνια καὶ ὑφάδια ῥόδινα καὶ μενεξεδένια, διαφαίνεται ἡ Ἐρέτρια, ἡ δοξασιμένη καὶ δαφνοστεφής, ποὺ πρώτη ἐδοκίμασε τοῦ Πέρσου τὴ λύσσα καὶ ἡ ὁποία εὔρε τὴ δύναμι ὕστερ' ἀπὸ χρόνια πολλὰ νὰ σφίξῃ στοργικὰ ἔς τὴν ἀγκάλῃ της τὴ μητρικὴ τὰ ὀλίγα ἀδάμαστα τῆς θαλάσσης παλληκάρια, ποὺ ἐξέφυγαν ἀπ' τὸ μαχαίρι καὶ ἀπ' τὴ λύσσα ἄλλου ἐχθροῦ καὶ ἀπ' τὰ σκόρπια κόκκαλά της τὰ ἱερά, ἀπ' τὴ στάχτη της νὰ δώσῃ ζωὴ εἰς ἕνα νέον καὶ ὁρατὸν καὶ σφριγηλὸν φοῖνικα — τὰ Νέα Ψαρά... Ἐκεῖ ἡ δόξα ἡ ἀρχαία ἐνηγγελίσθη τὴ νέα, ἐκεῖ οἱ παλαιοὶ ἡμίθεοι ἠσπάσθησαν τοὺς δαμαστὰς τῶν κυμάτων καὶ τοὺς κυριάρχους τῆς θαλάσσης — τοὺς δράκους τοῦ παραμυθιοῦ, ποὺ ἐπλησίαζαν τὰ νεφελώματα τῶν θρύλων καὶ τῶν παραδόσεων τὴν πορφύρα... Μὲ τὰ μάτια ὑγρὰ καὶ τὸ μέτωπο βαρὺ ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις ἀναλογίζομαι τὴν ἀξιοδάρυτη καταστροφὴ τοῦ ἡρωικοῦ νησιοῦ, ποὺ ἐγέννησεν ἕνα Κανάρην· ἀλλὰ πνίγομαι μέσα σὲ μιὰ ἱερὰ συγκίνησι, ὅταν συλλογίζομαι τὴν ἀθάνατη θυσίαν τοῦ Βρατσάνου, ἡ ὁποία μοῦ θυμίζει δύο ἄλλα ἀτίμητα πετράδια, ποὺ στολίζουν τὸ διάδημα τῆς ἐλληνικῆς αὐτοθυσίας — τὴ θυσίαν τοῦ Καψάλη καὶ τὴ θυσίαν τοῦ Σαμουήλ... Ποιὸς ὅμως εἶπε, ὅτι ἐπέθαναν τὰ Ψαρά;

χόρευαν καὶ ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς νὰ περάσῃ τὸν ἄλλον. Δὲν τὸ ἔλεγον φανερά, ἀλλὰ κρυφὸ τὸ εἶχαν καὶ φανερὰ τὸ ἔκαναν. Ὁ Κίτσος, ἕνα δυνατό παιδί, βάσταξε τὸ χορὸν περισσώτερο καὶ πήδησε πὺ ἐλαφρὰ ἀπ' ὅλους ἐπὶς ἀπὸ ἕναν, ποὺ δὲν εἶχε σύρει τὸ χορὸ ἀκόμα. Ἀμα τελείωσε καὶ στάθηκε καταῖδρωμένος, κόκκινος καὶ ἀκούσθηκαν τὰ τσιτζίκια μόνον νὰ παίζουν, νὰ τραγουδοῦνε μέσα στὰ πράσινα φουντωμένα κλαδιά, ὅλοι σχεδόν, ποὺ ἦσαν τριγύρω, μὲ πολλὰς φωνὰς δεμένες σὲ μιὰ, φώναζαν:

— Γεῖά σου, ὄρε Κίτσο! Τοὺς ἔβαλες ὅλους

κάτω, παληκαρά μου! Εκείνο πού είχαν κρυφό, τὸ ἔβγαζαν στὰ φανερά αὐτοί, πού κύταζαν.

— Γιά σταθῆτε! ἔκανε ἕνας γέρος γυρτὸς σὰ νὰ ζητοῦσε κάτω στὴ γῆ κάτι. Εἶνε ἕνας ἀκόμα! Εἶνε ὁ Θάνατος τοῦ Δαλούκα!

— Τί θὰ κάνη ὁ καφερός!

— Μοιάζει τοῦ πατέρα του στὰ πόδια!

— Νάτα!... Θὰ τὰ δοῦμε!

— Μὴ νομίζεις ὅτι μοιάζουνε μὲ τὰ ξεράδια σου;... Ἐκεῖνός ἔχει πόδι μὲ φτερό!

— Σὰν τὸν ἔξαποδό!

Ἡ παρέα ἔπινε καὶ σιγομιλοῦσε. Τὰ τζιτζίκια καὶ τὰ κοντινά, τώρα, λαλοῦσαν. Καὶ οἱ τριγύρω μαζεμένοι μιλοῦσαν καὶ μικρομάλωναν.

Ἡ παρέα ἐτοιμάσθηκε. Ἀρχισε πάλι ὁ γύφτος μὲ τὸ κλαρίνο νὰ παίζη καὶ ὁ σύντροφός του νὰ χτυπᾷ τὸ ντέρι...

— Ἄντε χάλασ'τα! φώναξε ἐνθουσιασμένος ὁ γέρος ὁ γυρτὸς, σὰν τσακισμένος.

Ὁ χορὸς ξανάρχισε. Ὁ Θάνατος τὸν ἔσυρε ἐλαφρὸς, ἐλαφρὸς, πηδοῦσε, ἔφερνε βόλτες, γονάτιζε καὶ πετιώταν ὄρθιος μὲ τόση γρηγοράδα, πού δικαίωνε τὸν γέρο, πού εἶπε γι' αὐτόν, ὅτι μοιάζει τοῦ πατέρα του καὶ ἔχει πόδι μὲ φτερό.

Ὁ γέρος φάνηκε σὰν νὰ πάλευε νὰ στήσῃ ὄρθιο τὸ γυρμένο του κορμί.

— Μπράβο, ὁρὲ Θάνατο! φώναξε.

Κοντὰ στὸν γέρο εἶχε σταθῇ ὁ Λύγκος μὲ τὴν παρέα του. Εἶχε δεμένο τὸ κεφάλι καὶ μισοχόρευε κυτᾶζοντας τὸν Θάνατο. Ὁ γέρος γύρισε καὶ τὸν εἶδε.

— Ἦθελα νάμουν ὁμορφος, νάμουν καὶ παληκάρι...

— Ἀμ' τί χορεύει, καίμενε!... Ἐχω δὴ κ' ἔχω δὴ χορευτάδες!... νὰ πετοῦνε μὲ μιὰ γύρα, ἔτσι ᾶ!... ἴσαμε τίς κορφές τῶν κυπαρισσιῶνε!...

Καὶ ὁ Λύγκος κουνήθηκε γιὰ νὰ δείξῃ, καθὼς ἔλεγε, πὼς πηδοῦσαν καὶ δὲν ἔκανε ἄλλο, παρὰ νὰ τινάξῃ τὴ λερή του φουστάνελλα, ἐνῶ τὰ πόδια του τὰ κρατοῦσε σφιχτὰ ἢ γῆ.

— Ὅχι μὴν ἔκαναν παρέα μὲ αἰητούς!

— Νὰ κ' ἕνας! εἶπε κάποιος μὲ λαδωμένα μαλλιά μαῦρα καὶ στὴν ἄκρη τῶν σὰν κολλημένα σ' αὐτὰ μιὰ σκουρίτσα μαύρη κεντημένη μὲ κίτρινα μετάξια.

Ἀητὸς περνοῦσε! Μὲ ἀνοιχτὰ τὰ φτερά σὰν νὰ γλιστροῦσε, ἢ νὰ τὸν ἔφερνε τιμητικά ὁ ἀέρας. Ἐφρευγε γρήγορα, γρήγορα

Κάποιος ἀπ' τὸν κύκλο τῶν νέων πού χό-

ρευαν, τὸν εἶδε καὶ τὸ εἶπε καὶ στοὺς ἄλλους.

— Γεῖά σου, αἰητέ περήφανε!... Βαρᾶτε μωρὲ τοῦ αἰητοῦ τὸ τραγοῦδι!

Ὁ χορὸς σταμάτησε. Πιασμένοι ἀκόμα ἀπ' τὰ χέρια ἔμεναν, ἐνῶ τὰ μάτια τους ἀκολουθοῦσαν τὸν αἰητό, πού ἔφρευγε, πού ὑψωνόταν.

Ὁ Ἀτσίγγανος στάθηκε λίγο, ἔπειτα φέροντας τὸ κλαρίνο στὸ στόμα καὶ ἀκολουθώντας μὲ τὸ μάτι τὸν αἰητό, πού ἄρχισε νὰ χάνεται στὰ ὕψη, ἄρχισε νὰ παίζῃ τὸ τραγοῦδι τοῦ αἰητοῦ. Ἦταν σὰν ὕμνος σ' ἕνα βασιλιά ἀληθινό, φκιαγμένο ἀπ' τὴ φύσι!

Ὁ ἥλιος πλησίαζε νὰ δύσῃ.

Μία φωνὴ ξαφνικά ἀκούσθηκε:

— Ἐρχονται!

Τὸ ξάπλωμα, οἱ χοροί, οἱ ὀμιλίες πᾶψανε καὶ ὅλοι τρέχοντας ἀνέβηκαν σὲ ὑψώματα νὰ δοῦνε. Μία μεγάλη γραμμὴ ἀκρόρων, ἀμαξιῶν ἔρχονταν ἀπὸ μακριὰ πρὸς τὰ ἐκεῖ...

— Νὰ ὀρίσουμε;

Πυροβολισμοὶ πληθὺς ἐβρόντησαν. Καπνὸς ὑψώθηκε καὶ τὰ βουνά, οἱ φάραγγες τὴν ξαναεἶπαν βαθεῖα. Ἀλλή βουὴ ἀπὸ πέρα. Ἐρχόταν ὁ γάμος. Ἐφερναν στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα τὸ ὠραιότερο κορίτσι τῆς Συκιάς! Καὶ οἱ νέοι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα χαιρόνταν.

Καὶ ὁ ἥλιος ἔδρε σὰν πυρωμένη σφαῖρα, κατέβαινε πίσω ἀπ' τὰ βουνά.

Ἡ γραμμὴ τῶν ἀμαξιῶν πλησίαζε. Οἱ πυροβολισμοὶ εἶχαν πάψει. Οἱ νέοι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα καὶ οἱ ἄλλοι χωριάτες κατέβαιναν ἀπὸ τὰ ὑψώματα γιὰ νὰ προῦπαντήσουν τὸ γάμο καὶ μαζὶ ἐτοιμάζονταν.

Τὰ ἀμάξια πλησίασαν. Οἱ πυροβολισμοί, πού εἶχαν πάψει ἐβρόντησαν μανιακά...

Ὁ ἥλιος κόκκινος ἔγειρε καὶ χιάνηκε πίσω ἀπ' τὸ βουνό· μιὰ πνοὴ τότε δροσερὴ ἔκανε τὸν κάμπο νὰ ἀναστενάξῃ. Τὰ λουλούδια, τὰ χόρτα, τὰ δένδρα ἀφήκανε στεναγμό, πού γέμισε μυρουδιὰς τὴν αἰμοσφαῖρα.

Πάνω σὲ κείνη τὴ στιγμὴ ἕνας ἀνὴρ φάνηκε πίσω ἀπὸ ἕνα βράχο, σκυφτά, σκυφτὰ κρατώντας ἕνα τουφέκι μακρύ. Κανεὶς δὲν τὸν ἔβλεπε. Ὅλοι βλέπαμε τὸ γάμο πού ἔρχονταν. Αὐτὸς ἔφερε τὸ ὄπλο στὸν ὦμο καὶ σκόπευσε...

Μέσα στὸ πληθὺς τῶν πυροβολισμῶν τῆς χαρᾶς ἐνώθηκε καὶ ὁ δικός του...

Καὶ ἄξαφνα φωνὲς ταράζανε τὴ μακρινὴ σειρὰ τῶν ἀμαξιῶν. Ἡ νύφη εἶχε πέσει χτυπημένη ἀπὸ βόλι, πού τὴν βρῆκε στὸ μέτωπο!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Εἰς δύο συνεχῇ φυλλάδια τῶν «Παναθηναίων» τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐγράψαμεν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον περὶ τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ διωγμοῦ τῶν βιβλίων εἰς μεγάλας ποσότητας, περὶ ἀπωλείας βιβλιοθηκῶν ἐν γένει ἔνεκα συστηματικοῦ πρὸς ταύτας πολέμου, ἔνεκα θρησκευτικῶν διαμαχῶν, ἐπιδρομῶν βαρβάρων, τυχαίων πυρκαϊῶν καὶ ἀσυνειδήτου διαχειρίσεως καὶ καπηλείας πολυτίμων μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν ὑπὸ ἀμαρθεστάτων καὶ βαναύσων καλογήρων τοῦ μεσαίωνα. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐχθρῶν τούτων τοῦ ἀθῶου βιβλίου ὑπάρχει καὶ ἄλλο εἶδος βιβλιοκλαστῶν ὅπως διάφορον τῶν προηγούμενων. Καὶ εἶνε οὗτοι οἱ θέτοντες βέβηλον χεῖρα ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀκρωτηριάζοντες ταῦτα, οὐχὶ ἔνεκα λόγων συστηματικῆς ἐχθρότητος πρὸς τὰ βιβλία ὡς οἱ ἀνωτέρω, ἀλλ' ἐκ παραδόξου καὶ διαφόρου μανίας ἢ ἡλιθιότητος μᾶλλον, προερχομένης ἐξ ἔρωτος πρὸς τινα μέρη ἢ προσθήκας τῶν βιβλίων, ὡς εἶνε οἱ συλλέκται ἐπικεφαλίδων (frontispices) εἰκονογραφικῶν, ἀφιερώσεων, πρώτων σελίδων, τίτλων, γραμμῶν πεποικιμένων, σημάτων τυπογραφικῶν, ἀρχαίων ἐξωφύλλων κτλ. Πόσα π. χ. λειτουργικά βιβλία ἔχουσι βλακωδῶς ἀποκοπῇ καὶ ξεσχισθῇ ὑπὸ τῶν ἐραστῶν τῶν ἱστορικῶν τυπογραφικῶν καὶ χαλκογραφικῶν καλλωπισμάτων (fleurs) καὶ τῶν χρωματιστῶν πρωτογραμμάτων, πραγματικῶν βαρβάρων εἰς τοὺς ὁποίους ἔπρεπε ν' ἀπαγορευθῇ οἰαδήποτε μετὰ τῶν βιβλίων σχέσις. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρίκος Γ', φαίνεται ὅτι καταλέγεται μετὰ τῶν κακοποιῶν τούτων. Ἡ παράδοσις τὸν κατηγορεῖ ὅτι ἀπέκοψεν ἐκ πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων μικρογραφίας καὶ ἐξωγραφισμένα γράμματα, ὅπως δι' αὐτῶν κοσμήσῃ μικρὰ παρεκλήσια ἢ διὰ νὰ σχηματίσῃ βωμοὺς, τὸ παράδειγμα του δὲ τοῦτο, ἀναφέρουσι μερικοί, ἠκολούθησαν πλείοσι προσωπικότητες τῆς αὐτῆς τῆς αἰτίας καὶ ἦσαν οἱ μόνοι κάτοχοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοιούτων σπανίων καὶ πολυτελῶν βιβλίων. Ἡ καταστρεπτικὴ δὲ καὶ βλακώδης αὕτη συνήθεια τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τῶν εἰκονογραφημένων βιβλίων ὑπῆρχεν ἀκόμη ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, ὡς βλέπομεν εἰς μιὰν ἐπιστολὴν τῆς Δ^ος Ἀϊσσέ, ἣν ἀναφέρει ὁ Ἀλβέρτος Σίμ ἐν σχετικῇ διατριβῇ του:

«Εὐρισκόμεθα ἐδῶ — γράφει — ἐν τῇ μανίᾳ τῆς συνήθειας ν' ἀποκόπτονται τὰς χρωματιστάς χαλκογραφίας τῶν βιβλίων... Ὅλοι κόπτονται, ἀπὸ τοῦ μεγαλειτέρου μέχρι τοῦ μικροτέρου. Τὰ τεμάχια δὲ ταῦτα τὰ ἐπικολλῶσιν ἐπὶ χαρτονίων τὰ ὅποια ἐπαλείφουν κατόπιν διὰ βερνίκιον καὶ τὰ χρησιμοποιοῦν διὰ παραβλήματα κατὰ

τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θερμότητος. Ὑπάρχουν βιβλία στοιχίζοντα 200 λίρας καὶ γυναῖκες ἔχουσαι τὴν μανίαν νὰ περικόπτωσι τὰς χαλκογραφίας βιβλίων ἀξίας 100 λιρῶν! Ἐὰν ἐξακολουθήσῃ τοῦτο, θὰ κόψουν καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ Ραφαήλου!»

Αὐτοὶ οἱ Ἀγγλοὶ εἶχον τὸν ὑποδηματοποιὸν Μπάγκφορντ, ὁ ὁποῖος μόνος του ἤξιζε διὰ μίαν λεγεῶνα βιβλιοκλαστῶν. Ὁ Ἰωάννης Μπάγκφορντ, ὅστις ἔζη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος καὶ ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἀγγλικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀρχαιοφίλων (Société des Antiquaires), ἔπερνοῦσε τὸν καιρὸν του διατρέχων τὰς ἐπαρχίας, μεταβαίνων ἀπὸ βιβλιοθήκης εἰς βιβλιοθήκην καὶ ἀποσπῶν τοὺς τίτλους παντὸς σχήματος σπανίων βιβλίων. Ἐξ αὐτῶν ἐσχημάτιζε συλλογὰς, κατὰ τάξιν τῆς ἐθνικότητός των καὶ τῆς πόλεως ὅπου τὰ εὗρισκεν, εἰς τὸν ὅσον ὥστε ὁμοῦ μὲ ἀγγελίας, μὲ χειρογράφους σημειώσεις καὶ συναρμολογήσεις παντὸς εἶδους καὶ φύσεως ἐντύπων φύλλων κατάρθωσε νὰ συμπήξῃ πλέον τῶν ἑκατὸν τόμων εἰς σχῆμα φύλλου, οἷτινες εὗρίσκονται σήμερον εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον.

Ἐκατὸν τόμοι — ὕψιστε Θεέ! — συνιστάμενοι ἐκ φύλλων ἀποκοπέντων ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων ἔργων! Καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ ἄνευ λόγου, ὁ William Blades, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδίδονται αἱ λεπτομέρειαι αὗται, συνεπέρανεν ὅτι τοιοῦτοι λυσσασμένοι βιβλιομανεῖς παρὰ τὸν τίτλον τοῦ βιβλιοφίλου τὸν ὁποῖον ἰδιοποιοῦνται, πρέπει νὰ καταταχθῶσι μετὰ τῶν ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν τῶν βιβλίων. Ἡ συνήθεια τῆς περικοπῆς τεμαχίων ἐξ ἐφημερίδων, ὁδήγησε μερικοὺς συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν ἰδίαν μέθοδον καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν σελίδων τῶν βιβλίων των. Μεταξὺ δὲ τούτων συγκαταλέγονται, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Αἰμίλιος Γιοαρδίνος καὶ ὁ Βίκτωρ Φουρνέ.

Ὁ Κάμυλος Φαλκόνε, ὅστις εἶχε βιβλιοθήκην ἐκ 50 χιλιάδων σχεδὸν τόμων καὶ ὅστις συνείθισε νὰ γράφῃ ἐπὶ δελτίων τὰς ἐκ τῶν μελετῶν του ἐξαγομμένα παρατηρήσεις του, ἀφῆκε μέγαν ἀριθμὸν ἐκ τῶν δελτίων τούτων, περὶ τὰς 90 χιλιάδας, τὰ ὅποια ἐκληροδότησεν εἰς τὸν σοφὸν φίλον του Zacurne de Sainte-Palaye. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς πείθει τινα — γράφει ὁ Ἀλβέρτος Σίμ — ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ περιλήψεων, παρατηρήσεων ἢ ἀποσπασμάτων χειρογραφημένων, ἀλλὰ περὶ ἀποσπασμάτων πραγματικῶν, σελίδων ἀποσπασθεισῶν. Ὁ δὲ σοφὸς βιβλιογράφος Jauffret le Jeune (1710-1778) εἶχεν ὁσάτως τὴν μανίαν, κατὰ τὸ λεγεῖν τοῦ Γουσταίου Μπρονέ, νὰ σχηματίζῃ συλλογὰς ἀπὸ συγγραμμάτων καὶ

διατριβάς, συχνάκις δὲ ἀπὸ ἀποσπάσματα ἀφαιρέθεντα ἀπὸ διάφορα συγγράμματα καὶ ἀναφερόμενα εἰς ὠρισμένον θέμα, τὰ ἔδενεν ὅλα μαζί, προσέθετε ἀπειρίαν σημειώσεων εἰς τὰ περιθώρια καὶ ἐσημαίριζε συλλογὰς εἰς ἃς ἔδιδε τὸν τίτλον «Ἀνάλεκτα» (Stromates).

Ἀλλὰ καὶ οἱ εἰδικοί ἐκείνοι τεχνῖται, εἰς τοὺς ὁποίους προσφεύγομεν διὰ τὰ περισώσωμεν τὸ βιβλίον ἀπὸ πάσαν ἀπειλούμενην φθοράν, οἱ βιβλιοδέται, πολλάκις ἀπετέλεσαν ἐνεργὰ μέλη τῆς συνομοταξίας τῶν ἐχθρῶν τοῦ βιβλίου. Ὁ William Blades, εἰδικῶς, τοὺς ἀναφέρει εἰς περισσότερα τοῦ ἐνὸς κεφάλαια τῆς λίαν ἐνδιαφερούσης μονογραφίας του.

«Ἀ! πόσας καταστροφὰς εἶδομεν — γράφει — αἵτινες δὲν εἶχον ἄλλους δράστας εἰμὶ τοὺς βιβλιοδέτας. Ἡμπορεῖ νὰ προσλάβετε οἰονδήποτε αὐστηρὸν ὕψος — ἡμπορεῖ νὰ τοὺς δώσετε ἐγγράφους ὁδηγίας τόσον σαφεῖς καὶ ὠρισμένας, ὥς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἰδίας διαθήκης σας — ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀρκισθῇτε ὅτι δὲν θὰ τοὺς πληρώσετε ἐὰν περιόψουν πέραν τοῦ δέοντος τὸ βιβλίον σας. Τίποτε, εἰς μάτην. Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τοῦ βιβλιοδέτου εἶνε πολὺ μικρόν, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν μόνον ἄρθρον, περιλαμβάνον τὰς φοβεράς λέξεις «Κόπτετε τὸ περιθώριον ὅσον ἡμπορεῖτε βαθυτέρα!»

Ἄλλοι διώκται τῶν βιβλίων εἶνε οἱ παντοπῶλαι καὶ καπνοπῶλαι — σημειοῖ δ' Ἀλβέρτος Σίμ — οἱ ὅποιοι διὰ τὰ κατασκευάζουν τὰ σακκίδια καὶ τὰ χωνία τῶν καταξοχίζουσιν ἀνοικτιρμόνως τὰ πολυτιμότερα βιβλία.

Πάντοτε ἐχρειάσθησαν οἱ παντοπῶλαι χάριτινα χωνία καὶ πάντοτε ἐχρειάσθησαν οὗτοι βιβλία ἵνα τὰ περιστρέψουν εἰς χωνία — γράφει ὁ βιβλιόφιλος Jacob. Ποῖος ἤξεύρει ἐὰν αἱ «Ἱστορίαι» τοῦ Τίτου-Λιβίου καὶ Τακίτου, (διότι ἐκ τῶν 42 βιβλίων τοῦ Τίτου-Λιβίου μόνον 32 ἐσώθησαν καὶ ταῦτα ἐν πολλοῖς ἀτελεῖ), οἱ «Λόγοι» τοῦ Κικέρωνος, αἱ «Τραγωδίαί» τοῦ Ὀβιδίου καὶ τόσα ἄλλα συγγράμματα τῶν ὁποίων κλαίωμεν τὴν ἀπώλειαν, δὲν ἐγένοντο λεία τῶν παντοπῶλῶν τοῦ βαρβάρου μεσαίωνα.

Ἐπίσης φοβεροὶ καταστροφεῖς τῶν βιβλίων ὑπῆρξαν οἱ ράπται καὶ οἱ ὑποδηματοποιοί. Ὁ ἄββας Λεμπέρ, ἀναφέρει ὅτι ὁ ἄββας Λυρβεζιὲ ντὲ Ὁράν, ὅταν ἐξῆλθε, μετὰ πενταετῆ εἰρκτήν, τοῦ πύργου τῶν Βιγκενῶν ὅπου τὸν εἶχε κλείσει ὁ Ρισελιὲ ἔνεκα τῆς διαπάλης τῶν ἰανсениστῶν, εἰσῆλθεν εἰς ἓν ραφεῖον διὰ νὰ πάρῃ μέτρον διὰ μίαν ἐνδυμασίαν. Ἐκεῖ παρετήρησεν ὅτι ὁ πτωχὸς τεχνίτης εἶχε κόψει ταινίας, χρησιμεύουσας ὥς μέτρα, ἀπὸ τὰ «Ἔργα τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου» εἰς μέγα σχῆμα χάρτου, τὰ ὅποια ὁ Ρισελιὲ εἶχεν διατάξει νὰ ἀφαιρεθοῦν ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ τὸν ἀκαμπτον ἐχθρόν του!

Οἱ δὲ ὑποδηματοποιοὶ διὰ τῆς κατασκευῆς

γυναικείων ὑποδημάτων, ἀναφέρει ὁ βιβλιόφιλος Jacob, κατὰ τὸ διάστημα εἴκοσι πέντε καὶ πλέον ἐτῶν, συνετέλεσαν μίαν τρομακτικὴν ἐκατόμβην ἀρχαίων βιβλίων. Ὁ αὐτὸς δὲ Jacob ἐξακολοῦθεῖ λέγων ὅτι οἱ ἀρχαιοδίφαι ἐνθυμούνται ἀκόμη τὸν βασιλέα τῶν βιβλιοκτόνων Quillet ὅστις εἶχε τὸ κατάστημά του ἐναντι τῆς Μόργης. Ἐκεῖ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, τῷ ἐν εἶδει ἀντροῦ τοῦ Πολυφῆμου, ἐνδεδυμένος ὥς βυρσοδέψης με ἀκονισμένον μαχαίριον εἰς τὴν χεῖρα ἠσχολεῖτο εἰς τὸ ἀπαίσιον ἔργον του. Ὅσα βιβλία ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἐζητοῦντο ἀπὸ τοὺς πελάτας του τὰ ὑπέβαλλεν εἰς τὸν τρομερώτερον θάνατον, καταξοχίζων καὶ κομματιάων αὐτά, καὶ πωλῶν τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης προερχόμενον χάρτην, ἀναλόγως τῆς ποιότητός του εἰς τοὺς διαφόρους ἐπαγγελματίας διὰ σχετικὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν χοῦσιν. Ὁ ἴδιος διηγεῖτο ὅτι ἔτος παρ' ἔτος διήρχοντο τῶν χειρῶν του πλέον τῶν 50 χιλιάδων τόμων τοὺς ὁποίους ἐπεξεργάζετο κατὰ τὴν ἀνωτέρω μέθοδον. Ὁ Θεὸς ἃς ἀπαύσῃ τὴν ψυχὴν του μετὰ τῶν δικαίων!

Ἀλλὰ πόσοι κίνδυνοι εἰς τοὺς ὁποίους κανεῖς δὲν προσέχει δὲν περιβάλλουν τὸ ἀτυχὲς βιβλίον! Οἱ γέροντες μανιώδεις ἀναγνώσται, οἱ ῥοφῶντες διαρκῶς τὸν ταμβάκον τῶν καὶ οἱ ὅποιοι σκυμμένοι ἐπὶ τοῦ βιβλίου ἀφίνουν ἐκουσίως νὰ σταῇ ἐπὶ τοῦ βιβλίου παχέαι ἀπὸ τὴν μύτην τῶν σταγόνες ἀποστίλβουσαι καὶ εὐωδιάζουσαι. Οἱ ἔχοντες τὴν μανίαν νὰ συλλέγῃσι διαφόρους ρίζας καὶ ἀνθύλλα τὰ ὅποια φυλάσσουν καὶ συνθλίβουν μετὰ τῶν σελίδων τῶν βιβλίων. Αἱ καλαὶ ἐκεῖναι οἰκοκυραὶ αἱ ὁποῖαι χρειάζονται στερεὸν χάρτην ἵνα σκεπάσουν τὰ ἄγγεῖα τοῦ βουτύρου ἀρπάξουν τὸ πρῶτον βιβλίον τοῦ ὁποίου τὰς σελίδας μεταβάλλουν εἰς καλύμματα. Καὶ αἱ θαυμασῖαι μητέρες, αἱ ὁποῖαι διὰ νὰ δώσουν ἐνασχόλησιν ἢ νὰ διασκεδάσουν τὰ μικρά των καὶ νὰ ἔχουν τὴν ἡσυχίαν των, τοῖς δίδουν «χρωματισταῖς εἰκόνας» — ἀρχαίους τόμους βιβλίων δηλαδὴ με θαυμασίας ξυλογραφίας καὶ πολυτελεῖς προμετωπίδας. «Ἐτοῖς ἡσυχάζουν λιγάκι. Δὲν κάνουν θόρυβον τὰ χαριτωμένα τους! Περνοῦν τὴν ὥρα τους τόσον εὐχάριστα!»

Ἀ! αἱ γυναῖκες! Γενικῶς, ἄλλως τε, οἱ βιβλιογράφοι δὲν ἔπαυσαν νὰ φαίνωνται περισσότερον ἢ αὐστηροὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς ἐθεώρησαν πάντοτε ὥς ἀπὸ ὀρμεμφύτου τρομερὰ καὶ ἀνηλεεῖς ἐχθρὰς τῶν βιβλίων.

Ὁ Richard de Bury, πρῶτος, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἀρχαιότερος τῶν βιβλιογράφων καὶ πατὴρ τῆς βιβλιογραφίας γράφει: «Μόλις τὸ ζῶον τοῦτο — εἶνε τὸ ἄβρὸν ἐπίθετον μετὰ τὸ ὅποῖον ὁ ἐπιφανὴς ἐπίσκοπος τοῦ Δούρχαν καὶ μέγας καγκελάριος τῆς Ἀγγλίας στολίζει τὸ

ὄραϊον φῦλον — πάντοτε ἐπιβλαβὲς εἰς τὰς μελέτας μας, πάντοτε ἀδιάλλακτον, ἀνακαλύπτει τὴν γωνίαν ὅπου εἴμεθα κρυμμένοι, ἐρχεται νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν σπουδὴν μας καὶ ἀρχίζει νὰ μᾶς ἐπιτιμᾷ με τὰς μάλλον δηλητηριώδεις λέξεις. Μᾶς ὑποδεικνύει ὅτι ἀπασχολοῦμεν ἀνωφελῶς τὰ ἐπιπλά τῆς οἰκίας, ὅτι εἴμεθα ἀνεπίδεκτοι εἰς πάσαν ὑπηρεσίαν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, καὶ ἐκφράζει τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἦτο ὠφελιμώτερον νὰ ἀσχολοῦμεθα δι' ἓν πολῦτιμον γυναικεῖον καπέλλο, διὰ μεταξωτά, διὰ κεντήματα, διὰ τίποτε γυναικεῖα, διὰ τὴν τελευταίαν μὸδαν.

«Αἱ βιβλιόφιλοι γυναῖκες!... ἀνακράζει ὁ Ὀκτάβιος Οὐζάν. Δὲν ἤξεύρω δύο ἄλλας λέξεις αἵτινες νὰ γρονθοκοπῶνται περισσότερον ὅταν εὐρεθῶσι μαζί εἰς τὸ ἡμέτερον κοινωνικὸν περιβάλλον, δὲν ἡμπορῶ νὰ ἐννοήσω ὑποκριτικότεραν συνάφειαν, δξυμωρότερον σχῆμα. Ἡ γυνὴ καὶ ἡ βιβλιοφιλία ζῶσιν εἰς τοὺς ἀντίποδας, καί, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων σπανιστάτων, νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία συμπάθεια βαιθεῖα καὶ εἰλικρινῆς μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ βιβλίου... Ὁ Παῦλος Ἐδὲλ γράφει ἐπίσης ἐν τινι μελέτῃ του ὅτι «αἱ συλλογαὶ (τῶν βιβλίων ἰδιαιτέρως) ἔσχον πάντοτε ὥς συνωμότηδας ἐχθρὰς τὰς ἀγαπητάς συντρόφους μας»... Ὁ πρὸς τὰ βιβλία ἔρως εἶνε δείγμα λεπτότητος, ἥτις ὅμως διακρίνει μόνον τὸν ἄνδρα· αἱ γυναῖκες κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν τὴν ἐννοοῦν», γράφει ὁ Πορέλ.

Αἱ καρφίδες τῶν μαλλιῶν τῶν γυναικῶν εἶνε, κατὰ τὸ λέγειν βιβλιογράφων τινῶν, τὸ σύνθημα χαρτομάχαιρον αὐτῶν, ὅταν δὲν προτιμῶσι πρὸς τοῦτο τὸ λεπτὸν καὶ ἄβρὸν δακτυλάκι των μετὰ τὸ ὅποῖον μεταβάλλουν τὰς ἄκρας τῶν σελίδων εἰς πριόνια. Εἰς τὸ «Magasin Pittoresque» τοῦ 1875 ἀναγινώσκουμεν ὁλοκλήρους σελίδας, αἵτινες μᾶς ἐξορκίζουν νὰ μὴ ἐμπιστευόμεθα τὸ στίσιμον τῶν σελίδων τῶν βιβλίων, «πραγματὸς ὅσον ἀπλοῦν κατ' ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ τόσον λεπτὸν ἐν τῇ πραγματικότητι, εἰς τὸ μικροῦλι ἐκεῖνο χέρι, τὸ ὑπέροχον διὰ κεντήματα καὶ τὸ ὅποῖον δὲν γνωρίζει ἀνταγωνιστὴν εἰς οἰανδήποτε κομψὴν ἐργασίαν...»

Ἡ μὸδα τοῦ βοστρυχώματος τῆς γυναικείας κόμης διὰ μικρῶν χαρτίων, νομίζω ὅτι εἶνε ὀλίγον ἀπηρχαιωμένη, ἀλλ' ὅταν ἦτο εἰς τὴν ἀμυήν της, τὰ καυμένα τὰ βιβλία με πόσας ὥραιας σκληρὰς δὲν ἔκαμαν πικρὰς γνωριμίας!

«Ἐχομεν ἀνὰ χεῖρας — γράφει ὁ Ἀλκὰν ὁ πρεσβύτερος — ἐν ὄραϊον βιβλίον, ἀπὸ τὸ ὅποῖον ἔκοψαν σελίδας διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθοῦν διὰ βοστρυχώσων τῆς κόμης. Αἱ γυναῖκες πρὸ πάντων εἶνε αἱ δῆμιοι τῶν βιβλίων. (Ὑπάρχουν μερικά ἐξαιρέσεις)».

Πράγματι ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις καὶ ἀναφερόμεν ὥς ὑπόδειγμα γυναικῶν βιβλιοφίλων τὴν

Ἰσαβέλλαν τῆς Βαυαρίας, τὴν Ἄνναν τὴν Βρετανήν, τὴν Αἰκατερίνην τῶν Μεδίκων, τὴν μαρκησίαν Πομποδούρ, τὴν κόμησσαν δὲ Βερού, τὴν ὑποκόμησσαν δὲ Νοαίγ, τὰς δουκίσσας δὲ Ραγούζ καὶ δὲ Μονσύ, τὴν δεσποινίδα Δόν, καὶ τὴν δεσποινίδα Μαρίαν Πελλεσὲ πρὸ παντός, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὰς ἐξαιρέτους ἐργασίας της ἐπὶ τῶν ἀρχετύπων, ἀπενεμήθη ὁ τίτλος — τὸν ὁποῖον καμία γυνὴ δὲν ἔφερε — τοῦ ἐπιτίμου βιβλιοθηκαρίου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Γαλλίας.

Ἐν τούτοις προχωροῦμεν εἰς τὸ κατηγορητήριον τῶν ὥραιων (γιατί ὄχι καὶ ἀσχήμων;) ἀπογόνων τῆς Εὐας.

Ὁ Ἀλκὰν ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷ βιβλίῳ του «Τὰ βιβλία καὶ οἱ ἐχθροὶ των» γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἀναγινώσκουμεν, εἰς ἓν τομίδιον, θαυμασίως τυπωμένον ὑπὸ τοῦ Πιτρά τοῦ πρεσβυτέρου εἰς Λυὼν τῷ 1879, ὑπὸ τὸν τίτλον οἱ «Ἐχθροὶ τῶν βιβλίων» ὑπὸ ἐνὸς βιβλιοφίλου τὰ ἀκόλουθα:

«Γνωρίζω ἓνα βιβλιόφιλον, ὅστις ἀφοῦ ἀπέκτησε, μετὰ μακροχρονίους ἀγῶνας καὶ ἀναζητήσεις ἐν βιβλίῳ τὸ ὅποῖον ἐπεθύμει, εἶχε τὴν ἀφροσύνην νὰ τὸ ἀφήσῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, εἰσελθὼν κατὰ τύχην ἐν τῷ γραφεῖῳ του, εὗρε τὴν γυναῖκα του ἀπησχολημένην εἰς τὸ νὰ κόπῃ τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου τούτου διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τὰ φριζέ της».

Ὁ κ. Ρενὲ Βαλλερὺ - Ραδό, ἐν τῷ προοιμίῳ του τῆς ἀνατυπώσεως τοῦ «Βιβλιομανοῦς» τοῦ Καρόλου Ναδιέ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Γυναῖκες καὶ βιβλία», ὡς ἑξῆς γράφει:

«... Ὑπάρχει εἰς ἐχθρὸς ἐπικινδυνότερος ἀκόμη (ἀπὸ τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, τὸ φωταέριον κτλ.) ὁ πλέον δύσκολος νὰ νικηθῇ, ἐχθρὸς ἐν πάσῃ ἡμέρᾳ, ἐν πάσῃ ὥρᾳ, ἀναμολγέων παντοῦ, ἀποφασισμένος νὰ κηρύξῃ πάντα πόλεμον ἢ νὰ μηχανευθῇ πάσαν πανουργίαν: ἡ γυνή.

«Ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων, αἱ γυναῖκες εἶνε ἀντιβιβλιόφιλοι. Ἐνα βιβλίον, δὲν εἶνε δι' αὐτὰς ἢ μία ἐφημερίς: τὸ διπλῶνουν ὅπως τὴν χίλιν, τὸ τσαλακώνουν, τὸ τοποθετοῦν ἀνοικτὸ ἀνάποδα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Χρειάζονται ἓνα χαρτομάχαιρον; Παίρνουν ἓνα ἐπισκεπτήριον, μίαν καρφίτσαν, μάλιστα μίαν φουρκέταν. Προσέκται περὶ σπανίων βιβλίων; Τὸ μικρότερον bibelot τὰς ἐνδιαφέρει περισσότερον ἢ ὅλαι αἱ πρῶται ἐκδόσεις. Προτιμῶσιν ἓνα κομμάτι κορδέλλας ἀπὸ τὸ πλέον ὥραιότερον δεμένον βιβλίον... Ὁ καλλίτερος τῶν συζύγων ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ τὸ κλειδί τοῦ χρηματοκιβωτίου του εἰς τὴν γυναῖκα του, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ δώσῃ ποτὲ τὸ κλειδί τῆς βιβλιοθήκης του. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφίνωμεν μίαν γυναῖκα μόνην με ἓνα βιβλίον. — Αὐταὶ πρέπει νὰ εἶνε αἱ ἀρχαὶ ὅλων σχεδὸν τῶν βιβλιοφίλων συζύγων».

Καὶ ἂν αὐταὶ εἶνε αἱ γνῶμαι καὶ σκέψεις τῶν Γάλλων βιβλιογράφων καὶ βιβλιοφίλων περὶ τῶν γυναικῶν των, νομίζω ὅτι καὶ διὰ τὰς Ἑλληνίδας μας τὰ αὐτὰ δύνανται νὰ λεχθῶσι, — χωρὶς φόβον καὶ ἄνευ πάθους!

Εἶδате ποτὲ τὴν σύζυγόν σας, τὴν θυγατέρα σας, τὴν ἀδελφήν σας, τὴν ὑπηρέτριάν σας νὰ στηρίζῃ τὸ χολὸ πόδι τῆς τραπέζης μὲ κανένα μικρὸ κομψὸ βιβλιαράκι τὸ ὁποῖον νὰ μυρρίζῃ ἀκόμη τυπογραφικὴν μελάνην; Εἶδате νὰ σβύνη τὸ κερί μὲ ἓνα καλοδεμένον τόμον, νὰ σκεπάζῃ τὸ κανάτι τοῦ νεροῦ, ἢ τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ σας; Ὅταν ἐτοποιηθῇσαν μερικὰ βιβλία σας εἰς τὴν βιβλιοθήκην σας ἀπὸ γυναικεῖον χέρι, τὰ εὔρετε κατόπιν ὀρθῶς τοποθετημένα; Ἀμφιβάλω πάντοτε θὰ εἶνε ἀνάποδα. Εἶδате ποτὲ εἰς τὰς κοιμῶνς αἰθούσας, αἱ ὁποῖαι μὲ τόσῃν φιλοκαλίαν ἔχουν διατεθῇ ἀπὸ τὸ ἄβρον χέρι τῆς οἰκοδεσποίνης, ἔστω καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἄκρην, καμίαν ἐταξέραν μὲ ἓνα-δύο βιβλιαράκια; Ποτὲ ἢ σπανίως. Θὰ εὔρετε ὥραϊα ἀνθοδοχεῖα, πολυτελῆ ἐκ πορσελάνης κομποτεχνήματα, σινικὰ εἰδώλια. Βιβλία ποτέ. Ὡ πρόδοδος! Τί τὰ θέλετε; Αἱ νέαι γυναῖκες δὲν ἀγαποῦν τὰ βιβλία διότι δὲν ἀναγινώσκουν, καὶ πρᾶγμα τρομερὸν, φρεῦ! ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἀναγινώσκουν καὶ τὰ ἀγαποῦν ἀκόμη ὀλίγον... γράφουν.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν μας εἰς χιλιάδας ἀριθμοῦνται οἱ ἐχθροὶ καὶ διώκται τοῦ βιβλίου, εἴτε ἀπὸ σκοποῦ, εἴτε ἀπὸ ἀμαθείας. Εἰς τὰ δάκτυλα μετροῦνται οἱ βιβλιόφιλοι Ἕλληνες, οἱ ἀγαπῶντες τὸ βιβλίον πραγματικῶς, οἱ ἐννοοῦντες τὴν ἀξίαν του, τὸν σκοπὸν του, τὴν ἐπίδρασίν του.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀτυχῶς δὲν ἐσυνήθισαν ν' ἀναγινώσκουν καὶ ὥς ἐκ τούτου τὸ βιβλίον δὲν ἔχει φίλους. Ἐδῶ ὁμιλοῦμεν πολὺ, ἢ δὲ ἀνάγνωσις χροιάζεται σκέψιν καὶ ἡ σκέψις ἀπαιτεῖ σιωπὴν.

Πολλὰ εἶνε τὰ παραδείγματα τῆς περιφρονησεως τῶν βιβλίων ἐνταῦθα καὶ ἂν ἤθελε τις ν' ἀναφέρῃ παραδείγματα ἐγκαταλείψεως καὶ διωγμοῦ τοῦ βιβλίου, ἔπρεπε νὰ γράφῃ ἰδιαιτέραν μελέτην εἰς τὴν ὁποίαν νὰ καταδικάσῃ

πρῶτον τὸ ἐπίσημον Κράτος τὸ ὁποῖον ἔχει ἀφίσει εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν τύχην των ὅλας τὰς δημοσίας καὶ μοναστηριακὰς βιβλιοθήκας τῆς Ἑλλάδος.

Εἶνε ἀλήθεια φοβερόν, ὅτι ὑπάρχουν τόσοι ἐχθροὶ ἐργαζόμενοι διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν προϊόντων τῆς φιλολογίας καὶ ὅτι οἱ ἐχθροὶ οὗτοι δύνανται νὰ ἐπιτελῶσι τόσον ἡσυχῶς τὸ ἔργον των. Ἐνα παλαιὸν βιβλίον εἶνε ἱερὸν φορτίον τὸ ὁποῖον ἕνας κάτοχος ἢ ἓνας φύλαξ εὐσυνείδητος ὀφείλει νὰ τὸ προσέχῃ ὅπως ὁ πατὴρ τὸ τέκνον του. Ἐνα παλαιὸν βιβλίον ἀδιάφορον τί πραγματευόμενον καὶ τοῦ ὁποίου τὸ περιγόμενον ἔχει μεγάλην ἢ μικράν ἀξίαν, ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἑθνικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου περὶ οὗ ὁμιλεῖ. Δυνάμεθα νὰ τὸ ἀναπαραγάγωμεν ἐν πανομοιότητι, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ ἔχωμεν αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτότυπον. Εἶνε ἱστορικὸν ἔγγραφο καὶ πρέπει νὰ φυλάσσεται μὲ πολλήν, μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν.

Δὲν ἀναφέρομεν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἡ ἀναισθησία καθιστᾷ ἀδιαφόρους πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῶν προγόνων των, ἐκείνους τῶν ὁποίων τὸ αἷμα δὲν ζωογονεῖται ἢ μόνον ὅταν ὁμιλοῦν δι' ἐρωτικὰς κατακτήσεις ἢ περὶ τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος. Δι' αὐτοὺς οἰαδήποτε ὥρα μονώσεως καὶ ἡσυχίας εἶνε πληκτικὴ ἀηδία, καὶ ἡ συντροφία οἰουδήποτε εἶνε προτιμότερα τῆς συντροφίας τὴν ὁποίαν τοῖς παρέχει ὁ ἐαντός των. Πόσον μεγάλα εἶνε ἡ ἡσυχος εὐχαρίστησις καὶ ἡ ἀπαιτουμένη τροφή τοῦ πνεύματος τὰς ὁποίας δὲν ἐδοκίμασαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί. Ἐνας ἐκατομμυριοῦχος θὰ ἠῤῥανε τὰς καθημερινὰς ἡδονὰς του ἐκατονταπλασίως, ἐὰν ἦτο βιβλιόφιλος ὑπὸ τὴν εὐρείαν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος, ὁ ἀγαπῶν τὸ βιβλίον, ὅστις ἠγωνίσθη ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν κατὰ τῶν ἀντιδράσεων καὶ τῶν τρικυμιῶν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τῆς ζωῆς, εὐρίσκει τὴν ἐσπέραν μίαν στιγμὴν ἡσυχίας ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἔχει τὰ βιβλία του, εἰς τὸ «Ἱερόν» του, ὅπου κάθε ἀντικείμενον φαίνεται σὰν νὰ τῷ εὐχεται τὸ «καλῶς ἦλθες» ὅπου κάθε βιβλίον εἶνε καὶ ἓνας πιστὸς φίλος του.

ΔΗΜ. Κ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΧΕΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΕΥΤΥΧΗΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΥΠΟ Β. ΤΣΙΡΑΝΗ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

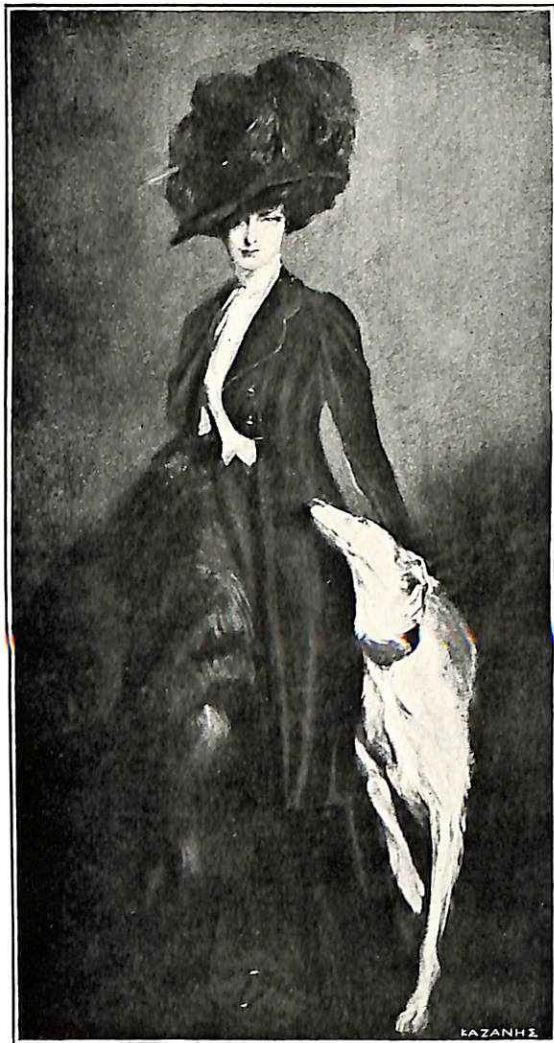
Ὅταν, πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, διεδόθη εἰς τοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους ὅτι ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ τῆς Βενετίας ἀπεφάσισε νὰ ὀργανώσῃ διεθνή, ἀνὰ διετίαν, ἐκθεσὶν τῆς συγχρόνου τέχνης, — πόσαι δυσπιστίαι καὶ ἀμφιβολίαι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν! Ἐκθεσὶν συγχρόνου τέχνης εἰς τὴν Βενετίαν, εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Βελλίνι καὶ τοῦ Καρπάτσιο, τοῦ Τιντορέτου καὶ τοῦ Βερονέζι, τοῦ Γκουάρδι καὶ τοῦ Τιεπόλο, αὐτὸ ἐφάνη πρᾶγμα ἀδύνατον, τρέλλα, εἰς μερικοὺς μάλιστα ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν βλασφημίας.

Καὶ ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα διέψευσε τὰς προβλέψεις, καὶ ὅλοι ὅσοι ἀγαποῦν τὴν τέχνην ἔμειναν καὶ μένουν ἐνθουσιασμένοι. Ἀλλὰ, πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἀπὸ τὴν πρώτην ἀρχὴν, δὲν παρελείφθη τίποτε διὰ νὰ ἐκβιασθῇ ἡ ἐπιτυχία, τίποτε κατόπιν διὰ νὰ διατηρηθῇ καὶ ναῦξήσῃ. Ἐξέλεξαν τόπον διὰ τὴν ἐκθεσιν, ἓνα ἀπὸ τοὺς τερπνοτέρους τῆς Βενετίας — τοὺς Κήπους τῆς μεσοδρομῆς τοῦ Λίδου, τὴν ὅσιν ἐκείνην τῆς πρασινάδας εἰς τὸ μαρμαρίνον τοπίον, ὅπου κατὰ τὴν εὐμορφὴν φράσιν τοῦ Μωρίς Μπαρρὲς σέρνεται ἀκατάπαντα, «ὁ μετέωρος ἀναστεναγμός, ἡ φιλήδονη θλιβερότης, ὅπου μέσα αἰῶνια λιγοθυμᾷ ἡ Βενετία». Μέσ' ἀπὸ τὰ δένδρα, τὸ νερὸ τῆς λιμνοθάλασσης λαμπυρίζει, καὶ βλέπεις

νὰ λαμποκοπᾷ ἐκεῖ κάτω, στὸν ἀέρα τὸν σιντεφρένιο, ἡ θαυμασία σκηνογραφία τοῦ μώλου τῶν Σκλαβούνων, ποὺ ἔχει κορώνα τῆς τοῦς θαμπο-ἀσημένιους τρούλλους τοῦ Ἀγίου Μάρκου...

Αἱ αἰθούσαι τοῦ μεγάρου τῶν Κήπων εἶναι φωτειναί, μὲ ἁρμονικὰ διαστάσεις, ὅχι πολὺ μεγάλες, οὔτε παραπολύ ὑψηλές, λογικά — καὶ ὅμως τόσον ἀπρόοπτα, ὅσον ἀρκεῖ διὰ νὰ φαιρῇ κάθε μονοτονία ἀπὸ τὸν περιπάτον ποὺ κάμνει ὁ ἐπισκέπτης ἐκεῖ μέσα — περιαντλῶνουν τὴν μεγάλην τιμητικὴν αἰθούσαν, ὅπου φθάνει κανεὶς ἀφοῦ περάσῃ τὴν οὐρανοειδῆ αἰθούσαν τοῦ τρούλλου, ἔμπροσθεν ἀπὸ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἓνας διάδρομος.

Ἡ ἰδέα τῆς συγχωνεύσεως τῶν τεχνῶν, τῆς κυρίας τέχνης μὲ τὴν διακοσμητικὴν, ἔμελλε νὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὰς ἐκθέσεις τῆς Βενετίας. Ἐκάστη αἰθούσα — ἔλεγε τὸ πρόγραμμα τῶν ὀργανωτῶν τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1903 — θὰ ἔχῃ τὴν ὅσιν μικρὰς πινακοθήκης ταξιδετημένης ἀπὸ νοήμονα φιλότεχνον, ποὺ ὅχι μόνον γνωρίζει ἄριστα πῶς νὰ συλλέγῃ ὥραϊα πράγματα, ἀλλὰ φιλοδοξεῖ καὶ ὥραϊα νὰ τὰ παρουσιάσῃ καὶ νὰ περνᾷ εὐχάριστα μὲ τὴν φιλικὴν συντροφίαν των. Αἱ κομματοσμένες καὶ ἀνταρτικὲς ἐντυπώσεις ποὺ πνίγουν σήμερον τὸν ἐπισκέ-

ΕΚΘ. ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΟΜΗΣΣΗΣ ΜΟΡΟΖΙΝΗ, ΥΠΟ ΑΙΝΟ ΣΕΒΑΣΤΙΚΟ

πτην μιᾶς καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως καὶ τὸν ὑποβάλλουν εἰς κοπιαστικὴν ἐργασίαν προσανατολισμοῦ καὶ ἐκλογῆς, θιάντικατασταθῶν μ' εὐρύτερον καὶ ἡρεμώτερον ὄραμα, μ' ἓνα ἁρμονικὸν ρυθμὸν σχημάτων καὶ χρωμάτων, ποὺ θάναπαύουν τὸν ὀφθαλμὸν καὶ θὰ διαθέτουν εὐκολώτερα τὸ πνεῦμα εἰς τὴν γαλήνην τῆς παρατηρήσεως. Ἄν αἱ ἐκθέσεις ἔχουν γεννήσει τὴν ἀπειθάρχητην ἐκείνην μεταιοδοξίαν τοῦ ἀτομικοῦ ἔργου, ἂν ἔχουν ἐπίσης ἐνθαρρύνει εἰς τοὺς καλλιτέχνας τὴν κακὴν ἔξιν νὰ κάμνουν «τὴν εἰκόνα γιὰ τὴν εἰκόνα, τὸ ἄγαλμα γιὰ τὸ ἄγαλμα», ἡ νέα ταξιδέτησις τῶν ἐκθέσεών μας θὰ συντελέσῃ ἴσως νὰ μετριάσῃ τὸ ἀπειθάρχητον αὐτό, διότι οἱ καλλιτέχναι θὰ ἀρχίσουν νὰ φροντίζουν περισσότερο διὰ τὴν ἁρμονίαν τῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ ζωγραφικοῦ ἢ γλυπτικοῦ

ἔργου καὶ τῶν εἰκόνων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων ποὺ θὰ τὰ περιβάλλουν, — ἁρμονίαν ποὺ θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ὅπου θὰ γνωρίσουν ὅλα τῆς τὰ καλά...».

Τὸ ἀρκετὰ πολὺπλοκον καὶ δύσκολον αὐτὸ πρόγραμμα ἐπεδίωξαν νὰ ἐφαρμόσουν αἱ ἐκθέσεις τῆς Βενετίας, αἵτινες τριπλοῦν εἶχαν σκοπὸν: νὰ ἐπιδείξουν εἰς τὸ κοινὸν τὰ ωραιότερα καὶ χαρακτηριστικώτερα δείγματα τῆς συγχρόνου καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς: νὰ ἐξευγενίσουν καὶ ἀναπτύξουν τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ κοινοῦ· νὰ δημιουργήσουν νέαν σημαντικὴν ἀγορὰν καλλιτεχνικῶν ἔργων. Καὶ ὁ τριπλοῦς αὐτὸς σκοπὸς ἐπέτυχε: τὰ περιφανέστερα ὀνόματα τῆς συγχρόνου τέχνης ἔστειλαν ἐκθέματα· πληθὸς μελετῶν καὶ κριτικῶν ἀναλύσεων, καὶ ἐμπαθοῦς ἀκόμη πολεμικῆς, ἐπὶ τῆς συγχρόνου καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς, ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τὰ 1895· ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο μέχρι τοῦ 1907, αἱ πωλήσεις ἔργων, διὰ τῶν ἐπὶ τῆς βενετικῶν ἐκθέσεων, ἀνῆλθον εἰς τὸ ἀξιοσέβαστον ποσὸν τῶν 3,043,509 φράγκων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι μεγάλη ἦτο ἡ ἐπιρροή τῶν ἐκθέσεων ἐπὶ τῆς καλαισθησίας τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Ἰταλίας. Ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, ἡ Ἰταλία εὐρίσκετο κάπως ἀποξενωμένη ἀπὸ τὴν μεγάλην καλλιτεχνικὴν κίνησιν ποὺ διακλαδώνεται ἀπὸ τὸ Βερολῖνον εἰς τὸ Λονδῖνον, διὰ Παρισίων, καὶ ἀπὸ τὸ Παρίσι εἰς τὸ Ἀμστερδαμ, διὰ Βρυξελλῶν. Τῆς ἔλειπαν αἱ πηγαὶ τῶν πληροφοριῶν, ἔμενε παραπολὺ ἀπόμερα, ἔξοῦσε παραπολὺ ἀποκλειστικὰ εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ τῶν περασμένων μεγαλείων της. Ἡ γενναία ἄμιλλα ποὺ δημιουργεῖται σήμερον μεταξὺ τῶν καλλιτεχνῶν ἀπὸ τὸν συγχρωτισμὸν εἰς τὰς αἰθούσας τῶν μεγάλων διεθνῶν ἐκθέσεων, τὸ νέον θάρρος ποὺ παίρνουν ἀπὸ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν φιλοτέχνων καὶ τῆς κριτικῆς, τὰ σημεῖα τῆς συγκρίσεως ποὺ εὐκολώτερον τότε δύνανται νὰ καθορίζουν μεταξὺ τῶν ἰδικῶν των ἰδανικῶν καὶ τῶν ἰδανικῶν τῶν συνεκθετῶν, τὸ ἡθικὸν κέρδος ποὺ συνάγουν μεταφρυτευόμενοι ἑξαφνα εἰς περιβάλλον διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ ἰδικόν των, — ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὰς ἐκθέσεις τῆς Βενετίας ἐδόθησαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καλλιτέχνας. Καὶ συγχρόνως συνετελεῖτο ἡ μόρφωσις τοῦ κοινοῦ, ποὺ ἦτο ἀρκετὰ ἀδιάφορον πρὸς τὰ πράγματα τῆς συγχρόνου τέχνης, — μὲ ἀδιαφορίαν δικαιολογούμενην ἀπὸ τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀνεξάντλητον πληθώραν τῶν καθιερωμένων ἀριστουργημάτων, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ ὁ ἰταλικὸς λαός...

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον διωργανώθη καὶ παρουσιάσθη ἡ ἐφετεινὴ 8ῃ ἐκθεσις τῆς Βενετίας, ἀποδεικνύει πόσον κνηγοῦν τὸ νέον καὶ τὸ πρωτότυπον οἱ ὁργανωταὶ της. Κατὰ τὸ

1907, τὸ μέγαρον ἦτο χωρισμένον εἰς 34 αἰθούσας, ἀπὸ τὰς ὁποίας 11 διὰ τὰ ὁκτὼ ξένα ἔθνη ποὺ ἔστειλαν ἐκθέματα, 12 διὰ τὰς διαφόρους ἰταλικὰς ζώνας· ἔξ ἦσαν διεθνεῖς αἰθούσαι, καὶ δύο προωρισμέναι διὰ τοὺς «Ὀνειροπόλους Καλλιτέχνας». Ἐφέτος ὅμως, ἀντὶ αἰθουσῶν κοινῶν διὰ τοὺς ἐκθέτας ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, ὑπῆρχον ἀτομικαί, οὕτως εἰπεῖν, αἰθούσαι κατ' ἔθνη· διότι ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκθέσεως ἔκρινε καλὸν νὰ καλέσῃ ἀπὸ ἓνα μόνον καλλιτέχνην ἀπὸ κάθε ξένης χώρας νὰ στείλῃ ἔργα του. Οὕτω τὴν Γαλλίαν ἀντιπροσωπεύει ὁ Albert Besnard, ὁ Peter Severin Kroyer τὴν Νορβηγίαν, ὁ Φράντς Στουκ τὴν Γερμανίαν, ὁ Anders Zorn τὴν Σουηδίαν. Κατέχει ὁ καθένας των χωριστὴν αἰθούσαν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ θεατὴς δύναται νὰ σχηματίσῃ πλήρη ἢ σχεδὸν πλήρη ἰδέαν διὰ τὸ τάλαντον, τὴν τέχνην καὶ τὸ ἔργον τῶν μεγάλων αὐτῶν καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς μας. Ἐπειτα ἔρχονται ἔξ διεθνεῖς αἰθούσαι καὶ δύο εἰδικῶς διὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς καλλιτέχνας. Εἰς τὰς λοιπὰς εἰναι ἐνθρονισμένοι οἱ Ἰταλοὶ — μὲ θέσεις χωριστάς, ἀτομικὰς ὅσον τὸ δυνατόν καὶ αὐτοί...

Εἰσερχόμενοι, ὥς ρήφωμεν ἓνα βλέμμα προσεκτικὸν εἰς τὰς τοιχογραφίας μὲ τὰς ὁποίας ὁ ζωγράφος Γαλιλαῖος Chini ἐστόλισε τὸν τροῦλλον τῆς πρώτης πρὸς τὴν εἴσοδον αἰθούσης. Μέσα εἰς ἁρμονίας χρωματισμῶν ἐξόχως λαμπρῶν, ὅπου κυριαρχοῦν τὰ κινὰ καὶ τὰ χρυσά, ποὺ δίδουν εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ ὀκταγωνικοῦ ἐκείνου θόλου, τὴν ἐπιδεικτικὴν λαμπρότητα κάποιων κυπέλλων ἀπὸ ψηφιδωτὰς μίλτους (cloisonnés) τῆς Μακρινῆς Ἀνατολῆς, ὁ τεχνίτης ἐσυμβόλισε, τὴν ἡρωϊκὴν, τὴν μυστικοπαθεῖ καὶ τὴν ἡδονιστικὴν ἱστορίαν τῆς Τέχνης. Εἶναι ἐκεῖ πρῶτον ἡ Γένεσις τῆς Τέχνης: ἡ Ὁραιότης, φερομένη ὑπὸ τῶν Μουσῶν καὶ ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Ἑρωτος βαίνει πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἔπειτα αἱ Πρωτόγονοι Τέχναι, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βαβυλών, ἡ Ἀσσυρία· κατόπιν ἔρχονται ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλία, ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη, Ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα ἕως τὴν Ἀναγέννησιν, ὁ Μιχαηλ-ἄγγελος, ἡ Βασιλεία τοῦ Ἀρρύθμου, ὁ Νεώτερος Πολιτισμὸς, ὅπου βλέπει κανεῖς νὰ προσωποποιῶνται αἱ σύγχρονοι ἐνέργειαι ποὺ ἐμπνέουν τὸν τεχνίτην καὶ τὸν χειροτέχνην, μέσα εἰς τὸ ἐκθαμβωτικὸν φῶς τῆς ἐπιστήμης ὅπου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΣΕΛΙΑΣ ΕΡΩΤΟΣ, ΥΠΟ Ε. ΤΙΤΟ

τὰ ἄλογα τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου δομοῦν εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ μέλλοντος. Ἡ προσπάθεια τοῦ Κίνη εἶναι ἀξία πάσης τιμῆς· μαρτυρεῖ χαρίσματα διακοσμητικῆς δημιουργίας διόλου κοινά...

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ ἰταλικά τμήματα¹... Ἡ βενετική σχολὴ ἐμφανίζεται ἐδῶ ὑπὸ εὐνοϊκώτατον φῶς· διατί νὰ μὴν ἔχω ἀρκετὸν χρόνον ὥστε νὰ εἰπῶ ὅπως ἤθελα καὶ ὅσα ἔπρεπε νὰ εἰπῶ διὰ τὸν χορὸν ἐκείνων τῶν κοριτσιῶν εἰς τὸ λειβάδι τῆς ἀκρογιαλιᾶς, τὸν τόσον δροσερὸν εἰς κινήματα καὶ χρώματα, ποὺ ὁ Berre Ciardi τὸν ὠνόμασε τῆς *Ἀνοιξῆς τὸ Σῦπνυμα*!... Μ' ἀρέσει πολὺ ἐπίσης, τὸ ἀπλόχωρον καὶ δυνατὸν καὶ ἀπείρως γοητευτικὸν πορτραῖτο τῆς ὥραιας κοντέσσας Ἀννίας Μοροζίνη ἀπὸ τὸν κ. Λίνον Σελβάτικο, ξεχωρίζω δὲ ἰδιαίτερος δύο εὐγενικοὺς πίνακας τῆς δεσποινίδος Ἑμίας Ciardi, ἰδίως τὸν *Κῆπον τοῦ Ἑρωτος*, ὅπου ἡ θελκτικὴ καλλιτέχνης ἠδυνήθη νὰ αναπαραστήσῃ μὲ τόσην λεπτότητα μελαγχολίας, σὰν εἰς ὄνειρο μακρινὸ ποὺ ἀφήνει στὸ ξύπνυμα τὴν καρδιὰ σπαραγμένην ἀπὸ τὴν χαμένην εὐτυχίαν, τὸ ὄραμα τῶν περασμένων μεγαλείων, ὅταν ἦσαν εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν τὰ Καρναβάλια τῆς Βενετίας.

Καὶ πάλιν ἡ Βενετία θριαμβεῦει μὲ τὰ ἔργα καὶ τὸ τάλαντον τοῦ κ. Ἑκτορος Τίτο, ποὺ εἶναι ἴσως ὁ πλέον Βενετὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς τωρινούς Βενετοὺς ζωγράφους. Ἐχει τὸ σπάνιον αἰσθημα νὰ ἐξαίρῃ εἰς ἀριστοκρατικὸν ὕψος τὴν χάριν τῶν λαϊκῶν προσώπων ποὺ ζοῦν καὶ κινεῖται εἰς τοὺς πίνακάς του. Τὸ κατ' ἐμέ, προτιμῶ, καὶ πολὺ μάλιστα, τὰς *Ἑρωτικὰς Σελίδας* του, τὴν *Γούμενα*, ἀπὸ ἄλλα ἔργα του, ὅπου φιλο-

¹ Ἀπὸ τὴν μακρὰν κριτικὴν τοῦ κ. G. Mourey διὰ τὰ ἔργα τῶν Ἰταλῶν καλλιτεχνῶν, παίρνομεν ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰκόνων ποὺ δημοσιεύομεν. — Σημ. τῶν «Παναθηναίων».

δοξεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς ἀληθινὰς παρατηρήσεις του εἰσάγων εἰς αὐτὰς τὴν συμβολικὴν πρόθεσιν...

Θέλω νὰ ὀμιλήσω ἐπίσης καὶ διὰ τὴν εὐφροσύνην ποὺ μοῦ ἐχάρισε τὸ ὥραϊον τρίπτυχον ὅπου ὁ Πέτρος Chiesa μᾶς διηγεῖται τὴν ἱστορίαν μιᾶς συμμορίας μικρῶν παιδιῶν ποὺ ξεκινᾷ στὴν τύχη μέσα στὸ δάσος, φαντάζεται πὺς ἀνακαλύπτει τὴν σπηλιὰ τῶν μαγισσῶν ἢ κάποιου δράκου, καὶ γυρίζει στὸ σπῆτι τὸ βράδυ δλόχαρη καὶ λουλουδισμένη μ' ἀνθὴ τοῦ ἀγροῦ. Αἱ φουσιγνομίαι, τὰ κινήματα, ἡ ἔκφρασις ὅλων ἐκείνων τῶν παιδικῶν μορφῶν εἶναι καμωμένα μὲ τὴν πλέον χαριτωμένην ποικιλίαν καὶ μὲ ἀβροτάτην ἀκρίβειαν· τίποτε τὸ ἐκ προθέσεως καὶ τὸ ἐπιτηδευμένον· τὸ τοπίον εἶναι δροσᾶτο, γλυκὰ φωτεινόν· ὅλα εἶναι ὑπομονητικὰ καὶ μὲ λεπτολογίαν μελετημένα ἀπὸ τὸν καλλιτέχνην, καὶ ὅμως δὲν δείχνουν πονηρὰ τὴν κούρασιν. Ἡ *Παιδικὴ Ζωὴ* τοῦ Κιέζα εἶναι βεβαίως ἐν ἀπὸ τὰ καλῆτερα ἔργα τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1909.

Πόσα ἔργα ἀκόμη, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἄξια πολλοῦ λόγου! — καὶ μετὰξὺ ἄλλων αἱ *Γερόντισσες*, τοῦ Φελίτσε Καζοράτη, καλὸς καὶ περιεργὸς πίναξ, καὶ πὺς ἐξαφνίζων μὲ τὸν χρωματισμὸν του καὶ τοῦ ὁποίου ἡ διάταξις ἐνθυμίζει ὁπωσοῦν κάποιας μεθόδους προσφιλεῖς εἰς τὸν μέγαν Ἰσπανὸν ζωγράφον, τὸν Ἰγνάτιον Θουλοάγα...

Καὶ μετὰ τὸν μακρὸν αὐτὸν περίπατον διὰ μέσου τῆς συγχρόνου τέχνης, δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ ἓνα βῆμα νὰ κάμῃ, διὰ νὰ ξανοίξῃ, μέσ' ἀπὸ τὰ δένδρα, τὴν μαργαριταρένιαν μαρμαρυγὴν τῆς λιμνοθάλασσας, τὰ χαμόγελα τοῦ οὐρανοῦ, τὴν ὁμορφίαν τῶν μαρμαρένιων παλατιῶν, ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν χαμηλὸν μῶλον, ἴσα-ἴσα μὲ τὸ νερό, καὶ τὴν ἀνθησιν τῶν θόδων καὶ τῶν καμπαναριῶν μέσα στὸ φῶς... καὶ αὐτὸ εἶναι γλυκύτατα ἡδονικόν.

[Ἀποσπάσματα. — Μετάφρ. Π.]

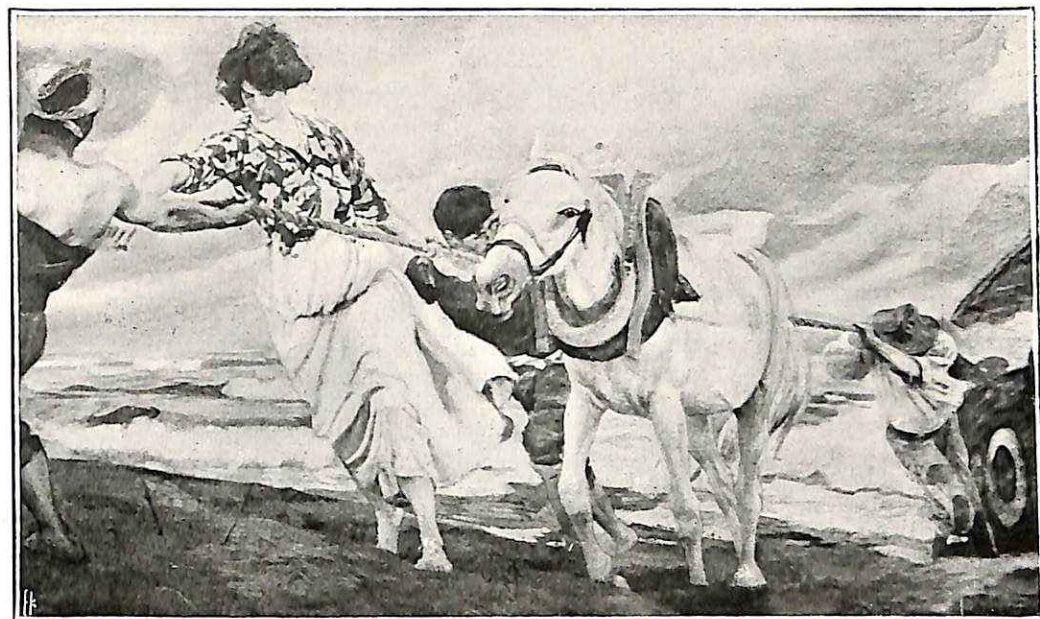
ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΟΥΡΕ

Η ΑΒΥΣΣΟΣ

Α'

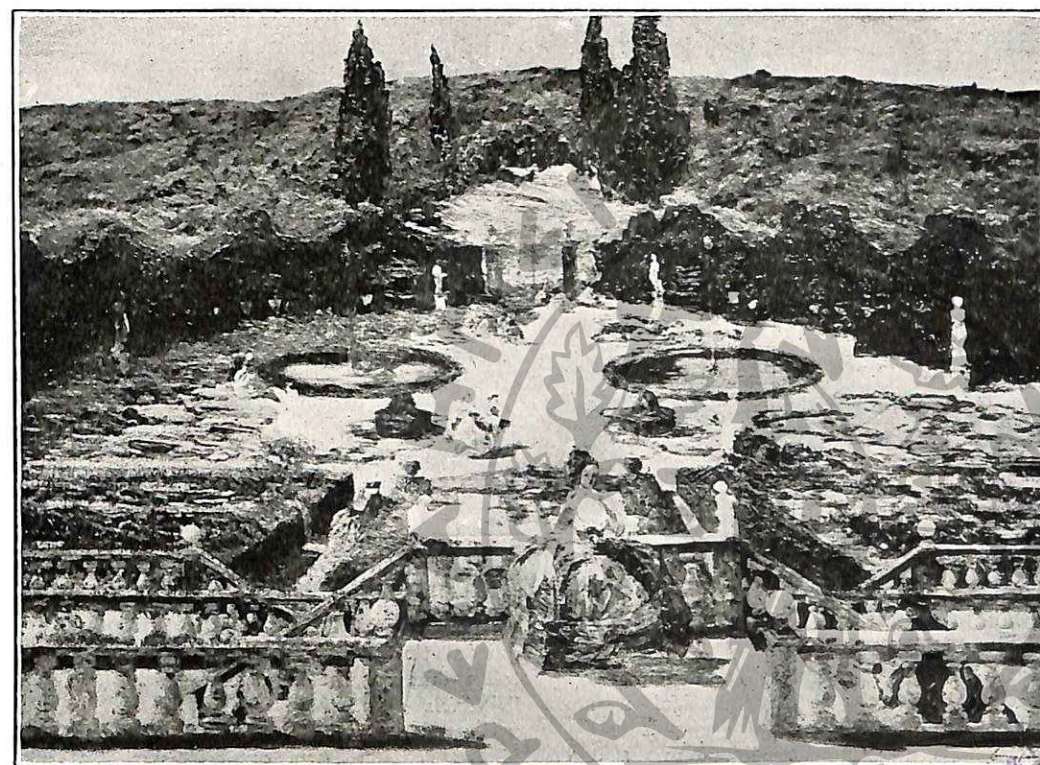
Εβράδνυζε πλέον, καὶ αὐτοὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ περιπατοῦν καὶ νὰ ὀμιλοῦν καὶ δὲν ἐπρόσεχαν οὔτε εἰς τὴν ὥραν οὔτε εἰς τὸν δρόμον. Ἐμπρὸς τῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου ἔμαύριζε μικρὸν ἄλσος καὶ διὰ μέσου τῶν κλάδων τῶν δένδρων ἐσπινθηροβόλει ὡς πυρακτωμένος σίδηρος ὁ ἥλιος, κατέφλεγε τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἡ ὁποία μετεβάλλετο εἰς φλογώδη χρυσεῖον κόνιν. Τόσον πλησίον καὶ τόσον ζωηρὸς ἦτο

ὁ ἥλιος, ὥστε ὅλα τὰ πέριξ, νομίζεις, εἶχαν ἐξαφανισθῇ καὶ ἀπέμενε μόνος αὐτός, ἐχρωμάτιζε τὸν δρόμον καὶ τὸν ἰσοπέδωνε. Ἡ λάμψις αὐτὴ ἐπροξέει πόνον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν περιπατητῶν· ἐστράφησαν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐν ἀκαρεῖ τὸ πᾶν ἐνώπιόν των ἔσβυσε, ἔγεινε ἡρεμὸν καὶ φαινόν, μικρὸν καὶ εὐκρινές. Ἐκεῖ κάποιον μακρὰν, ἓνα βέροστι καὶ πέραν, ἡ ἐρυθρὰ τῆς δύσεως ἀνταύγεια εἶχε καταλάβει ἓνα ὑψη-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Η ΤΟΥΜΕΝΑ, ΥΠΟ Ε. ΤΙΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ, ΥΠΟ ΕΜΜΑΣ ΤΣΙΟΥ

λόν στέλεχος πεύκης, τὸ ὁποῖον ἐπυρπολεῖτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρασινάδας, ὡς κηρίον ἐντὸς σκοτεινοῦ δωματίου· δι' ἐρυθροῦ καταναγασμοῦ ἐκαλύφθη ὅλος ὁ πρὸς τὰ ἐμπρὸς δρόμος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τώρα κάθε πέτρα ἔρριπτε μακρὰν μελανὴν σκιάν, καὶ ἡ κόμη τῆς νεάνιδος κατηυγάζετο ὑπὸ ἐρυθροχρύσου φωτοστεφάνου ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων αἵτινες διεπέρων αὐτήν. Λεπτὸς βόστρυχος ἀποχωρισθεὶς τῶν ἄλλων περιεστρέφετο καὶ ἐκνυμάτιζεν εἰς τὸν ἀέρα ὡσάν μία δλόχρυση πεταλοῦδα.

Τὸ ἐπερχόμενον σκότος οὔτε μετέβαλε οὔτε διέκοψε τὴν συνδιάλεξίν των, ἡ ὁποία ἐπίσης καθαρὰ, ἐγκάρδιος καὶ ἡρεμὸς ἐφλοίσβιζεν ὡς ρεῖθρον καὶ εἰς ἓν καὶ μόνον ἀπέβλεπεν· εἰς τὴν ἰσχύν, τὸ κάλλος καὶ τὴν αἰωνιότητα τοῦ ἔρωτος. Ἦσαν ἀμφότεροι νέοι· ἡ κόρη μόλις δεκαεπταετίας, ὁ Νιεμοβέτσκις κατὰ τέσσαρα ἔτη μεγαλύτερος, καὶ ἐφοροῦσαν τὴν μαθητικὴν στολὴν καὶ οἱ δύο· ἐκείνη τὴν ἀπερίττον κανελόχρουν ἐσθῆτα τῆς μαθητρίας τοῦ Γυμνασίου, ἐκεῖνος τὴν ὠραίαν στολὴν τοῦ φοιτητοῦ τῆς Σχολῆς τῶν Τεχνῶν. Ὅπως δὲ ἦτο ἡ ὁμιλία των, καὶ ὅλα τῶν ἦσαν νέα, ὠραία καὶ ἀγνά· εὐσωμα, λυγρὰ σώματα, ὡς νὰ τὰ διεπέρα ὁ αἶθρ, καὶ συμφυῇ πρὸς αὐτόν, ἐλαφρὸν εὐκαμπτον βάδισμα καὶ γλυκεῖα φωνὴ καὶ εἰς αὐτὰς μάλιστα τὰς ἀπλουστεράς λέξεις ἀντηχοῦσα μὲ μελαγχολικὴν τρυφερότητα, ὅπως φλοισβίζει τὸ ροάνιον κατὰ ἑαρινὴν νύκτα, ὅταν ἡ χιών δὲν ἔχει τακτὴ ἀκόμη εἰς τοὺς ἀμαυροὺς κάμπους.

Ἐβάδιζον καὶ εἰσέρχοντο εἰς πᾶσαν στροφὴν ἦν καθ' ὁδὸν συνήντων, καὶ αἱ μακρὰι βαθμηδὸν λεπτυνόμεναι σκιαὶ των, γελοῖαι ὡς ἐκ τῆς συμκρύνσεως τῶν κεφαλῶν, ὅτε μὲν χωριστὰ ἐπροχωροῦσαν, ὅτε δὲ πλαγίως συνεχέοντο εἰς μίαν στενὴν καὶ μακρὰν, ὡς σκιὰ αἰγείρου, λωρίδα. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἔβλεπον τὰς σκιάς καὶ καὶ ὠμιλοῦσαν, ὠμιλοῦντες δέ, ἐκεῖνος μὲν δὲν ἀπέσυρε τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ὠραίου πρόσωπόν της, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ροδίνη δύσις, νομίζεις, ἀφῆκε μέρος ἐκ τῶν ἄβρων χρωμάτων της, ἐκείνη δὲ ἔβλεπε χαμηλὰ εἰς τὴν ἀτραπὸν, ἀπωθοῦσα διὰ τῆς ὀμβρέλλας της τὰ μικρὰ χαλίκια τῆς ὁδοῦ καὶ παρηκολούθει τὰς ὑπὸ τὴν σκοτεινὸν χροὺν ἐσθῆτα της ἐναλλάξ προβαλλούσας ὀξείας ἄκρας τῶν μυκῶν ὑποδημάτων της.

Ὁ δρόμος διεκόπτετο ὑπὸ αὐλακος μὲ κονιορτώδη καταχωσμένα κράσπεδα. Ἐσταμάτησαν πρὸς στιγμὴν. Ἡ Ζήνα ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν, ἐπεσκόπησε τὰ πέριξ μὲ θολερὸν βλέμμα καὶ ἠρώτησε:

— Ξεύρετε ποῦ εἴμεθα; Ἐγὼ ποτὲ δὲν ἦλθα ἐδῶ.

Ἐκεῖνος ἐπεσκόπησεν ἐπισταμένως τὴν θέσιν.

— Ναί, ξεύρω. Ἐκεῖ, ὀπίσω ἀπὸ τὸν λόφον

ἐκεῖνον, εἶνε ἡ πόλις. Δώσατέ μου τὸ χέρι σας — θὰ σᾶς βοηθήσω.

Ἐτεινε τὴν χεῖρα του, χεῖρα ὄχι χειρωνακτικὴν, — λεπτήν, λευκὴν ὡς γυναικεῖαν. Ἡ Ζήνα ἦτο εὐθυμὸς, ἐξήτει νὰ πηδήσῃ μόνη της τὴν τάφρον, νὰ τρέξῃ, νὰ κραυγάσῃ « πιάστε με! » ἀλλὰ συνεκρατήθη, προσέκλινεν ἐλαφρῶς καὶ μὲ ἀξιοπρεπὴ εὐγνωμοσύνην τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ τινα δειλίαν ἔτεινε τὴν χεῖρα, διατηροῦσαν ἀκόμη τὸ ἄβρον φούσκωμα τῆς παιδικῆς χειρός. Αὐτὸς ἐπόθει νὰ σφίγῃ μέτροι πόνου τὸ ὑποτρέμον ἐκεῖνο χεράκι, ἀλλὰ συνεκρατήθη καὶ αὐτός, ἔκαμεν ἐλαφρὰν ὑπόκλισιν, τὸ ἐδέχθη μετὰ σεβασμοῦ καὶ σεμνοπρεπῶς ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον, ὅταν κατὰ τὸ πῆδημα ἀπεκαλύφθη ἐλαφρὰ τὸ πόδι τῆς κόρης.

Καὶ ἐβάδιζον ἐκ νέου καὶ ὠμιλοῦσαν ἀλλ' αἱ κεφαλαὶ των ἦσαν πλήρεις ἐκ τῆς αἰσθήσεως τῆς πρὸς στιγμὴν προσπαύσεως τῶν χειρῶν. Ἐκείνη ἠσθάνετο ἀκόμη τὴν ἀδρὰν θερμότητα τῆς παλάμης καὶ τῶν ἰσχυρῶν δακτύλων του, αὐτὸς δὲ τὴν ἄβρὰν μαλακότητα τῆς μικύλλης χειρός της καὶ ἔβλεπε τὴν μαύρην σιλουέτταν τοῦ ποδὸς της καὶ τὸ μικρόν, τὸ ἐπιχαρίτως καὶ ἀφελῶς περιβάλλον αὐτὸν ὑπόδημα. Καὶ ὑπῆρχε καὶ τὸ δριμὺ καὶ ταραχῶδες εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς λεπτῆς λωρίδος τοῦ λευκοῦ ἐσωφορίου καὶ τοῦ εὐτόρνου ποδός, τὸ ὁποῖον ὁ νέος ἠμπόρεσε νὰ καταπνίξῃ. Καὶ τότε ἔγινεν εὐθυμὸς καὶ τὸ στήθος του ἐπλημμύρισεν ἀπὸ χαρὰν τόσον, ὥστε τοῦ ἦλθε διάθεσις νὰ τραγουδήσῃ, νὰ τείνῃ τὰς χεῖρας του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ κραυγάσῃ: « τρέξετε, θὰ σᾶς πιάσω! » — τὴν ἀρχαίαν αὐτὴν διατύπωσιν τοῦ πρωτογενοῦς ἔρωτος ἐν μέσῳ δρυμῶν καὶ ροχθούντων καταρρακτῶν.

Καὶ ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς πόθους, λυγμοὶ ἀνέβαινον εἰς τὸν λαιμόν. . .

Αἱ μακρὰι, παράδοξοι σκιαὶ ἔχάνοντο, καὶ ὁ κονιορτὸς τοῦ δρόμου ἐγίνετο τεφρὸς καὶ ψυχρός, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἔδιδαν εἰς τοῦτο προσοχὴν καὶ ὠμιλοῦσαν. Εἶχαν ἀναγνώσει καὶ οἱ δύο πολλὰ ὠραία βιβλία καὶ αἱ φωτεινὰ εἰκόνες τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἠγάπησαν, ἔπαθον καὶ ἐχάθησαν διὰ τὸν ἀγνὸν ἔρωτα, ἐφέροντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Ἀνεπὸλουν εἰς τὴν μνήμην των στίχους, τοὺς ὁποίους ἄλλοτε ἀνέγνωσαν, μὲ εὐθυμον μελωδικὴν ἀρμονίαν καὶ γλυκεῖαν μελαγχολίαν περιβάλλοντας τὸν ἔρωτα.

— Δὲν ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ ποῦ εἶνε αὐτό; ἔρωτά ὁ Νιεμοβέτσκις, προσπαθῶν νὰ ἐνθυμηθῇ: « ... Καὶ εἶνε πάλι μαζί μου ἐκείνη ποὺ ἀγαπῶ, — ὅπου τῆς ἔκρυψα, χωρὶς νὰ τῆς πῶ λόγον, ὅλην τὴν μελαγχολίαν, ὅλην τὴν τρυφερότητα, ὅλον τὸν ἔρωτά μου . . . ».

— Ὁχι, ἀπεκρίθη ἡ Ζήνα καὶ ἐπανέλαβε

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΟΙ ΓΡΗΓΟΡΟΙ ΦΕΛΙΤΣ ΚΑΖΟΡΑΘ

σκεπτική: — « ὅλην τὴν μελαγχολίαν, ὅλην τὴν τρυφερότητα, ὅλον τὸν ἔρωτά μου. . . ».

— Ὅλον τὸν ἔρωτά μου, — μὲ ἀκουσίαν ἠχὴ ἀπεκρίθη ὁ Νιεμοβέτσκις.

Καὶ ἀνεμνήσθησαν πάλιν. Ἀνεμνήσθησαν τὰς ἀγνὰς, ὡς τὰ λευκὰ κρῖνα, κόρας, τὰς περιβληθείσας τὸ μέλαν μοναχικὸν ἔνδυμα, καὶ ἐν μονήρει μελαγχολία πλανωμένας ἐντὸς πάρκου στρομενίου ἀπὸ φθινοπωρινὰ φύλλα καὶ εὐτυχεῖς μὲ τὴν δυστυχίαν των· ἀνεμνήσθησαν καὶ τοὺς ἄνδρας, τοὺς ὑπερηφάνους, τοὺς ζωηροὺς, ἀλλὰ πᾶσχοντας καὶ ἐκλιπαροῦντας τὸν ἔρωτα καὶ τὴν εὐθικὸν συμπάθειαν τῶν γυναικῶν. Θλιβεραὶ ἦσαν αἱ προκληθεῖσαι εἰκόνες, ἀλλ' εἰς τὴν θλίψιν των φωτεινότερα καὶ καθαρώτερα παρουσιάζετο ὁ ἔρως. Μέγας, ὡς τὸ σύμπαν, καθαρὸς ὡς ὁ ἥλιος καὶ πᾶγκαλος ἀνεπτύσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ οὐδὲν ὑπῆρχε κραταιότερον καὶ ὠραιότερον ἐκείνου.

— Θὰ ἀποφασίζατε ποτὲ νὰ ἀποθάνετε χάριν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀγαπᾶτε; ἠρώτησεν ἡ Ζήνα, κυττάζουσα τὸ σχεδὸν παιδικὸν της χεράκι.

— Ναί, θ' ἀποφασίζω, — σταθερῶς ἀπήντη-

σεν ὁ Νιεμοβέτσκις μετὰ παροησίας καὶ εὐλιχνείας παρατηρῶν αὐτήν. — Καὶ σεῖς;

— Ναί, κ' ἐγώ, — εἶπε καὶ ἐσκέφθη. — Εἶνε τέτοια εὐτυχία, ν' ἀποθάνῃ κανεὶς δι' ἐκεῖνον ποὺ ἀγαπᾷ. Ἐγὼ πολὺ θὰ τὸ ἠθέλα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ των ἀντικρύσθησαν, καθαροί, ἡρεμοὶ καὶ ἀντήλλαξαν κατὰ τι καλὸν μεταξὺ των καὶ τὰ χεῖλη των ἐμειδίασαν. Ἡ Ζήνα ἔσταμάτησε.

— Σταθῆτε, — εἶπε, — μὴ κλωστή εἰς τὸ σάκκαυό σας. Καὶ ἐσήκωσε μετ' ἐμπιστοσύνης τὸ χέρι της πρὸς τὸν ὄμιον του καὶ προσετικὰ μὲ τὰ δυὸ της δάκτυλα ἀγγέρεσε τὴν κλωστήν.

— Νὰ τὴν! — εἶπε καὶ σταθεῖσα ἠρώτησε μὲ σοβαρότητα: — Διατί εἶσθε τόσο ἀδύνατος καὶ ὀχρός; ἐργάζεσθε πολὺ — ναί; Νὰ μὴν κουράζεσθε, δὲν πρέπει.

— Τὰ μᾶτια σας εἶνε γαλανά καὶ αἱ κόραι των εἶνε φωτεινὰ σὰν σπίντες, — ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, παρατηρῶν τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Τὰ δικὰ σας εἶνε μαύρα. Ὁχι — καστανά, θεομά, καὶ ἔχουν. . .

Ἡ Ζήνα δὲν ἀπετελείωσε τί ἔχουν καὶ ἔστρεψε

τὸ πρόσωπον. Τὸ πρόσωπόν της ἐκκοκίνιζε σιγὰ σιγὰ, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐθολώθησαν καὶ ἔγειναν δειλοί, τὰ χεῖλη της ἐμειδίασαν ἀκουσίως. Καὶ χωρὶς νὰ ἀναμείνῃ τὸν μειδιῶντα καὶ ἀπῶς εὐχαριστημένον Νιεμοβέτσκι, ἐπροχώρησεν· ἀλλὰ ταχέως ἐστάθη.

— Κυττάξετε, ἔδυσεν ὁ ἥλιος! μὲ θλιβεράν ἔκπληξιν ἀνεφώνησε.

— Ναί, ἔδυσεν, — μὲ αἰφνιδίαν, ὅς τιαν θλίψιν ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Τὸ φῶς ἐσβυσεν, αἱ σκιαὶ ἐξηφανίσθησαν καὶ ὅλα τὰ περίεζ κατέστησαν ὠχρά, ἄφωνα καὶ νεκρά. Ἀπὸ ἐκεῖ πού προτῆτερα ἀπήστραπτεν ὁ πυροπολούμενος ἥλιος, ἀθορύβως τώρα ἐσύροντο πρὸς τὰ ἄνω μελανοὶ ὄγκοι νεφῶν καὶ βῆμα πρὸς βῆμα κατεβρόχιζαν τὸ γαλανὸν στερέωμα. Τὰ νέφη ἐπυκνώνοντο, συνεκρούοντο, βραδέως καὶ κοπιωδῶς μετέβαλλον γραμμάς, ὡς ἀφυπνιζόμενα τέρατα, καὶ νωθρῶς ἐκινούντο ἐμπρός, ὡς νὰ τὰ παρέσυρε, παρὰ τὴν θέλησίν των, ἀμείλιτος, φοβερὰ δύναμις. Ἀποσπασθὲν ἀπὸ τὰ ἄλλα, ἐφέρετο ὁλομόναχον ἐν φωτεινὸν νηματοῦδες νεφύδιον, ἀσθενές, τρομαγμένον.

Β'

Αἱ παρειὰ τῆς Ζήνας κατέστησαν ὠχραί, τὰ χεῖλη ἔγειναν κόκκινα, σχεδὸν αἵματοβαφῇ, αἱ κόραι ἀδιοράτως διεστάλησαν, ἐσκέπασαν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ αὐτὴ ἐπιθυρσε σιγὰ:

— Φοβοῦμαι. Εἶνε τόσο ἥσυχά ἐδῶ. Μήπως ἔχαθήκαμε;

Ὁ Νιεμοβέτσκις συνέσπασε τὰς πυκνὰς ὀφρῦς του καὶ ἐπεσκόπησε τὴν τοποθεσίαν.

Χωρὶς ἥλιον, ὑπὸ τὴν δροσερὰν πνοὴν τῆς προσεγγιζούσης νυκτὸς ἡ τοποθεσία ἐφαίνετο ἀποκρουστικὴ καὶ ψυχρά. Παντοῦ ἀπλωμένος ἦτον ὁ τεφρὸς κάμπος μὲ τὸ χαμηλόν, ὡς νὰ ἦτο πατημένον χόρτον, μὲ τοὺς ἀργιλλώδεις αὐλάκας, τοὺς γηλόφους καὶ τοὺς λάκκους του. Οἱ λάκκοι ἦσαν πολλοί, βαθεῖς, ἀπόρητοι καὶ χαμηλοί, σκεπασμένοι ἀπὸ ἔρπουσαν γλῶσιν· ἐπ' αὐτῶν ἀθορύβως εἶχε πλέον ἐπικαθίσει τῆς νυκτὸς τὸ σκληρὸν σκότος· καὶ ἡ ἰδέα, ὅτι ἐδῶ ὑπῆρχον ἄνθρωποι, ὅτι καὶ ἔκαμιναν καὶ τώρα δὲν ὑπάρχουν, καθίστατο τὸ μέρος τοῦτο ἐπὶ μᾶλλον ἔρημον καὶ μελαγχολικόν. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ὡσὰν τολύπαι ἰώδους ψυχρᾶς ὀμίχλης, ὑψοῦντο ἄλση καὶ δρυμοὶ καὶ σὰν νὰ ἐπερίμεναν τί θὰ τοὺς εἰποῦν οἱ διεσπαρμένοι λάκκοι.

Ὁ Νιεμοβέτσκις κατέπνιξε τὸ ἔγερθὲν ἐν αὐτῷ βαρὺ καὶ σκοτεινὸν αἶσθημα τῆς ταραχῆς καὶ εἶπε:

— Ὁχι, δὲν ἔχαθήκαμε. Ἐγὼ ξεύρω τὸν δρόμον. Πρῶτον θὰ περάσωμεν τὸν κάμπον, ἔπειτα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μικρὸν δάσος. Φοβεῖσθε;

Ἐκεῖνῃ ἐμειδίασε γενναίως, καὶ ἀπεκρίθη.

— Ὁχι. Τώρα ὄχι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπι-

στρέψωμεν γρήγορα εἰς τὸ σπίτι — γιὰ τὸ τσάι.

Γρήγορα καὶ ἀποφασιστικὰ ἐπροχώρησαν, ταχέως ὅμως ἐβράδυναν τὸ βῆμα. Δὲν ἔβλεπαν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἡσθάνοντο ὅμως τὴν σκυθρωπὴν ἐχθρότητα τοῦ ἀνεσκαμιμένου ἐδάφους, τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς μὲ χιλίους ἀμανροὺς ἐταστικούς ὀφθαλμούς, καὶ τὸ συναίσθημα τοῦτο τοὺς συνεπλησίαζε πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς ἐνθύμιζε τὴν παιδικὴν των ἡλικίαν. Καὶ αἱ ἀναμνήσεις των ἦσαν φωτειναί, καταναγασόμεναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὑπὸ τοῦ πρασίνου φυλλώματος, ὑπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ γέλωτος. Ὡς νὰ μὴν ἦτο τοῦτο τὸ ζῶν, ἀλλὰ ἐν ἀπέραντον, ἡρεμιον ἄσμα, φωναὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, δύο μικρὲς νότες: ἡ μία ἡχηρὰ καὶ διανγῆς ὡς τοῦ κρουομένου κρυστάλλου· ἡ ἄλλη ὀλίγον βαθυτέρα, ἀλλὰ ζωηροτέρα — ὡς τοῦ κώδωνος.

Ἐφάνησαν ἄνθρωποι — δύο γυναῖκες, καθήμεναι εἰς τὸ χεῖλος βαθέος ἀργιλλώδους λάκκου· ἡ μία ἐκάθητο μὲ τὸν ἕνα πόδα ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον, καὶ εἶχε τὸ βλέμμα προσηλωμένον πρὸς τὰ κάτω· τὸ μανδύδιον τῆς κεφαλῆς της εἶχεν ἀνασηκωθῆ, ἀποκαλύπτων τοῦφφες μπερδευμένης κόμης· ἡ ῥάχιν ἐκυρτοῦτο καὶ ἀνέσυρε πρὸς τὰ ἐπάνω ρυπαρὸν πολκάκι μὲ χονδρὰ ὡσὰν μῆλα ἄνθη καὶ μὲ λυμένην τὴν ζώνην. Δὲν ἐστράφη νὰ ἰδῇ τοὺς διαβαίνοντας. Ἡ ἄλλη ἦτο μισοπλαγιασμένη πλησίον της, μὲ ὑπτίαν τὴν κεφαλὴν. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο σκαῖον, πλατὺ, μὲ ἀνδρικὰς γραμμάς, καὶ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων μῆλων, ἔκαιαν δύο ἐρυθραὶ κεραμιόχροοι κηλίδες, ὅμοιαι πρὸς δύο προσφάτους ἐκδοράς. Ἦτο ρυπαρὸν τῆς πρώτης καὶ ἔβλεπε τοὺς ἐρχομένους εὐθέως καὶ ἀδιαφόρως. Ὅταν οὗτοι ἀντιπαρῆλθον, ἤρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ ἀδρὰν ἀνδρικήν φωνήν:

Μόνο γιὰ σένα, ἀγάπη μου,
σὰν ἄνθος μυρωδάτο ἄνθισμα...

— Βαρβάρα, ἀκοῦς; ἠρώτησε τὴν σιωπηλὴν φίλην της καί, μὴ λαβοῦσα ἀπάντησιν, ἐγέλασε γέλωτα ἡχηρὸν καὶ βάνανσον.

Ὁ Νιεμοβέτσκις εἶχε γνωρίσει τοιαύτας ρυπαρὰς γυναῖκας καὶ τοιαύτας μάλιστα μὲ πολυτελῆ καὶ ὠραία φορέματα, τὰς εἶχε συνηθίσει, καὶ τώρα διωλίσθησαν πρὸ τῶν βλεμμάτων του καί, χωρὶς ν' ἀρήσουν ἔχνη, ἐξηφανίσθησαν. Ἡ Ζήνα ὅμως, πού σχεδὸν τὰς ἡγγίσε μὲ τὴν κανελλόχρουν πενιχρὰν ἐσθῆτα της ἡσθάνθη ποῖαν τινα ἐχθρότητα, ἀθλιότητα καὶ κακίαν εἰσδύσασαν πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ψυχὴν της. Μετὰ τινα ὅμως λεπτὰ ἡ ἐντύπωσις αὕτη ἐξηλείφθη, ὡς σκιά νεφελῆς γοργῶς τρέχουσα ἐπὶ χρυσιζούσης κοιλάδος, καὶ ὅταν κατόπιν των βαδίζοντες διῆλθον δύο: ἀνὴρ μὲ κασκέτον καὶ σακκάκι, ἀλλὰ γυμνόπους, καὶ μία ἀπὸ ἐκεῖνας τὰς ρυπαρὰς γυναῖκας, τοὺς εἶδε, ἀλλὰ δὲν

ἡσθάνθη τίποτε. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν παρηκολούθει ἀκόμη τὴν γυναῖκα καὶ ἀπῶς ἐξεπλάγη διατί νὰ φορῇ τόσο λεπτὴν ἐσθῆτα, σχεδὸν κολλημένην, ὡσὰν νὰ ἦτο βρεγμένη, περιβάλλουσιν τοὺς πόδας της καὶ τὸν ποδόγυρον μὲ παχὺ στρώμα βορβόρου ἐπικολλημένον εἰς τὸ ὕφασμα. Κἀὶ ταραχῶδες, νοσηρὸν καὶ φοβερῶς ἀπελπι ὑπῆρχεν εἰς τὸν κυματισμὸν τοῦ λεπτοῦ καὶ ρυπαροῦ ἐκεῖνου ἐκεῖνου ποδογύρου.

Καὶ ἐβάδιζαν πάλιν, καὶ ὠμιλοῦσαν, ὅπισθεν τῶν δὲ ἐκινεῖτο νωθρῶς μαύρη νεφέλη, ρίπτουσα διαφανῆ, μετὰ προφυλάξεως ἐξαπλουμένην σκιάν. Εἰς τὰ ἀναπεπταμένα ἄκρα τῆς νεφελῆς ἀμυδρῶς ἀνεπῆδσαν κίτρινοι χαλκόχροοι κηλίδες καὶ διὰ φωτεινῶν, ἀθορύβως ἐξελισσομένων δρόμων ἐκρύπτοντο ὅπισθεν τοῦ βαρέος ὄγκου της. Καὶ τὸ σκότος καθίστατο ἀπαρατηρήτως πυκνότερον καὶ λανθάνον, ὥστε ἦτο δύσκολον νὰ τὸ ἀντιληφθῇ κανεῖς, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ὅλον αὐτὸ ἦτο ἡμέρα, ἀλλὰ ἡμέρα βαρέως ἀσθενῆς καὶ ἡρέμα ἐκπνεύουσα. Ὁμιλοῦσαν τώρα περὶ τῶν φοβερῶν ἐκείνων αἰσθημάτων καὶ σκέψεων τὰ ὁποῖα ἐπέρχονται εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν νύκτα, ὅταν κοιμᾶται, καὶ οὔτε ἦχοι, οὔτε λόγοι τὸν ἀπασχολοῦν καὶ ὅπως τὸ σκότος πλατὺ καὶ πολυόμιμον, καθὼς εἶνε ἡ ζῶν, στερεῶς ἐπικαθιγνται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ προσώπου του.

— Φαντάζεσθε τὸ ἄπειρον; ἠρώτησεν ἡ Ζήνα θέτουσα τὴν ἀπαλὴν της χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ καμμύνουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὁχι. Τὸ ἄπειρον... Ὁχι, — ἀπεκρίθη ὁ Νιεμοβέτσκις κλειὼν ὡσαύτως τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἐγὼ ὅμως τὸ βλέπω ἐνίοτε. Πρώτην φορὰν τὸ εἶδα ὅταν ἦμουν ἀκόμη μικρά. Εἶνε σὰν τ' ἀμάξια. Στέκεται ἕνα ἀμάξι καὶ ἄλλο, καὶ ἄλλο καὶ τόσο μακρὰ, χωρὶς τέλος, ὅλο ἀμάξια... Φοβερόν!

Ἡ Ζήνα ἀνεσκήρτησε.

— Ἀλλὰ διατί τάχα ἀμάξια; ἐμειδίασεν ὁ Νιεμοβέτσκις, καίτοι δὲν ἦτο εὐχαριστημένος.

— Δὲν ἡξεύρω. Ἀμάξια. Ἐνα, δύο... χωρὶς τέλος.

Τὸ σκότος ὑπεισῆρχετο πυκνότερον, καὶ ἡ νεφέλη εἶχεν ἤδη διέλθει ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των καὶ ἐμπρός, ὡς νὰ ἐκύτταξε τὰ ὠχρίασαντα καὶ καταβεβλημένα πρόσωπά των. Καὶ ὁλονὲν συχνότερα ἐπληθύνοντο αἱ μελαναὶ μορφαὶ τῶν ἐξο-

κωμένων ρυπαρῶν γυναικῶν, ὡς νὰ τὰς ἐξώθουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν οἱ βαθεῖς, ἄγνωστον διατί ἐκσκαφέντες λάκκοι, καὶ θορυβωδῶς ἐκυμάτιζαν οἱ βρεγμένοι ποδόγυροί των. Ὅτε μὲν ἀνὰ μία, ὅτε δὲ κατὰ ζεύγη ἢ τρεῖς-τρεῖς ἐνεφανίζοντο αὐταὶ καὶ αἱ φωναὶ των ἀντήχουν βροντώδεις καὶ παραδόξως μεμονωμέναι εἰς τὴν ψυχρανθεῖσαν ἀτμοσφαῖραν.

— Τί εἶνε αὐταὶ αἱ γυναῖκες; Ποῦ εὐρέθησαν τόσαι; ἠρώτησεν ἡ Ζήνα περιδεῖς καὶ σιγὰ.

Ὁ Νιεμοβέτσκις ἐγνώριζε τί ἦσαν αὐταὶ αἱ γυναῖκες καὶ κατελήφθη ὑπὸ φόβου διότι εὐρέθη μετὰ τῆς Ζήνας εἰς τὸ ἄθλιον καὶ ἐπικίνδυνον τοῦτο μέρος, ἀλλ' ἀπεκρίθη ἡσύχως:

— Δὲν ἡξεύρω. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὀμιλοῦμεν δι' αὐτάς. Νά, τώρα θὰ περάσωμεν αὐτὸ τὸ μικρὸν δάσος καὶ ἀμέσως θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν. Κρίμα πού ἐβγήκαμεν τόσο ἀργά.

Τῆς ἐφάνη κωμικὸν νὰ τῆς λέγῃ ὅτι ἦταν ἀργά, ἐνῶ ἐβγήκαν κατὰ τὴς τέσσερες, καὶ τὸν ἐκύτταξε καὶ ἐχαμογέλασε. Αἱ ὀφρῦς του ὅμως ἦσαν συνεσπασμέναι καὶ ἐκεῖνῃ τοῦ ἐπρότεινε, καθησυχάζουσα καὶ παρηγοροῦσα:

— Πᾶμε γοργοτέρα. Θέλω τσάι. Ἀλλὰ νά, καὶ τὸ δάσος δὲν ἀπέχει πολὺ.

— Πηγαίνομεν.

Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων σιωπηλῶς συνεπυκνώθησαν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν των, ἐγένετο βαθὺ σκότος, ἀλλὰ σκότος ἡμερον καὶ ἀνεκτόν.

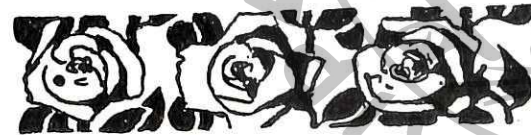
— Δώστε μου τὸ χέρι σας, — ἐπρότεινε ὁ Νιεμοβέτσκις. Ἐκεῖνῃ ἔδωκεν ἀτόλμως τὴν χεῖρα καὶ ἡ ἐλαφρὰ πρόσψανσις, νομίζεις, ἀπεδίωξε τὸ σκότος. Αἱ χεῖρες των ἦσαν ἀκίνητοι καὶ δὲν συνεθλίβοντο, ἡ Ζήνα μάλιστα ἀπεμακρύνθη ὀλίγον ἀπὸ τὸν σινωδόν της, ὅλη των ὁμοῦς ἡ συναίσθησις συνεκεντρώθη εἰς τὴν ἐπαφὴν τοῦ μικροῦ τούτου μέρους τοῦ σώματος ὅπου προσῆγγιζαν αἱ χεῖρες. Καὶ ἤθελαν πάλιν νὰ ὀμιλήσουν περὶ τοῦ κάλλους καὶ τῆς μυστηριώδους δυνάμεως τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ νὰ ὀμιλήσουν οὕτως ὥστε νὰ μὴ διαταράξουν τὴν σιωπὴν, νὰ ὀμιλήσουν ὄχι μὲ λόγους ἀλλὰ διὰ τῶν βλεμμάτων. Καὶ ἐσκέπτοντο ὅτι ἔπρεπε νὰ κυτταχθοῦν, καὶ ἤθελαν, ἀλλὰ δὲν ἀπεφάσιζαν.

— Νά πάλιν ἄνθρωποι! χαρῶπως εἶπεν ἡ Ζήνα.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

Α. ΑΝΔΡΕΪΕΦ

[Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ, ὑπὸ Α. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝ]

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΖΩΗ — ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Ο αὐλόγυρος καὶ ἡ πεζοῦλες τῶν ναῶν, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν λειτουργίαν, κάθε Κυριακὴν κ' ἔορτήν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ἦσαν τὰ κέντρα τῆς ἀφανοῦς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ δράσεως τῶν σκλάβων πατέρων μας· ἐκεῖ τὸ πόδι καὶ τὸ μάτι τοῦ τυράννου δὲν ἔφθιναν· ἐκεῖ, γύρω τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πρωτόγερου καὶ τῶν δημογερόντων, γύρω τῶν γραμματισμένων καὶ κάπως γραμματισμένων ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, ἐσυνάζοντο καὶ ἀντήλλασαν τὰς σκέψεις των καὶ τὰς εἰδήσεις, ὅσας εἶχαν, περὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων· ἐκεῖ ἐγίνοντο αἱ μυστικαὶ συνεννοήσεις διὰ τοὺς κλέφτες τῶν βουνῶν, τοὺς ὁποίους οἱ τύραννοι κατεδίωκαν· ἐκεῖ ἀνεκοίνωνεν ὁ καθεὶς εἰς τοὺς ἀδελφούς του τὰς πικρίας καὶ τὰ βάσανα, ὅσα τοὺς ἐπτότιζε καθημέραν ἢ αὐθαιρεσία καὶ ἡ ὁμότης τῶν κατακτητῶν, κ' ἐγίνοντο συμβουλία περὶ τῶν μέσων, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ δυστυχημένοι ραγιαδες θ' ἀντεπεξήρχοντο κατ' αὐτῶν.

Σιγὰ-σιγὰ αἱ συνεννοήσεις αὐταὶ ἐσυστηματοποιούντο, προκειμένου μάλιστα περὶ τῆς ἀπὸ κοινῶν ἐξευρέσεως τρόπου κορεσμοῦ τοῦ ἀκορέστου στόματος τοῦ κυβερνητικοῦ καὶ τοῦ σουλτανικοῦ ταμείου—τῶν ὁποίων οἱ ἀντιπρόσωποι, οἱ *σπαῖδες*, περιήρχοντο τὴν δούλην χώραν ἀπειλητικοὶ καὶ καταστρεπτικοὶ—καὶ τῆς μεταξὺ τῶν κατοίκων κάθε χωρίου κατανομῆς τῶν φορολογικῶν βαρῶν κ' ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη ν' ἀνατεθῇ εἰς δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν προυχόντων, λόγῳ ὑπολήψεως, γνώσεως ἢ ὕλικῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ διακανονισμὸς τῶν μεταξὺ τυράννων καὶ δούλων δοσοληψιῶν ἰδίως. Καὶ οὕτωπῶς, μὲ τὸν καιρὸν, ἀνεγνωρίσθη ὡς θεσμὸς ἡ δημογεροντία καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι ἐνόουν πάντοτε ὅτι συμφέρον εἶχαν ν' ἀνέχωνται κάθε τι τὸ ὁποῖον οἰκονομικῶς ἐδυνάμωνε τοὺς χριστιανούς, καὶ τοὺς ἔκαμνεν ἱκανοὺς διὰ περισσοτέρας χρηματικῆς παροχῆς.

Εὐδοκίμησε δὲ κ' ἐξελίχθη πληρέστερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα ὁ θεσμὸς αὐτός, ὁ αὐτοφύης, καὶ ἄγραφος καὶ ἀνεπίσημος, ἰδίως εἰς τὰ ὄρεινὰ χωρία καὶ τὰ πτωχότερα, τὰ ὁποῖα οἱ πασάδες δὲν ἐνθυμοῦντο, παρὰ εἰς τοὺς καιροὺς τῶν ἐσοδειῶν καὶ τῶν εὐποριῶν· ἐκεῖ τῶν ἀλύσεων οἱ κλοιοὶ ἦσαν χαλαρώτεροι κάπως καὶ ὁ ἀγρὸς τῆς δουλείας ὅχι τόσο πνιγηρὸς, ὅσον εἰς τὰ κέντρα καὶ τὰ πεδινὰ χωρία.

Κατ' ἀρχάς, ὅπως εἶπα, οἱ δημογέροντες ἔργον εἶχαν ν' ἀναλογίζοντο μὲ δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα τὸ τί ἔπρεπε νὰ συνεισφέρειν κάθε οἰκονομία, διὰ ν' ἀπαρτισθῇ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ὁ τύραννος ἀπλήτει ἀπὸ τὸ χωρίον ὡς φόρον, καὶ

διὰ τὴν εἰσπράξιν αὐτὴν διώριζαν ἓνα *καρμιάλην*, δηλαδή εἰσπράκτορα· ἐπίσης δὲ νὰ κανονίζον τὰς ἀγγραφείας, τὰς ὁποίας ἐπέβαλλαν κάθε τόσον οἱ πασάδες εἰς τοὺς χριστιανούς.

«Ὅσας δὲ ὁ δυνάστης, γράφει ὁ Φωτάκος εἰς τ' Ἀπομνημονεύματά του, ἤθελε ν' ἀδικήσῃ κωμόπολιν ἢ οἰκονομίαν, ἔστειλε κατ' εὐθείαν ἄνθρωπον τῆς ἐξουσίας καὶ ἀπαιτοῦσεν ὅτι ἤθελεν, οἱ δὲ κάτοικοι, διὰ τῶν γερόντων τοῦ κοινῶν, ἀνελόγιζαν τὰ ζητούμενα, ἢ χρήματα ἦσαν ἢ *καρμιά* ἄλλη ἀγγραφεῖα».

Ἀλλὰ ὁλονὲν ὁ θεσμὸς τῶν κοινοτήτων ἐμορφώνετο καὶ ὑπεισήρχετο εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον τοῦ δορυκλήτορος καὶ ἀνεγνωρίζετο σιωπηρῶς παρ' αὐτοῦ. Ὁ φοροσυλλεκτικὸς σκοπὸς ἦτον ἡ βῆσις, ἀλλὰ τὴν ἐντολὴν τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοὺς δημοφύλους εἶχαν οἱ δημογέροντες καὶ τὴν ἐπιβολὴν τὴν ὁποίαν ἤντελλον ἀπὸ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, ἐξήσκουν καὶ δι' ἄλλας ἀνάγκας τῆς ὁλότητος· μετ' ὀλίγον ἐμερίμνων διὰ τὴν παροχὴν τῶν πρώτων γραμμάτων καὶ στοιχειωδῶν γνώσεων εἰς τὰ παιδιὰ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος, εἴτε πληρώνοντες διδάσκαλον, εἴτε διὰ τῶν ἱερέων· ἐσυμβίβιζαν τὰς μικροδιαφορὰς μεταξὺ τῶν ὁμογενῶν· ἐπρολάμβαναν τὰς μεταξὺ τῶν ἀδικίας· ὑπεστήριζαν χρηματικῶς ἢ ἡθικῶς ὅσους εἶχαν ἀνάγκην προστασίας πένητας καὶ κατατρεγμένους.

Μὲ τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν κοινότητα τῶν φόβων καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἐλπίδων ἐτρέφετο οὕτωπῶς κ' ἐδυναμώετο τὸ αὐτόφροντον δένδρον τῆς Κοινότητος. Καὶ εἰς τὴν μέρην τῆς χώρας καὶ εἰς μερικὰς ἐποχάς, ἡ δύναμις του καὶ ἡ ἀκμὴ του καὶ ἡ ἐξάπλωσις τῶν προστατευτικῶν κλάδων του, ἡ φανερὰ πλέον, ἀπέναντι τῶν τυράννων, διεμορφώθη εἰς ἄρτιον θεσμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ζωοδοτικὴν κοινωνικὴν δύναμιν, καινοφανῆ εἰς τὴν ἕως τότε ἱστορίαν τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμης.

Κ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὑπέροχον τίτλον τιμῆς διὰ τὸ Ἕλληνικὸν πνεῦμα εἶνε ἡ ἰδιότης καὶ θαυμαστὴ ἐξέλιξις, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Κοινότης τῶν Ἀμπελακίων τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἐγγράφου τὸ ὁποῖον ὑπεγράφη τὴν 1 Ἰανουαρίου 1795.

Ἡ ἡμερομηνία αὕτη εἶναι σημαντικωτάτη διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡμᾶς, διότι σημειώνει σταθμὸν μεγάλον εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἱστορίαν μας.

Οἱ ἀπαίδευτοι χωρικοὶ τοῦ ἀσήμερον ἕως τότε Θεσσαλικοῦ χωρίου ἔλυναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην

πρακτικῶς καὶ θετικῶς τὰ μεγάλα κοινωνικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐβασάνισαν ἔκτοτε καὶ βασανίζουν καὶ τώρα καὶ θὰ βασανίζουν ἀκόμη τὴν Ἑπιστήμην· τὰ προβλήματα ἕνεκα τῶν ὁποίων δημιουργοῦνται κάθε τόσον λαίλαπες κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ καταστροφαὶ ἐπακολουθοῦν.

Χωρὶς νὰ εἶναι μαθηταὶ τοῦ Fourier ἢ τοῦ Saint-Simon ἢ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐπραγματοποίησαν, μονομερῶς ἔστω εἰς τὴν βαμβακομηχανίαν, τὰ ἰδανικά, τὰ ὁποῖα εὐφραίνουν τοὺς στοχασμοὺς ἐκείνων, ὅσοι εἰς τὴν ἡρεμίαν τοῦ γραφείου των πλάττουν μὲ στοργικὰ χέρια τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Κοινωνίας διὰ τῆς ἀνιδρυσεως της ἐπὶ νέων βάσεων ἀλληλεγγύης καὶ ἰσότητος τόσον εἰς τὰ ἔργα ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς· «εἰς καθένα κατὰ τὴν ἱκανότητά του· εἰς καθένα κατὰ τὰ ἔργα του», κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Saint-Simon.

Οἱ Ἀμπελακῖται, ἀνύποπτα καὶ ἀπρομελέτητα, ἄς εἰπῶ, ἱδρυσαν τὴν πρώτην συνεργατικὴν ἐταιρείαν τοῦ κόσμου ἡμῶν σχεδὸν αἰῶνα πρὸ τῶν Equitable Pioneers τοῦ Rochdale καὶ τῶν ἄλλων ἔπειτα cooperations. Χωρὶς ἐπανάστασιν, χωρὶς νομοθετικὴν μεταρρύθμισιν, ἔλυσαν τὸ πρόβλημα τῆς ἁρμονίας μεταξὺ Κεφαλαίου κ' Ἐργασίας καὶ ὠργάνωσαν τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διανομὴν τοῦ πλούτου, κατὰ τὰς κοινωνιστικὰς ἀρχὰς τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς ἰσότητος.

Περὶ τῆς Συνεργατικῆς Ἐταιρείας τῶν Ἀμπελακίων, εἰδήσεις καὶ δοκοιμένα μᾶς παρέχει ὁ ἐνθουσιώδης Γάλλος ἀρχιτέκτων—κοινωνιολόγος F. Boulanger, ὁ εἰδικῶς κατ' ἐντολὴν τοῦ Κωλέττη ἐρευνήσας καὶ ἀναπτύξας τὸ ζήτημα δι' ἐκθέσεώς του, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται εἰς τὴν μονογραφίαν τὴν ἐκδοθεῖσαν μετὰ τὸν θάνατόν του¹· ἤρχισε μὲ κεφάλαιον 100.000 φράγκα καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν της, τὸ 1810, τὸ κεφάλαιόν της ἔφθασε τὰ 20.000.000 φράγκα.

Μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς πρώτης δυναστείας, οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ θεμελιώσουν διοικητικὸν σύστημα εἰς τὸν νέον Βασίλειον, ξένοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς τὴν φυλὴν καὶ τὰ αἰσθηματά της καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἥθη καὶ τὴν ἱστορίαν της, ἀντὶ νὰ μελετήσουν τὰ πράγματα τοῦ τόπου καὶ νὰ συλλέξουν στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν μέσα τοῦ νεολυτρωμένου, ἀλλὰ μουνδιασμένου ἀπὸ τὰ δεσμὰ λαοῦ, μετέφρασαν τὰ προχειρότερα πρότυπα τῶν ξένων νομοθεσιῶν καὶ συ-

στημάτων, καὶ μετεφύτευσαν ἀδιακρίτως εἰς τὸ ἡλιόφωτον Ἕλληνικὸν ἔδαφος φύτρα τῶν πάγων καὶ τῶν διμυλῶν τοῦ Βορρᾶ.

Ὁ Ἕλληνικὸς θεσμὸς τῶν αὐτοδιοικήτων Κοινοτήτων ἐμαράνθη, καὶ ἀντ' αὐτοῦ συνεκροτήθησαν δῆμοι, διοικητικαὶ μονάδες τεχνηταὶ καὶ ἀσυμβίβαστοι μὲ τὸν Ἕλληνικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς τοπικὰς ἀνάγκας. Κ' ἔγιναν ταχέως οἱ δῆμοι ἐρείπια οἰκονομικά, καὶ ἀπέτυχεν τὸ τοπικὸν διοικητικὸν σύστημα οἰκτρῶς. Ἐνῶ διὰ τῆς μελέτης τοῦ αὐτοφροντος κοινοτικοῦ συστήματος, διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ὁργανώσεως κ' ἐνισχύσεώς του, διὰ τοῦ θεσπισμοῦ κοινοτικῶν ὁμοσπονδιῶν κατὰ διαμερίσματα, μὲ σύστημα ἀντιπροσωπευτικόν, ὁ θαυμαστὸς Ἕλληνικὸς θεσμὸς θ' ἀνεπτύσσετο ἔτι μᾶλλον καὶ θὰ εὐδοκίμει, συγκεντρώνων ἐν ἑαυτῷ κάθε κοινωνικὴν δρᾶσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων ἀρχῶν τῆς ἀλληλεγγύης ἐδραζομένην.

Τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ εὐτυχὴς δρᾶσις καὶ ἡ ζωτικότης τῶν ὀλίγων Κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν σήμερον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Λακεδαίμονα καὶ παρέχουν πρότυπα οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν κοινῶν συμφερόντων τοῦ χωρίου τῶν ἐκάστη, ἀποβαίνουσαι ὁλονὲν μικρογραφίαι κυβερνήσεων, μὲ σύνεσιν καὶ πρόνοιαν καὶ φειδῶ διαχειριζόμεναι καθεμία τὸ κοινὸν ταμεῖον, τὸ ὁποῖον ἄλλοῦ τροφοδοτοῦν μικρὰ εἰσοδήματα κοινοτικῆς περιουσίας, ἄλλοῦ ἐκούσαι εἰσφορὰς τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ξενιτευμένων συγχωριῶν των.

Ἐχὼ ὑπ' ὄψιν μου τὴν ἐσχάτως ἐκδοθεῖσαν λογοδοσίαν τοῦ ΙΑ' ἔτους τῆς κοινότητος Βαμβακοῦς (ἐπαρχία Λακεδαίμονος—δῆμος Οἰνούντος).

Εἶνε νὰ θαυμάζῃ κανεὶς τὸ τί εἰμπορεῖ νὰ κατορθώσῃ εἰς τὸν τόπον μας ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, χειραφετημένη ἀπὸ τὴν φονικὴν κομματικὴν καὶ κυβερνητικὴν ἐπιρροήν.

Ἴδου τί ἔλεγα τελευταῖον εἰς τὸ Α' Πανελλήνιον Συνέδριον Γεωργίας Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου, περὶ τῆς Κοινότητος Βαμβακοῦς ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ὁποίας συνεδρεύσας ἐπρότεινα τὴν εἰς Κοινότητάς ὁργάνωσιν τοῦ Κράτους πρὸς ἐπίτευξιν μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ τοῦ γεωργικοῦ σκοποῦ:

«Ἀπόδειξιν τρανὴν τῶν εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν κοινοτήτων παρέχει ἡ θαυμαστὴ λειτουργία τῆς ἀπὸ δωδεκαετίας ἰδρυθείσης εἰς Βαμβακοῦν τῆς Λακεδαίμονος Κοινότητος. Χωρὶς ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς, δι' αὐτοπροσφύτων δωρεῶν τῶν ἀπανταχοῦ Βαμβακαίων, διεχειρίσθη ἕως σήμερον 117 ὄλας χιλιάδας δραχμῶν, μὲ οἰκονομικὴν φειδῶ κ' εὐστοχίαν διατεθείσας διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς γεωργίας, τῆς δεινροφυτείας καὶ τῆς κτηνοτροφίας καὶ πάντων τῶν βιωτικῶν ὄρων τῶν κατοίκων».

¹ *Ambelakia*, ou les associations et les municipalités helléniques... par F. Boulanger, Paris 1875.

Είμαι εκ των φρονούντων ότι μία από τὰς κυριώτερας αἰτίας τῆς πολιτικῆς παραλυσίας τοῦ κράτους μας εἶνε τὸ ξένον πρὸς τὸν τόπον μας, ἄλογον καὶ ἀμελέτητον σύστημα τοπικῆς διοικήσεως, τὸ ὁποῖον οἱ Βασιλεῖς νομοθετοῦν τῆς Ὀθωνικῆς δυναστείας ἐγκαθίδρυσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Πλήρης ἀποκέντρωσις καὶ αὐτάρκεις διοικήσεως τῶν χωρίων καὶ ἀντιπροσωπευτικὸν συμ-

βούλιον εἰς τὴν πρωτεύουσάν καθέ δήμου διὰ τῶν κοινῶν συμφερόντων τὴν ἐπιμέλειαν, κ' ἐπομένως μετατροπὴ τῶν δήμων (δήμων μεγάλων περιφερειῶν) εἰς ὁμοσπονδίας μικρῶν περιφερειῶν — ὁμοσπονδίας τῶν κοινοτήτων, εἶνε τὸ ἀποτελεσματικώτατον τῶν ἀναμορφωτικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἡ πρώτη ἀληθινὰ μεταρρυθμιστικὴ καὶ ριζοσπαστικὰ μεταρρυθμιστικὴ Βουλὴ τοῦ μέλλοντος θέλει βέβαια θεσπίσῃ.

ΣΠ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΩΣ

Η μυστικὴ ἀνάκρισις, ὅπως τὴν ὀρίζει ἡ Ποινικὴ Δικονομία μας μετετρέπη εἰς φανεράν ἀποτόμως, ἀπροσδοκῆτως καὶ ἀνεπιφυλάκτως. Ἐπρόκειτο νὰ ψηφισθῇ εἰς γ' ἀνάγνωσιν νομοσχέδιον ἐντελῶς ἄσχετον, καὶ μία τροπολογία αὐθαίρετος καὶ πρὸς τὸ νομοσχέδιον ἀσυνάρτητος ὥρισε τὴν κατάργησιν τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως. ἡ δὲ Βουλὴ παρεδέχθη. Εὐτυχῶς ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον δημιουργία νόμου ὑπῆρξε τόσον ἀντισυνταγματικὴ, ὥστε ὁ μὲν εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου ν' ἀποφανθῇ ὅτι τὰ δικαστήρια ἴσως ἀρνηθοῦν νὰ ἐκτελέσουν τὸν νόμον, οἱ δὲ ὑποστηρικταὶ αὐτοῦ νὰ ὑποβάλουν νομοσχέδιον συμπληρωματικόν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο παρατύπως, διότι τ' ὁρθὸν ἦτο νὰ ψηφισθῇ ἐν νομοσχέδιον, τὸ ὁποῖον νὰ καταργῇ τὴν ψηφισθεῖσαν τροπολογίαν καὶ νὰ εἰσαχθῇ ἄλλο νομοσχέδιον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ διατυπώνωνται διατάξεις περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν τῆς ἀνακρίσεως κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον.

Ὁπωσδήποτε τὰ γενόμενα ἐπροκάλεσαν πρωθύστερον κάπως συζήτησιν εἰς τὸν τύπον καὶ εἰς τὴν Βουλὴν. Οἱ ἐπιφανεῖς τοῦ δικαστικοῦ σώματος, συντηρητικῶς πρακτικολόγοι, ἐγνωμοδότησαν ὑπὲρ τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως μ' ἐπιχειρήματα ἐμπειρικὰ μᾶλλον καὶ συγκεκριμένα. Ἀπεναντίας διάφοροι δικηγόροι καὶ πολλοὶ βουλευταί, ἰδεολογικῶς φιλελεύθεροι, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως με θεωρίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου κ.τ.λ.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν λόγιον ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον. Τοῦτο συμβαίνει πάντοτε προκειμένου περὶ κοινωνικῶν θεσμῶν. Διότι ἐνῶς ἡ διατήρησις τῶν νομοθετημένων εἶναι ἀντίθετος εἰς τὸ βεβαιωμένον φαινόμενον τῆς προόδου, ἀφ' ἑτέρου τ' ἀξιώματα ἀφρημένων θεωριῶν ἔχουν ἀμφίβολον καὶ πάντοτε μικρὰν πρακτικὴν ἀξίαν, ὅπως εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τῆς Κοινωνιολογίας του ἀναπτύσσει ὁ Σπένσερ. — Ἐνας οἰοσδήποτε θεσμός ὅσον ὠφέλιμος καὶ ἂν ὑπῆρξε, δὲν ἔμπορεῖ νὰ μένῃ

ἀναλλοίωτος. Μεταβάλλονται αἱ ἀντιλήψεις, οἱ ὅροι, αἱ ἀνάγκαι, πού τὸν παρήγαγον, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὠφέλιμος δὲν ἔμπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι πάντοτε ἐπαρκής. — Ἀλλὰ καὶ πάλιν αἱ ἀντιλήψεις, οἱ ὅροι, αἱ ἀνάγκαι, πού παρήγαγον ἕνα θεσμόν, ἔστω κ' ἐπιβλαβὴ πλέον, δὲν ἀλλάζουν τόσον ριζικῶς καὶ δὲν ἐξαφανίζονται τόσον ἀποτόμως, ὥστε κατ' ὀρθὴν κρίσιν νὰ ἐξαφανίζεται ἐξ ὁλοκλήρου ὁ δι' αὐτὰς δημιουργηθεὶς θεσμός. — Οἱ ἀκρωτηριασμοί, λέγει ὁ Καρλάυλ, εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ πάντοτε ἐλαττωματικὸν θεραπευτικὸν μέσον τῶν κοινωνικῶν ἀσθενειῶν.

Εἶναι δὲ ἀρχὴ κοινωνιολογικὴ (διότι ἀξιώματα κοινωνιολογικὰ δὲν ὑπάρχουν) ὅτι εἰς τὴν νομοθεσίαν, διοικητικὴν, ποινικὴν, φορολογικὴν κτλ. πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦται ὁ πρακτικὸς ὑπολογισμὸς τοῦ μέσου ὅρου ὠφελείας, ἐνῶ συγχρόνως δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι καὶ καθέ κοινωνικὴ ἐκδήλωσις — καλὴ ἢ κακὴ — εἶναι ἀποτέλεσμα πολλῶν καὶ πολλάκις ἀρνητικῶν πρὸς ἀλλήλους παραγόντων, συνάμα δὲ καὶ αἰτία ποικίλων καὶ πολλαπλῶν κοινωνικῶν φαινομένων. Ὅσοι τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ τῆς νομοθεσίας εἶτε ἐξ ἀγνοίας εἶτε ἐκ πνευματικῆς ἀνεπαρκείας — συνηθέστατα καὶ τὰ δύο ταῦτα παρ' ἡμῖν — φθάνουν εἰς ἐν νομοθετικὸν συμπέρασμα ἐργαζόμενοι εἶτε κατὰ πρόχειρον ἐμπειρίαν εἶτε μ' ἐπιπόλαιον θεωρητικισμόν εἶναι ὅχι ἀπλῶς ἄνωφελεῖς, ἀλλ' ἐπιζήμιοι, προξενούντες νομοθετικὰς ἀποτυχίας καὶ δημιουργοὺντες νομοτελεστικὸν καὶ διοικητικὸν χάος, τοῦ ὁποῖου ἔχομεν δυστυχῶς μεγάλην ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας πείραν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος τῆς μυστικῆς ἢ φανερᾶς ἀνακρίσεως ὑπάρχουν πολλὰ τὰ ὠφέλιμα καὶ πλεῖστα τὰ ἄτοπα καὶ εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον τρόπον τῆς ἀνακρίσεως ὡς πρὸς τὴν αἰτιολογίαν, ὡς πρὸς τ' ἀποτελέσματα καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀπωτέρας συνεπείας τῶν ἀποτελεσμάτων. Τὰ προχειρότερα, ἂν ὅχι τὰ ριζικώτερα, τῶν ὠφελίμων καὶ τῶν ἀτόπων παρετάχθησαν

ἐκατέρωθεν ἀπὸ τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς μυστικῆς καὶ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως, δύνανται δὲ καὶ νὰ καταταχθῶν κεφαλαιωδῶς εἰς δύο μεθόδους σκέψεως (φαινόμενον τοῦτο σύνηθες εἰς καὶ καθέ κοινωνικὴν μεταρρυθμίσειν), ἥτοι εἰς σκέψιν ἔχουσαν ὡς ἀφετηρίαν τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνίας καὶ ἀντιθέτως εἰς σκέψιν ἀφορμωμένην ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀτόμου.

Καὶ δὴ, οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν διατήρησιν τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως ἰσχυρίζονται:

1^{ον}) Ὅτι ἡ δημοσία ἀσφάλεια δὲν εἶναι ἐδῶ πολὺ παγία, ὥστε οἱ μάρτυρες εἰς τὴν φανεράν ἀνάκρισιν θὰ φοβῶνται τὴν ἐκδίκησιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν συγγενῶν του ἢ καὶ θὰ ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασίν των.

2^{ον}) Ὅτι ἡ παρουσία τοῦ συνηγόρου κατὰ τὴν ἀνάκρισιν θὰ βραδύνῃ τὸ ἀνακριτικὸν ἔργον.

3^{ον}) Ὅτι παρέχει ἡ φανερά ἀνάκρισις εὐρὺ ἔδαφος εἰς τὴν πανουργίαν τοῦ κατηγορουμένου, δυναμένου ἐν γνώσει τῶν ἐπιβαρυντικῶν κατ' αὐτοῦ μαρτυριῶν νὰ παρασκευάσῃ ψευδομάρτυρας κτλ.

4^{ον}) Ὅτι — κατ' ἀντίθετον λόγον — ὁ ἀνακριτὴς δὲν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ κατηγορουμένου καὶ οὐδένα ἔχει λόγον προκαταλήψεως, ζητεῖ δὲ τὴν διευκρίνισιν καὶ ὅχι τὴν καταδίκην.

5^{ον}) Ὅτι — συνολικῶς — ἐὰν δοθῇ εἰς τὸν κατηγορουμένον ἡ δύναμις ν' ἀντιπαλαίῃ πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ διὰ τεχνασμάτων νὰ τὴν κατανικᾷ, οὐδεὶς θὰ δυνήθῃ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς κινδυνεύοντας ν' αἰμύνωνται ἀποδικοῦντες.

6^{ον}) Ὅτι — ἐμπειρικῶς — ὁ θεσμός τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἐν μέρει ἐφηρμόσθη εἰς παρεμφερῆ τῆς ἰδικῆς μας νομοθεσίας, ἀπέτρεχεν ἰδίως ἐπὶ πολυπλόκων ὑποθέσεων.

Εἰς ταῦτα ἡδύνατο κανεῖς νὰ προσθέσῃ ὅτι κακῶς ἐμνημονεύθη ἡ Αὐστρία μεταξὺ τῶν κρατῶν τῶν ἐχόντων φανεράν τὴν ἀνάκρισιν· ὅτι ριζικῶς διάφορος πρὸς τὸν ἐδῶ καὶ ὅλως ἰδιάζων εἶναι ὁ ἀνακριτικὸς τρόπος ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἡ φανερά ἀνάκρισις εὐδοκίμεῖ· ὅτι μὲν εἶναι τὸ ἐν Ἰταλίᾳ σύστημα· ὅτι ἀφ' ἑτέρου τὰ πλεῖστα τῶν παρ' ἡμῖν ἐγκλημάτων ἔχουσι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀπρομελετήτου ἢ τοῦ προχείρου· ἀπρομελετηθέντος καὶ καταλείπονσι συνεπῶς εὐεξάλειπτα χρονικῶς τὰ ἔργα τῆς τελέσεως αὐτῶν, ὥστε καὶ βραδύτης νὰ εἶναι καταστροφικὴ τοῦ ἀνακριτικοῦ ἔργου καὶ ὅτι τέλος ἄλλαχού σπουδαῖος βοηθὸς τῆς ἀνακρίσεως καὶ δι' ἐν κρυπτῷ ἐνεργῶν εἶναι ὁ μυστικὸς ἀστυνομικὸς κλάδος.

Ἀφ' ἑτέρου οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως ἰσχυρίζονται:

1^{ον}) Ὅτι ὁ διεξάγων τὴν μυστικὴν ἀνάκρισιν δικαστὴς δομῶμενος συνήθως ἀπὸ τὴν προκατάληψιν περὶ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου ἐπισωρεύει ἀνεμποδίστως ἐπιβαρυντικὰς ἀποδείξεις,

στρεβλῶνων καταθέσεις, ὑποδεικνύων ἀνύπαρκα καὶ εἰκοτολογῶν.

2^{ον}) Ὅτι πολλάκις ἔνεκα τῆς μονομεροῦς ἐν τῇ μυστικότητι ἐνεργείας ἡ ἀνάκρισις παρουσιάζεται εἰς τὸ δικαστήριον (τὸ κακουργοδικεῖον ἰδίως) ἑλλιπής, ὁ δὲ κατηγορούμενος ἄνευ κινδύνου ἐξελέγξεως ἐπιτυχέστερον ἐκεῖ ἀνατρέπει τὴν κατηγορίαν.

3^{ον}) Ὅτι ἡ μυστικὴ ἀνάκρισις παρασύρει εἰς συμφωνίας δωροδοκίας, εἰς ἐπεμβάσεις πολιτικῶν κτλ. πρὸς γνώσιν τῶν τῆς ἀνακρίσεως, καὶ ὅτι παρέχει εὐκόλον ἔδαφος ἀνεξελέγκτου παραβάσεως τοῦ καθήκοντος εἰς τὸν δεκαζόμενον δικαστήν.

4^{ον}) Ὅτι συνέπεια τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως εἶναι ἡ συνεχὴς παράβασις τῶν διατάξεων τῆς ποινικῆς δικονομίας ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ, μεταχειριζομένου τὸν δόλον, τὴν παραπλάνησιν, τὴν ἀπειλὴν καὶ ἐνίοτε τὴν βίαν.

5^{ον}) Ὅτι ἡ μυστικὴ ἀνάκρισις, ἀπομεινᾶριον τῶν βαρβάρων νομοθεσιῶν, εἶναι πηγὴ πολλῶν δικαστικῶν πλανῶν, αἱ ὁποῖαι μὲ τὴν φανεράν ἀνάκρισιν ἐλαττώνονται, διότι ὁρθότερον τοῦ ἐνὸς κρίνουσιν οἱ πολλοὶ σκεπτόμενοι.

6^{ον}) Ὅτι ἡ ἀπολυταρχικὴ δικαιοδοσία, τὴν ὁποῖαν ὁ μυστικὸς τρόπος δίδει εἰς τὸν ἀνακριτὴν, εἶναι ἀφετηρία ἐγκληματικῶν καταχρήσεων εἰς χεῖρας ἀσυνειδήτου ἢ μὴ νοήμονος ἀνακριτοῦ, τοιοῦτοι δὲ ὑπάρχουν πολλοὶ παρ' ἡμῖν.

7^{ον}) Ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων πρέπει νὰ τίθεται ὑπεράνω καὶ ἄλλης κοινωνιολογικῆς ἀρχῆς.

Εἰς ταῦτα ἡδύνατο κανεῖς νὰ προσθέσῃ ὅτι μία ἐπιβραδύνσις τῆς ἀνακρίσεως ὀφειλομένη εἰς τὸ ἀνεξέλεγκτον τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως θὰ ἐξέλιπε, διότι ἡ ἀμέλεια τοῦ δικαστοῦ θὰ εἶναι κατάδηλος μετὰ τὴν φανεράν ἀνάκρισιν, καὶ ὅτι ἀκριβῶς διότι ἀπαιτεῖ ἡ κοινὴ συναίσθησις φανερόν τινα τρόπον ἀνακρίσεως γίνονται σήμερον συχναὶ δολιεύσεις καὶ παραβάσεις τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως διὰ παρανόμου τρόπον (ἐπεμβάσεως πολιτικῶν, δωροδοκίας κ.τ.λ.) τὸν ὁποῖον τρόπον ἀνέχεται κάπως ἡ κοινὴ συνείδησις — ὡς ἀνήθικον ἂς εἴπωμεν μέσον πρὸς ἐκπλήρωσιν ἠθικοῦ σκοποῦ.

Τὰ ἀπλοποιούμενα τοιοῦτοτρόπως ἐπιχειρήματα τῶν δύο ἀντιθέτων γνώμων, μολονότι ἀντικρουόμενα, ἐνέχουσι πλείστας ὁρθὰς παρατηρήσεις καὶ ἄγουσιν εἰς ἀληθεύοντα συμπεράσματα, ὥστε νὰ παρίσταται — ὅπως πάντοτε ἐν τῇ Κοινωνιολογίᾳ — ἐπιβαλλόμενος ὁ πρακτικὸς ὑπολογισμὸς τοῦ μέσου ὅρου ὠφελείας, κατὰ τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ὑπολογισθῇ ποῖον ἐκ τῶν δύο ἀντιθέτων εἶναι τὸ σχετικῶς ὠφελιμώτερον, γίνεται κατόπιν σκέψις πῶς νὰ μετριασθῶσιν αἱ ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἑτέρου βλάβαι.

Διὰ τοὺς ὁπωσδήποτε γνωρίζοντας τὰς ἀρχὰς

δείξεις, δι' ὧν τείνει νὰ γείνη παγκοίνως πιστευτὴ ἡ θεωρία αὐτοῦ περὶ τῆς νήσου Λευκάδος ὡς τῆς Ἰθάκης τῶν ὀμηρικῶν χρόνων.

Τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ὁ κύριος Dörpfeld ἐστήριξε πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς τοπογραφίας τῆς νήσου Λευκάδος· αἱ ζωνταναὶ περιγραφαὶ τῶν διαφορῶν γεγονότων ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ, παρῆγον ἀκριβῆ μαρτύρια περὶ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἐγίνοντο αἱ ὑμνούμεναι πράξεις, ταῦτα ὅμως δὲν συνεφωνοῦν πρὸς οὐδεμίαν τῶν θέσεων, αἵτινες ἐθεωρήθησαν μέχρι τοῦδε ὡς ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη. Ὁ Dörpfeld ἀπέδειξεν, ὅτι πᾶσαι αἱ ὀμηρικαὶ παραδόσεις συνετέλουν εἰς τὸ νὰ ἀποδεχθῇ τις, ὅτι ἐν θέσει Νυδρί τῆς Λευκάδος ἔκειτο ἡ πολυθρόνητος Ἰθάκη. Ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος ἐξηγέρθη κατὰ τὴν νέαν ταύτην θεωρίαν, καὶ σχεδὸν μετὰ στωμιμαίων ὑπεδέχθη ταύτην. Ἀλλ' ὁ Dörpfeld ἀπτόητος ἀνέλαβε καὶ διὰ τῆς σκαπάνης νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐθεωρήθη ὡς ἀρκούντως μόνον ὑπὸ τῶν γραπτῶν παραδόσεων μαρτυρούμενον· ἀνέλαβε νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ ὑποδείχθεισῇ θέσει τὴν πόλιν καὶ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Αἱ ἀποτυχίαι τῶν πρώτων ἐτῶν δὲν τὸν ἀπέλπισαν, ἀντημείφθη δὲ λαμπρῶς ἡ ἐπιμονή του, διότι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Λευκάδος ἀνεύρεν εἰς μέγιστον βάθος ἐπὶ τῆς θέσεως Νυδρί, ἂν μὴ τὸ ἀναμενόμενον πολῦτιμον ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεύς, λείψανα ὅμως πόλεως τῶν χρόνων τοῦ Ὀδυσσεύς, ἧτις κάλλιστα ἠδύνατο νὰ εἶνε ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ κυριώτερον ἀποτέλεσμα τῆς ἀνασκαφῆς αὐτοῦ ἦτο ἡ εὕρεσις τάφων μετὰ κτερισμάτων ἐκ πηλοῦ, χαλκοῦ καὶ διαφορῶν ἄλλων ὑλῶν. Οἱ τάφοι οὗτοι εὐρίσκονται ἐκτὸς κτισμάτων στρογγύλων, ἀναλόγων ἴσως πρὸς τοὺς ἀρχαιότερους τάφους τῆς μυκηναϊκῆς Ἀκροπόλεως, διότι καὶ ἐκεῖνοι περιβάλλονται ὑπὸ κτίσματος κυκλικοῦ, μολονότι ὡς ἐκ τῆς διαφοράς τῶν χώρων, ἐν οἷς εὐρίσκονται αἱ τάφοι τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Λευκάδος, θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην διάφορος ὁλίγον καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν στρογγύλων τούτων περιβλημάτων τῶν τάφων.

Οἱ εὐρεθέντες τάφοι, ὧν οἱ μὲν εἶνε τοῦ βασιλικοῦ γένους καθὰ συμπεραίνει ὁ Dörpfeld, οἱ δὲ τῶν λοιπῶν πολιτῶν, ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς ἐν διαφορῶν ἄλλαις παναρχαῖαις Ἑλληνικαῖς πόλεσιν, ἰδίᾳ δὲ ἐν Τίρυνθι, Ὀρχομενῷ, Σεύκλῳ κλ. εὐρεθέντας· εἶνε δηλαδὴ τετραπλευροὶ, κατεσκευασμένοι διὰ τεσσάρων ἀπλῶν ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐστημένων πλακῶν, ὧν ἡ παρὰ τοὺς πόδας ἔχει λοξὴν θέσιν· οὗτοι ἔχουσι μέγεθος μικρότερον ἀνθρωπίνου ἀναστήματος, διότι ἐν αὐτοῖς οἱ νεκροὶ ἐτίθεντο μὲ συνεσταλμένους τοὺς πόδας, ὡς νὰ ἐκάθητο ἢ νὰ ἐκοιμῶντο. Ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς πηλίων ἀγγείων, ὅμοια πρὸς τὰ ὅποια εὐρέθησαν ἐν ταῖς ἀνωτέροις μνημονευθείσαις παναρχαῖαις πόλεσιν, καὶ ἐν Μυκῆναις ἐν τοῖς ἀρχαιότατοις τάφοις, ἀποδεικνύεται, ὅτι κατ' οὓς χρόνους ἐν Μυκῆναις καὶ ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς πόλεσιν ἤκαμιν ὁ λαὸς ἐκεῖνος, οὗτινος οἱ ἡγεμόνες διεξήγαγον τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὑπῆρχε καὶ ἐπὶ τῆς Λευκάδος, ἀκριβῶς ἐν ἡ θέσει ὁ Dörpfeld συμφωνῶν πρὸς τὰ ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας ἐξαγόμενα τοπογραφικὰ μαρτύρια παρεδέχτο, ὅτι ἔκειτο ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη, πόλις ἔχουσα λαὸν τὸν αὐτὸν πρὸς ἐκεῖνους ἔχοντα πολιτισμὸν, πιθανώτατα λοιπὸν ἡ πόλις τοῦ Ὀδυσσεύς.

Ὁ Dörpfeld παραδέχεται, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος, ὅστις ἠκμαίεε περὶ τὴν δευτέραν π.Χ. χιλιετηρίδα, ἦτο ὁ λαὸς τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐπῶν τοῦ Ὀμήρου· οὗτοι ἐλθόντες εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ἐκ Βορρᾶ ἐξεδιόξαν τοὺς προτέρους κατοίκους τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν πόλεων ἐκείνων ἱδρυσαν τὰς θαυμασίας αὐτῶν ἀκροπόλεις. Οὗτοι προσφειώθησαν ἐν Ἑλλάδι εἰς τὸν πολυτελὲς *μυκηναϊκὸν* λεγόμενον καὶ ἐξ Ἀνατολῆς καταγόμενον πολιτισμὸν μετὰ τῶν πολυτιμωτάτων καὶ ἐντεχνωτάτων αὐτοῦ σκευῶν καὶ κοσμη-

μάτων· ἐγένετο δὲ τοῦτο ἀλλαχού μὲν ἐνωρίτερον, ἀλλαχού δὲ βραδύτερον, ἀλλαχού δὲ πάλιν ὁ ἀρχέτυπος πολιτισμὸς τοῦ λαοῦ ἐκείνου διετηρήθη ὅλως ἀμιγῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ διαφορὰ τῶν εὐρημάτων εἰς τὰς διαφορὰς ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦδε ἀποκαλυφθεῖσας χώρας τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐκ τῶν ἐπιτυχῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν παρακινούμενος ὁ κ. Dörpfeld θὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Λευκάδος πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν τάφων καὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀνακτόρου, εὐθὺς ὡς κατορθωθῇ νὰ γίνῃ ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῶν ἀνασκαπτέων χώρων, ὅπερ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ γίνῃ λίαν ταχέως.

Τῆς ἐπιστολῆς προτάσσεται μία ὁραία περιγραφή τοῦ ἀνὰ τὰς ἀκτῆς τῆς Λευκάδος ταξιδίου τοῦ Γερμανοῦ ἀντοκράτορος, κλείει δ' αὐτὴ μὲ περιλήψιν τῶν ἐσχάτως περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Λευκάδος Ἰθάκης γραφέντων σπουδαιωτέρων συγγραμμάτων.

Τὴν θεωρίαν αὐτοῦ περὶ Λευκάδος Ἰθάκης, περὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀχαιῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Λευκάδος ἐν γένει, θὰ δημοσιεύσῃ ὁ κ. Dörpfeld προσεχῶς εἰς μέγα βιβλίον φέρον τὸν τίτλον Alt-Ithaka.

K.

Ἡ Κόρη τοῦ Ἀντίου

Φίλε Κύριε Μιχαηλίδη,

ΠΕΡΙ τοῦ ἐξακουστοῦ ἀγάλματος, τὸ ὁποῖον ἀγοράσασα ἡ ἰταλικὴ κυβερνήσις ἀπέκτησε διὰ τὰ πλούσια Μουσεῖα τῆς Ρώμης, τῆς Κόρης τοῦ Ἀντίου, κατὰ σύμπτωσιν μου γράφει καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐκ τῶν πολὺ γνωστῶν ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ἑξῆς: «Αἱ γνώμαι περὶ τοῦ ἀγάλματος δίστανται πολὺ ἀλλήλων. Ἐνίοι μὲν ἀναβιβάζουν αὐτὸ εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς ὠραιότητος — κατὰ λέξιν ἀντιγράφου τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστολήν τοῦ φίλου Ἰταλοῦ καθηγητοῦ —, οἱ περισσώτεροι δὲ τὴν νομίζουσιν μόνον ὁμοιαζόν ἀντίγραφον ὀλίγης ἀξίας· ἀλλ' αὐτοὶ βεβαίως δὲν ἔχουν δίκαιον. Ἡ Κόρη εἶνε μοναδικὸν παράδειγμα κοσμίας τέχνης· εἶνε πρωτότυπον· ἔχει νεώτερον πνεῦμα καὶ τὸ ἀντικείμενον εἶνε μυστήριον. Ὁ Lœwy ἐπιλησάσας ἴσως περισσώτερον τὴν ἀληθείαν, θεωρήσας αὐτὸ παρθένον καθαρίζουσαν. Ἄλλοι νομίζουν αὐτὴν ποιήτριαν ἢ ἱέρειαν. Ὁ Comptarretti μέλει γράφειν ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ Κασσάνδρα. Ἐμοὶ ἐφαίνεται πιθανῶς Ἰριγένεια. — Ὁ Klein τὴν ἀπέδιδε τῷ Λεωχάρῳ ὁ Altmann εἰς σχολὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· ὁ Lœwy εὐρίσκει αὐτὴν Πραξιτέλειου τέχνης, ἄλλοι δὲ Αὐσιπτείου. Ἐμοὶ φαίνεται πολὺ συγγενὴς τῇ ἐκ Σαμοθράκης Νίκῃ καὶ τῇ Μανιάδι τῇ ἐν Βερολίνῳ πιστεύω ὅτι εἶνε ἔργον τῶν πρώτων ἑλληνιστικῶν χρόνων, ἴσως Ἀσιατικῆς σχολῆς. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἱζνη διαφορετικῶν κλίσεων· τὰ μάτια μόνον εἶνε τὸ Πραξιτελικόν τῆς. Ἡ συμμετρία εἶνε Αὐσιπική, τὸ πάθος Σκοπάδειον· ὁμοιάζει τῷ τύπῳ τῆς Ὑγείας. Ἡ πλαστικὴ τῶν γυνῶν μερῶν εἶνε διαφορετικὴ ἢ ἡ τῶν ὄρασμάτων· ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον, ὡς τινες λέγουσιν, ὅτι ταῦτα εἶνε δύο μέρη διαφορῶν ἀγαλμάτων ἢ τοῦλάχιστον διαφορῶν ἀγαλματοποιῶν. Τίποτε ἄλλο ὠρισιμένον δὲν ἡμπορῶ νὰ σᾶς εἰπῶ· εἶνε πρόβλημα, καὶ τοῦτο αὐξάνει τὴν ἀξίαν τοῦ ἀγάλματος».

Καὶ ἐγώ, φίλε Κύριε Μιχαηλίδη, εὐρίσκω ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε τὸ ἀληθέστατον. Ἡ ἀλήθεια, ἂν μᾶς ἐδίδετο ἐτοίμη, δὲν θὰ εἶχε καμμίαν ἀξίαν· ἀξίζει μόνον ἡ ζήτησις τῆς. Ἐτοὶ κάπως τὸ εἶπε κάποιος τῶν παλαιῶν Γάλλων λογοτεχνῶν. Ἡ Σφίγξ ἐκρημνίσθη κατὰ πετρῶν ὅταν εὐρέθῃ κάποιος νὰ λύσῃ τὸ αἰνιγμὰ τῆς, τουτέστι νὰ ἰδῇ τὴν ἀλήθειαν κατὰ πρόσωπον. Τί θὰ ἐγένετο καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐάν αἴφνης ἀφῆρετο τὸ μυστήριον καὶ ἠδύνατο νὰ ἰδῇ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τὴν Ἀλήθειαν; Θὰ ἦτο ἀρά γε τότε αὕτη ἡ θαυμαζομένη σήμερον Κόρη τοῦ

Ἀντίου, ἡ καθαρίζουσα παρθένος, ἡ ποιήτρια, ἡ ἱέρεια, ἡ Κασσάνδρα, ἡ Ἰριγένεια — Κόρη πάντοτε — ἡ εἰδεχθῆς τις γοαῖα; Τίς οἶδε;

Ἰδιὸς σας
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

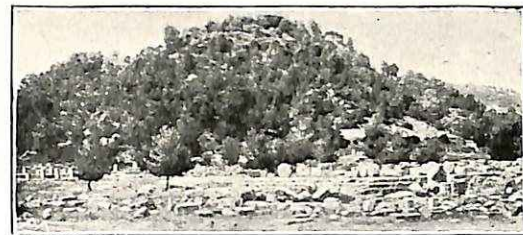
ΜΙΑ ἐνεπίγραφος πλάξ, ἱκανῆς ἀρχαιολογικῆς ἀξίας, φέρουσα τὰς λέξεις «Ὁρος τεμένους» ἐδωρήθη εἰς τὸ Μουσεῖον Αἰγίνης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Λογοθέτη.

Εἰς τὰς 22 Νοεμβρίου, βάνδαλοι χεῖρες ἔβαλαν φωτιά εἰς τὸ ἱερὸν Κρόνιον τῆς Ὀλυμπίας. Εὐτυχῶς οἱ ἐπιμελεῖται τῶν ἀρχαιοτήτων, ἰδόντες τὰς φλόγας, καὶ ὁ ἀστυνόμος ἐπρόφθασαν καὶ τὰς ἐσβυσαν.

ΕΝΩ ἐσκάπτοντο εἰς τὰς Πάτρας, πλησίον τοῦ Δημοτικού Νοσοκομείου, τὰ θεμέλια νέας δεξαμενῆς, εὐρέθῃ κορμὸς ἀρχαίου ἀγάλματος, παριστάνοντος νέον φέροντα ἱμάτιον· ἔλειπαν ἡ κεφαλὴ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες. Ἐπίσης, ἐκεῖ πλησίον, εὐρέθῃ μαρμαρίνη κεφαλὴ ἐφίβου.

Ὁ Ἰταλὸς ἀρχαιολόγος κ. Ρωμύλος Ἀρτιόλι ἔκαμιν εἰς τὸ Μιλάνον διάλεξιν διὰ τὴν Κόρην τοῦ Ἀντίου, — ὃς ἀναφερθῇ μὲ τὴν παλαιάν του γραφὴν τὸ πολυθρόνητον τώρα Ἀντίο! Μεταξὺ ἄλλων λεπτομερειῶν ἀνέφερον ὅτι, ἔως ὅτου κατορθώσουν νὰ τὸ βγάλουν ἀπὸ τὸ χάσμα ποῦ ἤνοιξεν ἡ τρικυμία τοῦ 1878 εἰς τὴν παλαιάν ἐπαυλιν τοῦ Νέρωνος, τὸ ἀγαλμα εἶχε τεμαχισθῇ εἰς δύο· τὸ ἐλαφρότερον μάλιστα τεμάχιον, περιλαμβανόν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δεξιάν ὠμοπλάτην, ἀπεπειράθη τότε νὰ κλέψῃ ἓνας δύτης. Ἐπέρασεν δὲ χρόνια πολλὰ, ἔως τὰ 1895, ἔως ὅτου ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἀξία τοῦ ἀγάλματος.

Τὰ ἀρχαιολογικά — ἐννοοῦμεν τὰ προσωπικὰ ζητήματα, καὶ ὅχι τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν τῶν ἀρχαιολόγων μας — ἀρχίζουσιν νὰ φωτίζονται, ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐσκοτισθῆσαν. Τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κ. Καββαδία διὰ Βιέννην καὶ τὴν προσωρινὴν ἀντικατάστασίν του εἰς τὴν γραμματεῖαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Παπαβασιλείου, ἐπηκολούθησεν ἡ ὀριστικὴ ἀνακλήρυσις τοῦ κ. Τσουντα ὡς γραμματέως. Παρηγόρησεν ὁ δευτέρως ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Λύδερς καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ κ. Μιστριώτης, τὴν οὕτω δὲ κενωθείσαν θέσιν συμβούλου ἐκλήθη νὰ καθεῖθῃ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ν. Πολίτης. Καὶ ἰδοὺ μετ' ὀλίγον παρατείνεται ὁ πρῶτος ἀντιπρόεδρος κ. Τσιβανόπουλος, καὶ μένει κεφαλὴ τῆς Ἑταιρείας ὁ κ. Μιστριώτης. Ἐν τῇ μεταξύ μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ διαπρεπεῖς ἀρχαιολόγους μας παρουσιάσθη εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Ζαῖμην καὶ ὑπέβαλεν ὑπόμνημα, ὅπου προτείνεται κατάργησις τῆς θέσεως τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου, σύστασις Ἀνωτάτου Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ διαίρεσις τοῦ Κράτους εἰς ἀρχαιολογικὰς περιφερείας, αὐτὰ δὲ ὅλα μὲ λεπτομερείας τεινούσας πρὸς βελτίωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας. Οἱ παρουσιασθέντες παρῆσαν εἰς τὸν ὑπουργὸν ὅτι μὲ τὰς προτεινομένας μεταρρυθμίσεις ὅχι μόνον δὲν θίγονται αἱ ξέναι ἀρχαιολογικαὶ σχολαί, ἀλλὰ τὸνναντίον μεγάλαι εὐκολαί παρέχονται εἰς αὐτὰς δι' ἀνασκαφὰς καὶ μελέτας εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. — Διότι, πρῶτον νὰ τὸ εἰπώμεν, οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι ἔδειξαν ἀρκετὴν δυσανεξίαν διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Καββαδία καὶ παρεξήγησαν σχετικῶς τινα δημοσιεύματα τοῦ καθημερινοῦ τύπου. — Ὁ κ. Ζαῖμης ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους τὴν ὑποβολὴν σχετικοῦ νομοσχεδίου εἰς τὴν Βουλὴν. Τὸ πρῶτον τοῦτο εὐχάριστον ἠκολούθησε καὶ δεύτερον: ἡ σύμπτυξις «Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Ἀρχαιολόγων», τοῦ ὁποίου κύριος σκοπὸς εἶναι «ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἀνύψωσις τοῦ γοήτρου τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ἡ

Τὸ Κρόνιον τῆς Ὀλυμπίας

ἐντονος καὶ πιστὴ ὑπεράσπισις τῶν ἀρχαιολογικῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους, καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τῶν ταραχθέντων ἀρχαιολογικῶν πραγμάτων ἐπὶ τῆς ἀρχαίας εὐθείας ὁδοῦ τῆς ἐν συναδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ συνεργασίας». Μέλη τοῦ Συνδέσμου δύνανται νὰ γείνουν πάντες οἱ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι ἢ φιλάρχαιοι πολῖται, ἀφοῦ ἐγκριθῇ ἡ ἐκλογὴ τῶν ὡς μελῶν ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ Συνδέσμου ἔγενε μετὰ τὴν δημοσίευσιν μιᾶς ὁσον ἐντόνου τῶσον καὶ πειστικῆς, δι' ἀκριβολόγου παρατάξεως γεγονότων, δηλώσεως του, ὅπου μετὰ παρησίας ξεκαθαρίζεται ἡ παρεξήγησις μετὰ τὰς ξένας Ἀρχαιολογικὰς Σχολὰς καὶ παραδίδονται εἰς τὴν ἀθανάσιαν αἱ λεπτομέρειαι τῆς δράσεως τοῦ νέου Γενικοῦ Ἐφόρου, — δράσεως συστηματικῶς παρεμποδιζούσης πᾶσαν ἐργασίαν καὶ ἀνασκαφὴν ὑπὸ Ἑλληνος ἀρχαιολόγου. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ χώρος νὰναδημοσιεύσωμεν τὴν δῆλωσιν αὐτὴν τῶν ἀρχαιολόγων μας. Ἀλλὰ πονεῖ παντὸς Ἑλλήνος ἡ ψυχὴ ὅταν βλέπῃ ἀποκαλυπτομένης λεπτομερείας, ὡς ἡ ἐξῆς διὰ τὸν κ. Καββαδία:

«Θὰ τὴν κάμω ἐγὼ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην νὰ τὴν πάρῃ ὁ Διάβολος!», εἶπεν ἐσχάτως ὁ προϊστάμενος οὗτος τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας πρὸς νεαρὸν καὶ διαπρεπῆ ἡδὴ Ἑλληνα ἔφορον ἀρχαιοτήτων ἱκετεύοντα αὐτὸν σχεδὸν μετὰ δακρύων νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐργασθῇ ὅχι μόνον ὡς ἀπλοῦς ἐπιστάτης καὶ φύλαξ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ξένων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιστήμων. Πόσον δ' ἀληθὲς ἐνδιεφέρετο ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων ὁ κ. Γεν. Ἐφορος αὐτῶν, δεικνύει καὶ μόνον τὸ γεγονός τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου τοπικοῦ ἐφόρου μαρτυρούμενον, ὅτι ἐνφ' αὐτὰ κατὰ τὸ διάστημα δεκαπενταετίας ὅλης εὐρήματα τῶν διαφορῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Πειραιῶς ἐπεσκέφθησαν πάντες οἱ ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι, μόνος αὐτὸς οὐδέποτε ἐτίμησεν ἔστω καὶ δι' ἐνὸς μόνου βλέμματος».

Πόση ἀσχημιά γύρω κ' ἐπάνω εἰς τὴν ὠραιότητα τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν! Ἐπείπε νὰ ἔλθῃ ἡ 15 Αὐγούστου διὰ νὰ τὴν κάμῃ νὰ φύγῃ!

ΣΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ἡ ἐκθεσίς τῆς Δ' ὁς Ἰγγλέση

ΑΝΕΒΗΤΕ αὐτὰς τὰς ἡμέρας εἰς τὴν γνωστὴν σας Ἀμφικρατοῦ αἰθούσαν τοῦ Παρνασσοῦ· τὴν προχωρομένην νὰ πᾶς θυμῶν ποτε· ποτε πᾶς ὑπάρχει ἑλληνικὴ καλλιτεχνικὴ ζωὴ. Δὲν θὰ προάσσετε δυσάρεστες στιγμὰς. Τριάντα περίπου εἰκόνες, ζωογραφαὶ καὶ ἀνετα τοποθετημέναι, μιλοῦν διὰ μίαν φωνὴν πᾶν δὲν μᾶς εἶναι ξένη, ἀδελφὴ τῆς ἀττικῆς φύσεως, καὶ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ζωῆς πραγματικῆς καὶ εὐλαχινούς ἐργασίας. Δὲν θὰ κοπιᾶσθε νὰ φιλοσοφῆτε ἐπάνω εἰς τὰ θέματα ἢ τὴν τέχνην τῆς Δ' ὁς Ἰγγλέση. Εἶναι νέα ἡ καλλιτεχνία. Ἡ πρώτη ἐκθεσίς τῆς αὐτῆς ἐπεῖτα ἀπὸ δύο ἐτῶν συμπληρωματικὰς σπουδᾶς εἰς τὴν Ρώμην. Αἱ εἰκόνες τῆς ἔχουν ἀπλότητα· ὅχι τεχνικὴν ἀφελή, ὡς εἰπόμε· ἐνέχουν τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς, ἐκεῖνης ποῦ

θέλει ν' αγκαλιάσει την έμορφη της φύσεως και σταματά ν' ακούσει το άτεχνον τραγούδι του γυλίου. Τους τόνους που κρύβει ένα έγώ, το όποιον εγνώρισε από κοντά την ζωήν και εισέδυσε εις τα μυστήρια της τέχνης, μὴν τὰ ζητήσετε ἐδῶ. Ποιός ξέρει τί επιφυλάττει το μέλλον κάθε καλλιτέχνη. Την έκστασιν αυτήν εμπρός εις την φύσιν, την προτιμῶ από την άκαιρον και επιτηδευμένην εκζήτησιν εκείνου το όποιον θά ελθῇ ἴσως μόνον του κατόπιν. Γι' αυτό έχρημα την ζώην τῶν εικόνων της Δδος Ἰγγλέση εις την μικράν εκθεσίν της.

Τριάντα εικόνες και σπουδαί δείχνουν εις διαφόρους σταθμούς την ευγενικήν προσπάθειαν της ζωγράφου, τὸν δρόμον της πρὸς μίαν ὥραιαν κατεύθυνσιν. Από σταθμοῦ εις σταθμὸν φθάνει με ἄλλατα. Οἱ τόνοι οἱ ἀβέβαιοι, ἡ συχνά άτεχνή παρὰφθοία τοῦ φωτός και της σκιάς, τὸ διαστακτικὸν βήμα πὸν βλέπεις ἐδῶ, παρέκει γίνονται καθαρότερα και τείνουν ν' αποδώσουν κάτι καλὸν και σχεδὸν τὸ αποδίδουν. Βλέπει την φύσιν μέσα εις τὰ ὅρια της πραγματικότητος, ἄτολμα. Ὅμως κάποτε εὐρίσκει τὸν χαρακτήρα τὸν ζωγραφικὸν και της δίδει διακοσμητικὴν ὅψιν ὅπως εις την Ἑξοχὴν Νεαπόλεως και εις την Δέσμην Κυπαρίσσω. Ἀρμονικώτερα πολὺν και ἁπλά, με τὸ ἄπλετον ὁλοένα φῶς τοῦ μεσημεριοῦ, πὸν τὸ χύνει εις ὅλας της τὰς εικόνας χωρὶς καμίαν παραλλαγήν, μονότονα, ἡ ζωγράφος ζωγραφίζει την Ἑξοχὴν Ρώμης.

Τίποτε δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ συγχαρῶ την νέαν καλλιτέχνίδα και νὰ ἐλπίσω ὅτι με την μελέτην και με νέαν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων θά μᾶς δείξῃ ἀργότερα πολὺ καλλιτέρα ἔργα.

K. M.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὰ «Σκωτικά τραγούδια» τοῦ Μπετόβεν.

... «Αχ! Τὸ σκιαμένο τὸ χαρτί
δὲν κάνει στὸ ζωγράφον,
και τὸ σπασμένο ὄργανον
νὰ βγάλῃ ἦχο δὲν μπορεῖ.
Τὰ πληγωμένα μάτια
τὰ βλέπουν ὅλα μαύρα,
και ὅταν ἡ καρδιά πορῇ
γὰ τίποτε δὲν πάλλει...»

Ὁ Βορρᾶς, ὁ αἰωνίως σκεπτικιστὴς δὲν ἠμπορεῖ παρὰ και εις αὐτὰ ἀκόμη τὰ δημοτικὰ, τὰ λαϊκὰ τραγούδια του νὰ βάλῃ τὰ γνωμικὰ του, ἀλλὰ γνωμικὰ ὅλο βάθος, ὅλο ὀμύχλην και μελαγχολία. Ποῦ ἡ διαύγεια, ἡ ἀπλότης, ἡ χάρις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὰ ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια! Ὑπάρχει ἓνα ἑλληνικὸν λαϊκὸν δίστιχον, εις τὸ ὁποῖον με την μεγαλειότητα ἀφελείαν θίγεται τὸ ζήτημα... της ἀθανασίας της ψυχῆς! Ἰδοὺ αὐτό:

«Τὰ μνήματα με διώχνουνε και οἱ νεκροὶ φωνάζουν
Ἐμεῖς δὲν θέλουμε ψυχές, πὸν βαρυναστένάζουν!»

Κάποιος ἐρωτευμένος καταληφθεὶς ὑπὸ ἀπελπισμοῦ, εις στιγμὴν παραφορᾶς κλαίει και θρηνεῖ και διὰ νὰ ἐπισημοποιήσῃ τὸν τρόπον τινά τὸν θρήνον του, ἀποφασίζει νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸ Νεκροταφεῖον διὰ νὰ κλαύσῃ ἐκεῖ, ὡς εις τόπον γενικοῦ κλαυθμῶνος. Ἐκεῖ ὁμως οἱ νεκροὶ τοῦ κάμουν παραδόξον ὑποδοχὴν. Τὸν διώχνουν, μόνον και μόνον διότι εἶναι δύσθυμος και κλαίει, πρῶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς καθιστᾷ γνωστὴν την πέραν τοῦ τάφου ζώην, και δύο τινά: ἡ ὅτι αἱ ψυχαὶ θέλουν νὰ εὐρίσκωνται εις διαρκὸς ἀδιατάρακτον γαλήνην, ἡ ὅπερ και τὸ πιθανώτερον, ὅτι εὐθυμοῦν, ὅτι ἔχουν διαρκῆς γλάνειν και ὡς ἐκ τούτου δὲν θέλουν εις την παρέαν τους «ψυχές πὸν βαρυναστένάζουν». Παρέθεσα τὸ ἀνωτέρω δίστιχον ὡς τὸ μόνον ἴσως ἐν τῇ δημοτικῇ μας μουσῇ... μακάριον και διὰ νὰ δείξω πῶς ὁ ἀγνωστος ποιητὴς διασκεδάσει την εἰκόνα τοῦ πενθίμου διὰ

της ἀφελείας και της πατρογονικῆς φιλοσοφίας του.

Τὰ «Σκωτικά τραγούδια» διαπνέει ἓνα πάθος ὀμύχλωδες, (ἐὰν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις), ἀκριβῶς ὅπως τὰ θέλει τὸ περιβάλλον, εις τὸ ὁποῖον ἐνεπνεύσθησαν. Ὁ θεὸς Μπετόβεν τὰ περιέβαλε διὰ μουσικῆς ἀπλῆς, ὅπως την ἐνεπνεύσθη ἡ ἀπλή ἀλλὰ και ἐπιβλητικὴ διάνοια του. Εἰς τὰ τρία τραγούδια, «τὸ Βράδν», «Τὸ παλληκάρν ἦτον...» και «τὸ Θολὸ μάτι», ὁ Μπετόβεν μᾶς παρουσιάζει ἓνα λυρισμὸν παθητικώτατον, μίαν μελιχρότητα ἐκφράσεως ἀσυνήθη και ἀντίθετον πρὸς τὸ βάθος της μουσικῆς ἐννοίας, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει γενικῶς την μουσικὴν του φράσιν. Ἡ ἀπλότης και ἡ μελιχρότης του ἐκείνη κατὰ ὑπενθυμίζει ἀπὸ την ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μουσικὴν, ὅπως μᾶς την διεβίβασαν σωζόμεναι ἀρχαῖα θεωρία, ἰδίᾳ εις τὸ «Βράδν» ὅπου ἀκούονται ἀπηχήσεις της ὑποδοχίον λεγομένης κλίμακος και εις τὸ «Θολὸ μάτι» ὅπου ἡ τελικὴ κατάληξις γίνεται ἐπὶ τοῦ τρίτου βαθμοῦ της μειζόπονος κλίμακος, ὅπως καθαρὰ συμβαίνει εις τὸν ἀρχαῖον δόριον τρόπον. Τοῦ ἡσματος «Ὡ γενναῖα παλληκάρια» ἡ ποιήσις ἔχει κατὰ τι κοινὸν με την ἡμετέραν λαϊκὴν. Ἐπαναλαμβάνει διαρκῶς μεθ' ἑκάστον στίχον την ἐπιφώνησιν «ὦ λεβέντες παλληκάρια»:

Ποῦ της ἠῶρατε αὐτές,
— ὦ λεβέντες παλληκάρια!
της ὥρατες φρεσιές,
— ὦ λεβέντες παλληκάρια!
τὰ γαλόνια, τὰ σπαθιά;
— ὦ λεβέντες παλληκάρια!
Ἐρχεσθ' ἀπ' τὸν πόλεμον;
— ὦ λεβέντες παλληκάρια! κ.τ.λ.

ἀκριβῶς ὅπως και εις τὸ ἑλληνικὸν δημοτικόν:

Ἀπόψε θὲ ν' ἀρματωθῶ τὰρθῶ στὸ μαχαλὰ σου,
— βαρὺν πὸν σ' ἀγαπῶ!
νὰ ἰδῶ τί θά μὸν κάμουνε τὰ γειτονόπουλά σου,
— βαρὺν πὸν σ' ἀγαπῶ! κ.τ.λ.

καθὼς και εις τὸ κλέφτικο, (τοῦ Δήμου Λάζου):

Αὐτὰ εἰν' τὰ μάτια σ', Ἀἴμο, τὰ ὄμορφα
τὰ φρόδια σ' τὰ γραμμένα,
— Σὲ κλαῖν' τὰ μάτια μου!
Αὐτὰ με κάνουν, Ἀἴμο, κ' ἀρρωστῶ
με κάνουν και πεθαίνω
— Σὲ κλαῖν' τὰ μάτια μου! κ.τ.λ.

Ἡ μουσικὴ τοῦ ἀνωτέρω ἡσματος «ὦ λεβέντες παλληκάρια» εἶναι καθαρῶς λαϊκὴ, ζωηρὰ και θορυβώδης, ἔχει χρῶμα ἠρωϊκόν, ἐνθουσιαστικόν, και διαγράφει θαυμάσια την εις τὸ ποίημα ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν τοῦ διαρκούς ἐρωτηματικοῦ.

Τὰ «Σκωτικά τραγούδια» μᾶς τὰ παρουσίασε τὸ Ὁδεῖον Λότνερ διὰ πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι την παρελθοῦσαν Κυριακὴν εις την αἴθουσαν τοῦ «Παρνασσοῦ». Ἡ Ἀνὶς Κρέμμερ τὰ ἐξωντάνευσε διὰ της μελωδικῆς φωνῆς της, ἀποδώσασα εις αὐτὰ τὸ χρῶμα πὸν τοὺς ἐχρειάζετο. Ἡ ἰδίᾳ ἐτραγούδησεν ἐπίσης ὥρατα και τὸ «Τραγούδι» τοῦ Σούμαν και πρὸ πάντων τὸ «Νανούρισμα» τοῦ Μπράμς, εις τὸ ὁποῖον διὰ της μελωδικότητος της φωνῆς και τοῦ πάθους ἔφρασε, μπορῶ νὰ εἶπω, τὸ τέλειον.

Κατὰ την αὐτὴν συναυλίαν ἐξετελέσθησαν ἐπίσης και τὸ Τρίο εις Si b magg. τοῦ Μπετόβεν, τὸ Adagio ἐκ τοῦ Τρίο τοῦ Ράφ και δύο «Ὀυγγρικοὶ χοροὶ» τοῦ Μπράμς ὑπὸ της Δος Λότνερ και τῶν κ. κ. Μπέμμερ και Σούλτσε. Αἱ συνθέσεις ὅμως αὐταὶ, καθὼς και ἡ ἀριστοτεχνικὴ τὸν ἐκτέλεσις ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνωτέρω διακεκριμένων καλλιτεχνῶν, ἐπανειλημμένως ἐσχολιάσθησαν και ὑμνήθησαν ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ γράφορος τὰς γραμμὰς αὐτάς, ὥστε νὰ περιτεύχῃ και νὰ κρῖσις.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Ὁδεῖον Ἀθηνῶν

ΑΡΓΑ ἤρχισαν ἐφέτος αἱ συναυλίαι τοῦ Ὁδεῖου. Αἱ Ἀθῆναι κατεῖχοντο ἀπὸ την ἀγωνίαν της Ἐπαναστάσεως, και τὸ ἔργον της ἀνορθώσεως ἀπασχολεῖ ὅλους ζωνρά. Τώρα τὰ πράγματα πηγαίνουν κατὰ ὁμαλότερα: ἔπειτα ἡ ἐποχὴ ἀπαιτεῖ κάποιαν αἰσθητικὴν τροφήν. Καὶ νά, μᾶς καλοῦν ἀπ' ἐδῶ ἡ μουσικὴ, ἔπειτα αἱ καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, νὰ ἐλαφρώσουν την καταθλιπτικὴν ἀτμοσφαιρὰν τῶν τελευταίων μηνῶν.

Ὁ κόσμος ἐπλημμύρησεν ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἡμέρας την μικράν αἴθουσαν τοῦ Ὁδεῖου — τί μικρὴ, ἀλήθεια — και ἤκουσε με πρωτοφανὲς ἐνδιαφέρον. Καὶ δὲν ἔφυγε διόλου ἀπογορευμένος διὰ την προθυμίαν του αὐτὴν. Ἡ ὀρχήστρα, ἂν και ἀτελεστάτη ὑπὸ ἔποιν ἀριθμοῦ ὀργάνων, ἐξετέλεσεν ἀρετὰ καλὰ την θαυμασίαν εἰσαγωγήν τοῦ Rienzi τοῦ Βάγνερ, μολονότι εις τὸ τελευταῖον μέρος με δυσκολίαν παρακολοῦθοῦσε τὸν γοργὸν χρόνον πὸν ἠγωνίζετο νὰ δώσῃ ὁ κ. Μαρσίν. Ὁρατὰ ἐξετελέσθησαν, με τὰ ἔγχορδα μόνον ὄργανα, δύο μικραὶ συνθέσεις τοῦ Γκρήγκ Πληγὲς της Καρδιάς και Ἀνοξίς.

Ὁ νέος καθηγητὴς τοῦ Ὁδεῖου κ. Λογκοβάρδι ἔπαιξε ὁλόκληρον τὸ 4ον κονσέρτο τοῦ Σαίν-Σάνς με θαυμαστὴν ἀκριβείαν. Ἡ δὲ κυρία Φεράλδη ἐτραγούδησε με την γνωστὴν τέχνην της, πὸν εὐχάριστα θυμίζει παλαιὰ χρόνια, μερικὰ γλυκύτατα τραγουδάκια τοῦ Σούμαν, εις στίχους τοῦ Χάινε.

Καὶ αὐτὸ ἀκόμα: Ἡ αἴθουσα τοῦ Ὁδεῖου γενικῶς θεωρεῖται μικρὰ διὰ τὸν ὄγκον τοῦ ἤχου της ὀρχήστρας και ἀνεπαρκὴς διὰ τὸ κοινὸν πὸν ὁλονεν πηγαίνει πολυαριθμότερον ν' ἀκούσῃ καλὴν μουσικὴν.

K. M.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τὸ νοστιμώτατον δημοτικὸν τραγούδι της Ρόδου «Ἡ Ἀκαμάτρα» πὸν ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τινος (Ἑπαναθίνα) τόμ. ΙΗ' σελ. 278) ἀπὸ την ἀνέκδοτον συλλογὴν τοῦ κ. Γνευτοῦ, ἔχει τὸ ταίρι του. Ὁ κ. Χ. Π. Κορύλλος ἱατρός, ἀπὸ τὰς Πάτρας, τὸ ἔστειλεν εις τὸ Δελτίον της Ἑλληνικῆς Λογογραφικῆς Ἑταιρείας:

Τὸν ἄντρα πὸν μοῦ δώσατε, ἴσα μ' ἓνα ἑβρίθι, ἀνέβηκε ἔτῃ ἑβριθιά νὰ κόψῃ ἀλετροπόδα, και ἔμασκιλῃ τὴν ἑβριθιά, κ' ἔπεσε κ' ἐστακίστη. Τὴ στάχτην ἐδιβόλιζε και βόηκε μὰ βελόνα. Ὑτὸν νόμο τοι τὴν ἔβαλε και ἔτῃ χαλκία τὴν πάει. Κι' ἀπὸ μακριὰ τὸν χαιρετάει, κι' ἀπὸ κοντὰ τοῦ λέει. «Χαλκία, πιάσε, ξεφόρτω με, πάρε κι' ἄλλους πεντέξη, κι' ἀνάψε τὰ καμίνια σου, τρανὸ ὄνι νὰ φρειάσῃς».

«Τὸ ἡσμα τοῦτο — σημειώνει ὁ συλλέκτης — τοῦ χωρίου Βουνάργου τοῦ δήμου Λετρίνων τῆς Ηλείας, εἶναι χωρικόν, χορευόμενον «ς τὰ τρία». Μετὰ τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἐκάστον στίχον ἀκολουθεῖ τὸ γύρισμα: «Μάννα ἡ μαννοῦλα! Μάννα ἀντρεωμένους πὸν ἦταν!».

Τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Ὁ Μουσικὸς Κόσμος» γράφει τὰ ἔξης διὰ την γνωστὴν Ἑλληνίδα καλλιτέχνίδα Δοῦ Ἐλπίδα Καλογροπούλου, διαμένουσαν εις τὸ Παρίσι. «Εἰς την δευτέραν συναυλίαν της σειρᾶς ἡ ξένη μουσικὴ» παρερρίσκατο και ἡ Ἀνὶς Σπεράντζα Καλὸ (γεροπούλου), νεαρὰ λυρικὴ καλλιτέχνις Ἑλληνίς, ἡ ὁποία παρακληθεῖσα ἐδέχθη νὰ ψάλῃ μερικὰ δημοδὴ ἡσματα Ἑλληνικά: ἔν ἀρχοτικόν, ἓνα πολεμικὸν τραγούδι, ἓνα παραπὸνον μικροῦ πουλιοῦ πὸν δὲν ἐπαγεύσκει την φωνεάν του. Χωρὶς συνοδίαν, με μὴν την γοητείαν φωνῆς μεταλλικῆς, ὁποία θά ἦτο ἡ φωνὴ τῶν Ἀμαζόνων, συνεκίνησεν, ἐνεθουσίασεν, ἐμάγευσεν με τὰ ἡσμάτα της, τῶν ὁποίων ἡ ἔμορφη, ἡ

δύναμις και ἡ πρωτοτυπία τὰ ἔκαμνε νὰ φαίνονται ὅτι ἀνήκουν εις ἄλλην ἐποχὴν.»

Ὁ Ἰταλὸς μουσικοκριτὴς M. Incagliati εις μίαν κριτικὴν του περὶ της «Εὐθύμου χήρας» κάμνει τὴν ἑξῆς περιέργον ἀποκάλυψιν: «Ὅτι τὸ περίφημον μᾶς «ὁ χορὸς τῶν ἐπτά», τὸ και περισσότερον ἐπιτυχὲς μέρος της ὀπερέττας, ἔχει κλαπῇ ἀπὸ δύο καντονέτες τοῦ γνωστοῦ Ἰταλοῦ δημοφίλου συνθέτου Βιντσέντσο Βαλέντε, γραμμένας πρὸ 25ετίας περίπου και ὀνομαζόμενας «la Pacchianella» και «Come te voglio anà», ἐπὶ στίχων τοῦ Ροβέρτου Μπράκκο. Ὁ κριτικὸς καταφέρειται σφοδρότατα κατὰ της μουσικῆς ἡ ὁποία, λέγει, εἶναι μία διαρκὴς σειρὰ βάλς χωρὶς πρωτοτυπίαν και πολὺ μονότονη. Ἐπίσης και τὸ λιμνρέτο της, γράφει, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ μία πρόφρασις διὰ νὰ χορεύουν ἀδιακόπως και ὁμοιάζει πρὸς μίαν βιτρίναν εις τὴν ὁποίαν εἶνε ἐκτεθειμέναι ὥραται ἐνδυμασίαι ἀλλὰ και ὥραιότερα... κνήμαι τῶν γυναικῶν τοῦ χοροῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θέτει εις πολλὴν ἐργασίαν τὰ λορνὸν τῶν διαφόρων γεροντοπαλλήκων! Μ' ὅλα ταῦτα ἡ «Εὐθύμος χήρα» ἔκαμε τὸν γυρον τοῦ κόσμου και ἐξακολουθεῖ ἀκόμη τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν της, πρὸς πείσμα της αἰωνίως μεμνημοιούσης κριτικῆς.

Εἰς τὸ παρισινὸν «Ὁδεῖον» παρεστάθη γαλλιστὴ ἡ Ἑτραγῶδιὰ τοῦ Αἰσχύλου «Ἐπτά ἐπὶ Θήβας». Οἱ δύσκολοι Γάλλοι κριτικοὶ εὐρήκαν τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. A. Ferdinand Herold «σοφὴν» και τὴν παράστασιν κάπως ἀνιάραν. Πρωτίτερα, εις τὸ θέατρον Μπουφ-Παριζιέν, εἶχε παιχθῇ με περισσοτέραν ἐπιτυχίαν ἡ «Λυσιστράτη» τοῦ Ἀριστοφάνους, κατὰ ἐλευθέραν διασκευὴν τοῦ κ. Δοναί, τοῦ γνωστοῦ δραματογράφου. Ἀλλὰ ἡ «Μέλιττα», μονόπρακτον δράμα, ἀρχαϊκῆς ὑποθέσεως, τοῦ κ. A. Meunier, παιχθὲν με πολλὰς ἀξιώσεις εις τὸ παρισινὸν ἐπίσης θέατρον τῶν Τεχνῶν, φαίνεται ὅτι ἦτο κατασκευάσμα κλασικῆς ἀφελείας και ἀδεξιότητος.

Δύο νέα δραματικά ἔργα τοῦ Ρώσου συγγραφέως Ἀνδρόεφ παρεστάθησαν κ' ἐτυπώθησαν εις βιβλίον: τὸ «Ἀνάθεμα» και κατόπιν ἡ «Ἀνφισσα». (Μήπως ἔπρεπε νὰ τὸ γράφωμεν Ἀνθίσσα; τί λέγουν οἱ γνῶσται της ρωσικῆς φθολογολογίας;) Εἰς τὸ τελευταῖον δράμα τοῦ Ἀνδρόεφ ἀνατέμνει τὴν ἀστικὴν ἠθικο-λογίαν εις τὸν κόκλον της οἰκονομικῆς ζωῆς και τοῦ ἔρωτος. Με τὴν σημερινὴν τάξιν τῶν πραγμάτων και τῶν πνευμάτων εις τὴν κοινωνίαν, αἱ συγκρούσεις τῶν φύλων και τῶν ἰδιοσυγκρασιῶν, εις τὸ οἰκονομικὸν περιβάλλον, δὲν ἔχουν ἄλλην διέξοδον παρὰ τὸν θάνατον, — αὐτὸ εἶναι τοῦ δράματος τὸ θέμα.

Ὁ Ἀγγλὸς πολιτικὸς κ. Μπάλλουρ, ὁ πρῶν πρωθυπουργός, εἶναι γνωστός και ὡς φιλόσοφος. Εἶναι και πρῶτανς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου, ἀλλ' εις τὴν Ὁξφόρδην ἐπρωτίμως γὰ καμὴν ἐφέτος, με ποιητὴν και παρὰταξιν, μίαν διάλεξιν. Τὸ θέμα του ἦτο αἰσθητικόν: Ζητήματα κριτικῆς και κάλλους, και ἡ ὁμιλία του ἐποικίλλετο ἀπὸ ἀτομικὰ του ἀνέκδοτα. Ὅταν ἦτο 14 ἐτῶν, εἶπε, τὸν συγκίνησε περισσότερον τὸ κάλλος, παρὰ τώρα πὸν εἶναι 61! Καὶ τὸ συμπέρασμα του ἦτο ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος αἰσθητικὴ, ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶναι ἀνεπαρκὴς...

Τὸ κἀνδάλον και αὐτὸ εις τοὺς σοφοὺς μουσειακούς κύκλους της Γερμανίας! Ὁ σοφὸς και παγκοσμίως φημισμένος διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τοῦ Κάιζερ Φρειδερίκου, ὁ δοκτωρ Ρουλιέμος Μπόντε, ὁ «αὐτὸς ἔφα» της Γερμανίας, εις τὰ ζητήματα τῶν παλαιῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, τὴν ἔπαυσε σὺν ἀγαπητῶς με μίαν ὁραματικὴν κριτικὴν χωρητικὴν προτομήν, κάπως

Ἡ προτομή πού ἐνομιμάθη ἔργον τοῦ Λεονάρδου Δά Βίντση

ἄρα τὸ ἔργον δὲν εἶναι παλαιόν, ἄρα ὁ δόκτωρ Μπόντε ἐπλήρωσε τὸν κοῦκκον γιὰ ἀηδόνι... Εἶπε καὶ ἀμέσως ἐξεργάσθη τὸ σκάνδαλον ὅλη ἡ Γερμανία ἐφοίξε, καὶ πρὸς στιγμὴν ἐλησιμόνησε τὸ οἰκονομικὸν ἰσοζύγιον καὶ τοὺς ναυτικὸς ἐξοπλισμούς της· δύο ἀντίμαχα στρατόπεδα ἐσηματίσθησαν, — ἐπῆγε καὶ ὁ Κάιζερ αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Μουσεῖον, ἐκύτταξε τὴν προτομὴν καὶ ἀπεφάνθη, ὡς ἀλάθητος ἐμπειροτέχνης: — Εἶναι τοῦ Δά Βίντση! Ὁ παρισινὸς μάλιστα «Φιγαρό», διατείνεται ὅτι, παρῶν τὸν Κάισα, εἶπε: — Veni, vidi... Vinci. Ἀλλὰ φαίνεται δὲν εἶχε καὶ πολλὴν πεποιθισιν εἰς τὴν αὐθεντίαν τῆς γνώμης του ὁ Κάιζερ, διότι διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀπὸ χημικῶν καὶ πραγματογνώμονας νάποσανθοῦν διὰ τὴν παλαιότητα τῆς κερύνης προτομῆς. Εἰς ἐνέργειαν λοιπὸν αἱ ἀκτίνες τοῦ Ραϊντγεν, πού ἀποκαλύπτουν ὅτι τὸ βάθος τῆς προτομῆς εἶναι παραγεμισμένον μὲ κομμάτια ἀγγλικῶν ἐφημερίδων. Ἀλλὰ αὐτὸ κατὰ τὸν Μπόντε, δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν, διότι τὸ βάθος φαίνεται προσφάτως ἐπισκευασμένον. Καὶ σκεπτόνται οἱ Γερμανοὶ πὺς νὰ κἀμουν χημικὴν ἀνάλυσιν τῶν συστατικῶν τῆς προτομῆς, χωρὶς νὰ τὴν διαλύσουν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, κ' ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἀντιπρονοῦντες γεμίζουν μὲ διατριβὰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικά. Ἀλλὰ, ὡς παρατηρεῖ ἓνας εἰρων Γάλλος χρονογράφος, κανεὶς δὲν ἐρωτᾷ ἂν ἡ περίφημη προτομή εἶναι ἢ δὲν εἶναι καλλιτέχνημα. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴν λύσαν τῶν περισσοτέρων συλλεπτῶν σπανίων τεχνουργημάτων: θυσιάζονται διὰ ν' ἀποκτήσουν ἓν ἔργον, ἔστω καὶ ἄτεχνον, ἀλλὰ μὲ ἐνδοξον ὑπογραφὴν, κλωστοῦν δὲ τάληθινὰ καλλιτεχνήματα, ὅταν ὁ δημιουργὸς τῶν εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἀγνωστός...

ΝΕΟΝ ἐξεδόθη βιβλίον τοῦ Τολστόη: οἱ «Ἀφορισμοί». Ὁ τίτλος δεικνύει τὸ περιεχόμενον: ἀποφθέγματα διὰ τὴν πολιτικὴν, τὴν κοινωνικὴν, τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, τὴν θρησκείαν, τὴν ἐπιστήμην. Ἰδοὺ ἐν ἀπόσπασμα: «Πολλὰκις οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν ὡς ἀρετὴν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸν λαόν των. Ἐδῶ ὅμως ἔγκειται μέγας κίνδυνος. Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ κακὸν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸν λαόν του· αὐτὸ εἶναι αὐθόρμητον, φυσικὸν εἰς κάθε ἄνθρωπον. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ κακὸν, ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς ἰδιούς του ἢ πρὸς τὸν λαόν του,

δὲν κακοποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ὅταν, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον του, κακοποιεῖ τὸν μακρὰν κείμενον, ὅπως ὅταν οἱ ἄνθρωποι γδύνουν τοὺς ἄλλους διὰ τοὺς δικούς των ἢ ὅταν πολεμοῦν μὲ ξένους λαοὺς φονεύοντες τοὺς ἀνθρώπους ὑπὲρ τοῦ ἰδιοῦ των λαοῦ, τότε δὲν εἶναι πλέον αὐτὸ ἀρετὴ, ἀλλὰ μεγίστη κακία».

Ἰδοὺ κ' ἓνα καυστικώτατον διὰ τὴν ἐπιστήμην: «Ἡ ἐπιστήμη κατήντησε τὴν σήμερον ἡμέραν διανομεὺς διπλωμάτων πρὸς κάρπωσιν τῆς ἐργασίας τοῦ ἄλλου!».

ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ δημοσιεύονται τὰ «μετὰ θάνατον» εὑρεθέντα χειρόγραφα τοῦ μεγάλου Νορβηγικοῦ δραματογράφου, τοῦ Ἰψεν. Εἶναι σημειώσεις σχετιζόμεναι μὲ τὰ ἔργα του μὲ τὰς σκηνὰς τῶν δραμάτων του. Τινὲς φαίνονται ὡς διασκεδαστικαὶ παραδοξολογίαι, καὶ ὅμως κρύπτουν βαθεῖας φιλοσοφικὰς σκέψεις.

«Οἱ σύγχρονοι φυσιοδίφαι — γράφει μεταξὺ ἄλλων — ὁλοένα φθάνουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ φαινόμενα τἀναγόμενα εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν στηρίζονται κατὰ βάθος εἰς ἐλάχιστον ἀριθμὸν φυσικῶν νόμων, ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ὀλιγοστεύει ὅσον προσδεύουν αἱ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι κ' αἱ γνώσεις πού ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτάς, καὶ ὅτι λογικὸν εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι μίαν ἡμέραν ὁ καταμερισμὸς αὐτὸς θὰ παύσῃ ἐνώπιον τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ γεγονότος ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νόμοι συνοψίζονται εἰς ἓνα καὶ μόνον — ἂν μάλιστα ὑπάρχῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἓνας. Ἀλλὰ μία παρατήρησις πού ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρμοδιότητα τῶν φυσιοδιδόνων, εἶναι ὅτι ὁ περιορισμὸς αὐτὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νόμων ἐκτείνεται εἰς πεδία κείμενα ἔξω τοῦ κύκλου τῶν ἐρευνῶν των, καὶ μάλιστα εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πεδία, καὶ ὅτι ἀνάγεται ἐπίσης καὶ εἰς τῶν πεδίων τούτων τὸν ἀριθμὸν, ἂν καὶ φαίνονται αὐτὰ χωρισμένα καὶ ἀνόμοια. Δὲν ἔχει περάσει πολλὸς καιρὸς — κ' ἔχει περάσει ἄρα γε; — ὅπου θὰ ἐξακοφαινοῦν εἰς ἓνα ἐργαστασιόζην ἢ ἓνα σοβαρὸν ἐργάτην, ἂν ἐβλεπαν τὸ κατασκευάσμα των ἐξομοιούμενον πρὸς ποιητικὸν ἢ φιλολογικὸν προῖον. Ἀφ' ἑτέρου συζᾷ βλέπομεν, ἰδίως εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὸ μέτριον φιλολογικὸν ἔργον χαρακτηριζόμενον ὡς «κατασκευάσμα». Καὶ ὅμως, δὲν ὑπάρχει παρὰ ἓνας καὶ μόνον φυσικὸς νόμος διὰ τὸν ἐργάτην καὶ τὸν ποιητὴν».

Πόσον διαφορετικὴν γνῶμην ἀπὸ τὸν Ἰψεν ἔχουν οἱ Ἕλληνες νομοθετοῦν διὰ τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν!

ΑΛΛΑ ἰδοὺ καὶ ἄλλαι φιλοσοφικαὶ παραδοξολογίαι τοῦ μεγάλου ἀνατόμου τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς:

«Λερολογεῖ ὅποιος ὁμιλεῖ περὶ «ἀνθρώπων πού γεγενήθησαν ἐλεύθεροι». Δὲν ὑπάρχουν τέτοιοι. Ὁ γάμος, ὡς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἀπέναντι ἀλλήλων, ἔχει χαλάσει τὸ εἶδος, ἔχει σημαδέψει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν σφραγίδα τῆς σκλαβιάς.

Ἡ φιλοπατρία καὶ πᾶν τὸ ἐξ αὐτῆς παρεπόμενον ἀνήκει εἰς μεταβατικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ σύγχρονος κοινωνία δὲν εἶναι κοινωνία ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀρρένων. Ὅταν οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἐλευθερίας θέλουν καμίαν βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῆς γυναικὸς, ἀρχίζουν ἐρωτῶντες ἂν ἡ κοινὴ γνώμη — δηλαδὴ ἡ γνώμη τῶν ἀρρένων — τὴν ἐγκρίνῃ. Τὸ ἴδιον σὰν νὰ ἐρωτοῦν τοὺς λύκους ἂν ἐγκρίνουν νέα προστατευτικά μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀρνίων.

Λέγουν ὅτι ἡ αυτοκτονία εἶναι ἀνήθικος. Τί εἶναι λοιπὸν τότε νὰ ζῇ κανεὶς μακρὰν ζωὴν αυτοκτονίας — ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον του;...

Ὁ Ἐμινέσκο εἶνε ὁ μεγαλειότερος ποιητὴς διὰ τὸν ὁποῖον κανθαῖται μέχρι τοῦδε ἡ ῥομαντικὴ γραμματολογία. Εἶνε μία κορυφή· μετ' αὐτὸν ἀνοίγεται νέος ὅλος κόσμος. Ὁ πληρέστερος βιογράφος του, ὁ Σκούρ-του τὸν ἀποκαλεῖ «τὴν μεγαλοφυΐαν τῆς νεωτέρας ῥομαντικῆς φιλολογίας», καὶ εἶνε αὕτη ἡ ὀριστικὴ κρίσις ὅλων τῶν Ῥουμάνων φιλολόγων, φίλων καὶ ἐχθρῶν,

συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων. Ἀλλ' οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Ὁ Μιχαήλ Ἐμινέσκο ἀπέθανεν ἐν Βουκουρεστίῳ, τῇ 16 Ἰουνίου 1889, ἐντὸς φρενοκομείου. Εἰς χώραν ὅπου ἀφθονοῦν αἱ θέσεις τῆς ἀμεριμνηρίνης διὰ τοὺς μηχανορράφους, δὲν εὐρέθη κυβερνήσις μεριμνῶσα ὅπως προστατεύσῃ τὸν Ἐμινέσκο κατὰ τῆς ἀνεχειρίας καὶ τῆς ἐνδεΐας. Ἡ Ῥουμανικὴ Ἀκαδημία καθὼς ὅλαι αἱ ἀκαδημίαι, δὲν ἐκρίναν ἀναμφιβόλως ὥριμον δι' αὐτὴν τὴν μεγαλοφυΐαν αὐτὴν τὴν ἀναμφισβήτητον, ἢ ὅποια ὅμως ἀπέφευγε τὰς πεπατημένας τρίβους. Οὐδέποτε ἀπένεμεν εἰς αὐτὸν ἐνδεΐξιν τινα ἐκτιμήσεως. Ἡ παραφροσύνη του εἶχεν ἐκδηλωθῇ ὅταν ἐσκέφθησαν νὰ ἐκδώσουν τὰ ἔργα του εἰς ἓνα τόμον.

Ὁ Ἐμινέσκο ἐχηματίσεν ἐπὶ μακρὸν συντάκτης καὶ ἔπειτα διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος Timprul τοῦ Βουκουρεστίου, ἡδυνήθη δέ, χάρις εἰς τὴν εὐρείαν του διάνοιαν καὶ τὴν οὐχ ἥττον εὐρείαν μάθησίν του, νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ιδέας ἀπειρώς προοδευτικωτέρας ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν περὶ αὐτόν. Πρέπει οὕτω νὰ θεωρῆται ὡς εἰς τῶν πρώτων λογογράφων, καὶ τῶν πολιτικῶν ἀκόμη λογογράφων τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ἦτο πράγματι εἰς τὸ στοιχεῖόν του; Τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν μᾶς τὴν δίδει ἐν σημείωμα τῶν μετὰ θάνατον εὐρεθέντων ἐγγράφων του. «ὦ! αὐτοὶ οἱ ἰσχυροὶ! τὸν ποιητὴν αὐτόν ὁ ὁποῖος κατήντησε νὰ τρέφεται μὲ μόνον ὄνειρα, νὰ λιμοκτονῇ μὲ ὅλην του τὴν μεγαλοφυΐαν, δὲν θὰ ἡδύναντο νὰ τὸν ἐγκαρδιώσουν, νὰ τὸν ὑποστηρίξουν». Μία ἐπιστολή του τοῦ 1882 ἀφ' ἑτέρου ἐνδιαλαμβάνει τὰ ἑξῆς: «Πρέπει νὰ φαντάζεσαι, ὑπὸ τὴν σημερινὴν μου ὄψιν, τὴν μεγίστην κόπωσιν ἐνὸς ἀνδρὸς ὁ ὁποῖος διευθύνει μόνος τὸ ἐμπόριον αὐτὸ τῶν ἀρχῶν, ἐνὸς ἀσθενοῦς εἰς τὸν ὁποῖον εἶνε ἀπαραίτητον ν' ἀναπαύῃ κατ' ἐλάχιστον ἐπὶ ἑξ μῆνας διὰ νὰ συνέλθῃ. Λοιπὸν, ἐπὶ ἑξ ἔτη τώρα ζῶ μὲ τὴν ματαίαν αὐτὴν ἐργασίαν, ἐπὶ ἑξ ἔτη πλέον οὐτε ἡσυχίαν, οὐτε γαλήνην, καὶ ἔχω τόσῳ πολὺ ἀνάγκην αὐτῆς διὰ νὰ κάμω ἐπὶ τέλους καὶ κατ' ἄλλο ἀπὸ τὴν πολιτικὴν «Quelle vie, mon Dieu, quelle vie!» Δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ οὐτε τριῶν ἡμερῶν ἀδειαν. Ὁ ποιητὴς Βλαχούτσα μᾶς τὸν περιγράφει ὡς ἑξῆς. «Εὐσυνείδητος καὶ εἰς ἄκρον φιλόπονος, ὁ Ἐμινέσκο ἔφερε πολλαὺς μόνος ὅλον τὸ φορτίον τῆς ἐφημερίδος. Πόσας νύκτας δὲν ἐπέρασε μὲ τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας! Καὶ τὴν ἐπαύριον, μὲ ὄψιν ἡλλοιωμένην, μὲ κόπην ἄτακτον, μὲ δάκρυα μελανιασμένα, μὲ δέσμη χειρογράφων ἀνὰ χεῖρας, εἰσῆρχετο εἰς τὸ τυπογραφεῖον, κατέτασσε τὴν ὕλην, συνέταττε τὰς εἰδήσεις, διώρθωνε τὰ δοκίμια, καὶ μόνον τὸ ἐσπέρας, ὅταν τὰ φύλλα ἤρχιζαν νὰ ἀφίπτανται ὑπὸ τὰ πιεστήρια, ἐνθυμετο ὅτι ἦτο κουρασμένος καὶ ὅτι δὲν εἶχε φάγει τίποτε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν...» Ὅταν ἐπύρχετο ὁ ἀφόρητος ῥομαντικὸς καύσων, οἱ ἐκδόται καὶ πάτω-νες τῆς Timprul μετέβαιναν εἰς τὰ λουτρά. Ὁ Ἐμινέσκο δὲν ἐσάλευεν ἀπὸ τὸ Βουκουρεστίον, λυόνων ἐπιτοπίως καὶ ἀγωνιζόμενος μέχρις αὐτοθυσίας διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὸν θρίαμβον τῶν ἄλλων. «Ἄν ἡμπορούσα νὰ πεταχθῶ τρεῖς ἡμέρας εἰς Ἰάσιον θὰ ἐπανηρόχημ ἰσχυρὸς!» Τὸν χειμῶνα τὸν συναντοῦν ζαρωμένον ἀπὸ τὸ ψῦχος, μεταβαίνοντα εἰς τὸ καφενεῖον διὰ νὰ θερμανθῇ. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1883 εἶνε παράφρων. Φίλοι τὸν ἀποστέλλουν εἰς Βιέννην πρὸς νοσηλείαν. Φαίνεται ἀνακτῶν τὴν πνευματικὴν του ἰσορροπίαν ἡ ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς μεγάλης συμφορᾶς ἢ ὅποια τὸν ἐπληξε, διατηρεῖ τὴν συναίσθησιν ὅτι εἶνε χαμένος, ὅτι δὲν ἀξίζει πλέον δι' αὐτόν νὰ ζήσῃ.

Βυθισμένος εἰς ἀθυμίαν σπαρακτικὴν, ἡμέρας τὴν διάθεσιν ὡς πάντοτε, ἐπὶ μακρὸν σκεπτικὸς, ἐστερημένος πάσης βουλήσεως, διέρχεται ὀλοκλήρους ὥρας χωρὶς νὰ ὁμιλῇ, ἀνατείνων ἀπλῶς τοὺς ὀφθαλμούς

πρὸς τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς χεῖρας ἡνωμένας, καὶ ψιθυρίζων μετὰ στεναγμοῦ. «ὦ! Θεέ μου, Θεέ μου!...» Πολλὰκις δὲ ψιθυρίζει μὲ φωνὴν ἢ ὅποια φαίνεται ὡς νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. «Πῶς θὰ ἤθελα ν' ἀπεκοιμώμην καὶ νὰ μὴ ἐξυπνοῦσα πλέον!» Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1889, προσβάλλεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς παθήσεώς του, ἐντονωτέρας ἤδη· ἐγκλείεται δὲ εἰς τὸ νοσοκομεῖον Σούτζου. Ἐκεῖ ἕτερος παράφρων καταφέρει κτύπημα κατὰ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ὁ Ἐμινέσκο ἀποθνήσκει τὴν ἐπαύριον. Δ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ, ἀντὶ τῶν δύο τευχῶν τῆς 15 καὶ 31 Δεκεμβρίου, θὰ ἐκδοθῶν, ὡς συνήθως, τὴν 20 Δεκεμβρίου εἰς διπλοὺν τεύχος ΧΡΙΣΤΟΥ-ΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ, μὲ ποιικιλωτάτην ὕλην καὶ πλουσιώτατα εἰκονογραφημένον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Καλλιτεχνικὴ Ἑταιρεία τῶν Ἀθηνῶν ὁργανίζει ἐκθεσιν ἔργων ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς καὶ διακοσμητικῆς διὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1910. Ἀργότερα θὰ ὁρισθῶν αἱ ἡμέραι τῆς ἐνάρετος καὶ λήξεως, θὰ δημοσιευθῇ δὲ καὶ ὁ κανονισμὸς διὰ τὴν ἀποστολὴν ἔργων καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐκθέσεως.

Καὶ εἰς τὸ Κάϊρον, ὁ ἐκεῖ λειτουργῶν Ἑλληνικὸς Καλλιτεχνικὸς Σύνδεσμος ἐτοιμάζει τὴν δευτέραν του καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν. Ἐλάβαμεν τὴν προκήρυξιν του ὑπογραμμένην ἀπὸ τὸν πρόεδρον κ. Ὁθῶνα Ρ. Παγκαβὴν καὶ τὸν γραμματεῦντα κ. Π. Τσιριγώτην. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν θὰ γείνουν δεκτὰ ἔργα καλλιτεχνῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Χρονολογία παραλαβῆς: 25-31 Ἰανουαρίου 1910, τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τὴν 11 Φεβρουαρίου καὶ διάρκεια τῆς ἐκθέσεως ἀπὸ τὰς 12 Φεβρουαρίου ἕως τὰς 20 Μαρτίου 1910. Οἱ καλλιτέχναι θὰ εἰδοποιηθῶν μὲ πρόσκλησιν τοῦ Συνδέσμου, θὰ σταλῇ δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ κανονισμὸς, ὅσοι τυχόν δὲν λάβουν προσκλήσεις, καθὼς καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ζητήσουν συμπληρωματικὰς πληροφορίες, παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν Mr N. Karavia, Secrétaire gén. de la Société Artistique Hellène, B. P. 594, Caire.

Ἐφέτος ἔγεινεν ἐνωρίτερον παρὰ ἄλλοτε ἡ τελετὴ τῆς ἀλλαγῆς τῶν πρυτάνεων τοῦ Πανεπιστημίου. Τὴν 15 Νοεμβρίου, ἐνώπιον πυκνοτάτου ἀκροατηρίου, ὁ τέως πρύτανης κ. Κυπάριστος Στέφανος ἐλογοδότησε διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1908-1909, ὁ δὲ διάδοχός του διὰ τὸ τρέχον ἔτος κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης ὁμίλησε περὶ τῶν ὁρίων, τῶν ὁρῶν καὶ τῶν διακρίσεων τῶν ἐν τοῖς βυθοῖς τῶν θαλάσσης βιούντων ζώων. Καὶ τῶν δύο ρητόρων αἱ ὁμιλίαι ἦσαν στολισμέναι μ' ἐνθουσιαστικὰς παρεκβάσεις πρὸς τὴν φοιτητικὴν νεότητα.

Οἱ Ἰσπανοὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταστήσουν εἰς τὴν Μαδρίτην μουσεῖον εἰδικὸν τοῦ Θεοτοκοπούλου, εἰς τὸ σπῆι τὸ ἴδιον ὅπου εἶχε κατοικήσει ὁ καλλιτέχνης. Τὸ σπῆι αὐτὸ ἐξεχωρήθη τελευταίως εἰς τὸ Κράτος ὑπὸ τοῦ μαρκασιῶν Βέγλα, ἐνθουσιώδους φιλοτέχνου, ὅστις ἔχει σημαντικὰ ποσὰ ἐξοδευμένα πρὸς ἀνακαίνισιν καὶ κατάλληλον πλαισίωσιν τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ζωγράφου.

Ὁ συνεργάτης μας κ. Ν. Βένης, ταξιδιῶν τὰ χειρόγραφα τῶν μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν τῶν Μεταφῶρων ἀνέθεσεν ἐπὶ παραγγελίας νέον χειρόγραφον τῆς «Πλέκτρας» τοῦ Σοφοκλέους. Ἀντίγραφον πιστὸν τοῦ χειρογράφου τούτου σκοπεύει ὁ κ. Βένης νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς.

Ἡ ἑλληνικὴ Βουλὴ ἐψήφισε τέλος πάντων νόμον προστατεύοντα τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἑλληνικῶν θεατρικῶν ἔργων, καὶ μόνον αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν. . .

Ὁ θάνατος τῆς κ. Κυβέλης παριστάνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκτὸς ἄλλων ἔργων ἔπαιξε μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν «Δεσποινίδα Τζούλια» τοῦ Στρίντμπεργ, τὸ «Κόκκινο Πουκάμισο» τοῦ κ. Σ. Μελά καὶ τὴν «Φωτεινὴν Σάντρη» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου.

Εἰς τὸ Λονδίνον, θάνατος ἑλληνικός, ὑπὸ τὴν δεσποινίδα Σμίλτων ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, παρέστησε τὴν «Μήδειαν» τοῦ Εὐριπίδου εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οἱ Ἄγγλοι κριτικοὶ δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ὑπόκρισιν.

Τὰ βραβεῖα Νόμπελ ἐφέτος ἀπενεμήθησαν: εἰς τὸν καθηγητὴν Ὁσβάλδ τῆς Λειψίας διὰ τὴν Χημείαν, εἰς τὸν Μαρκὸν καὶ τὸν Μπράουν διὰ τὴν Φυσικὴν, εἰς τὸν καθηγητὴν Κόχερ τοῦ Βερολίνου διὰ τὴν Ἰατρικὴν, εἰς τὴν Σουηδὴν συγγραφέα Σέλιμα Λαγγερόφ διὰ τὴν Φιλολογίαν.

ΤΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

Νοεμβρίου 13. Ἡ Πύλη ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν τοῦ Πατριάρχου ὅπως οἱ νεοσύλλεκτοι Χριστιανοὶ κατατάσσονται εἰς χωριστοὺς λόχους. Ὁ Φερδινάνδος τῆς Βουλγαρίας ἐπισκέπτεται τὸν Πέτρον τῆς Σερβίας.

14. Τί νὰ συμβαίνει μὲ τὸν Λαρίσης; Ἀξιωματικοὶ τὸν ἐπισκέπτονται, οἱ Βολιώται τὸν υποδέχονται μ' ἐνθουσιασμόν. Φήμῃ ὅτι οἱ ναυτικοὶ ἀξιωματικοὶ θέλουν λυοὺν αὐτόνομον σύνδεσμον ἰδικῶν τῶν.

15. Ὁμάδες ὑπαξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας: ἐνεργοῦν νὰ περιληφθῶν εἰς τὸ νομοσχέδιον βελτιώσεως τῶν μισθολογίων. Εἰς τὸν Βόλον, ὁ Λαρίσης μὲ τὸν Δημητριάδου ἐγκαταλείβουν τὸν Πολιτικὸν Σύλλογον.

16. Ἐρχεται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ὁ πρίγκιψ Γεώργιος. Ἡ ἀνάκρισις ἐχωρίσθη διὰ τοὺς ναυτικούς ὑποδίκους: κρατοῦνται προφυλακισμένοι ὅσοι θὰ δικασθῶν εἰς τὸ Κακουγιοδικεῖον, «ἐπὶ ἐνόπλῳ στάσει μετὰ βιαιοπραγιῶν κατὰ προσώπων καὶ πραγμάτων».

17. Καταργεῖται ἔξαφνα ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὁ θεσμός τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως. Προσθριβαὶ ῥωσσοῦλαπωνικαὶ διὰ τὴν Καμτσάτκα καὶ φρόβοι πολέμου.

18. Τὰ τμήματα τοῦ Στρ. Συνδέσμου ψηφίζουν ἐκ νέου τὴν διοικοῦσαν ἐπιτροπὴν τῶν. Οἱ Λόρδοι τῆς Ἀγγλίας ἀπορρίπτουν τὸν προϋπολογισμόν.

19. Ἐξεδόθη τὸ βούλευμα τῶν Πλημμελειοδικῶν διὰ τὴν στάσιν. Ψηφίζεται νόμος διὰ τὰ προσόντα τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ τὸ ἀμετάθετον τῶν δικαστῶν.

20. Συλλαλητήριον μαυροφορεμένων εἰς τὰς Πάτρας ἐναντίον τοῦ μεταναστευτικοῦ νομοσχεδίου. Παρατείνεται ἔξαφνα τὸ ἰταλικὸν ὑπουργεῖον Τξιολότη. Ὁ πρίγκιψ Γεώργιος ἀνεχώρησε πάλιν δι' Εὐρώπην.

21. Λήξις ἐπίσημος τῶν ἀγγλικῶν Βουλῶν.

22. Πλείστοι Κεφαλλῆνες καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ Τυπάλλου, τὸν ἐπισκέπτονται εἰς τὰς φυλακάς: λόγος γίνεται ὅτι, πρὸ τῆς δίκης, θάμνηστευθῶν οἱ ναυτικοὶ ὑπόδικοι. Σχηματίζεται νέον ἰταλικὸν ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν Σοννίνο.

23. Εἶπεν ὁ Βασιλεὺς μας εἰς τὸν ἀνταποκριτὴν τῶν «Τάιμς» ὅτι ἡ ὁξὺν τῆς καταστάσεως παρήλθεν ὅπωςδήποτε. Διαδηλώσεις σιδηροτεχνιτῶν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ γεωργῶν ἀπὸ τὸ Μενίδι εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπαρτία δὲν ἔγινε εἰς τὴν Βουλὴν.

24. Φήμεαι, διαφρενδόμεναι, ὅτι ὁ Βασιλεὺς θάπαυται διὰ τὴν διὰ τὸν Στρ. Συνδέσμου. Ἀρθρον τοῦ «Χρόνου» ὅτι ὁ Σύνδεσμος περιμένει νὰ ψηφισθῶν

τὰ οικονομικὰ μέτρα διὰ νὰ εἰπῇ τὴν γνώμην του. Ὁ κ. Εὐταξίας ὑποβάλλει τὰ νέα φορολογικά: μεταξὺ αὐτῶν: μονοπώλιον τῆς ζάχαρος, φόρος οἰνοπνεύματος, κατάργησις φόρου ἀροτριῶν τῶν ζτηνῶν καὶ ἀμπελῶν.

25. Ὁ ἀγγλικὸς τύπος σχολιάζει φήμην ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ μας ἐτοιμάζουν πόλεμον διὰ τὴν ἀνοιξιν. Αἱ Δυνάμεις ἐτοίμασαν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Πύλιν διὰ τὴν Κρήτην. Ἐπαρχιακὴ συγκίνησις ἐξ αἰτίας τῶν φορολογικῶν.

26. Ἐπιτροπὴ διωρίσθη καὶ γνωμοδοτεῖ διὰ τὸ ζήτημα τῆς φανερώσεως ἀνακρίσεως, διότι ὁ νόμος, ὡς ἐψηφίσθη, δὲν θεωρεῖται ἐγκυρὸς. Ἀποθνήσκει ὁ στρατηγὸς Ι. Παπαδιαμαντόπουλος.

ΗΜΕΡΟΒΙΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ε. Φ. Κέρκυρα. Εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ βέβαια στείλετε καὶ ἐγκριθῶν.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2,473.35
Σωκ. Πιζάνης, Καίρου (μειὼν χαρο-
σήμου) 4.40
Δρ. 2,477.75

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενημιζόμενον εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς σίχους τοῦ ἡμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ὁ Ἀπλοῖκός Βίος, Καρόλου Βάγνερ, κατὰ μετάφρασιν Δ. Θεοχαρίδου, Ἀθῆναι, ἐκ τοῦ τυπογρ. Σ. Κ. Βλαστοῦ.

Χρονολογία τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας, Γεωργίου Σωτηριάδου, κατὰ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Karl Ploetz. Μέρος Β', Μεσαιωνικὴ καὶ Νέα Ἱστορία. Ἀθῆναι, ἐκδόσεις Συλλόγου Ὁρελίων Βιβλίων, λ. 40.

Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Νίκαιαν, Θ. Καβαλιέρου Μαρκουίτση (ταξιδιωτικαὶ ἐντυπώσεις ἐκ Βιθυνίας, μετ' εἰκόνων). Κωνσταντινούπολις, «Ἐμπορικὸν» τυπο-λιθογραφεῖον Ἀριστοβούλου, Ἀναστασιάδου καὶ Σας.

Ὁ Βύρων καὶ ἡ Ἑλλάς, Δημητρίου Γ. Κακλαμάνου, ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Μελέτης». Ἀθῆναι, τυπογραφ. «Ἐστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, Δρ. 1.50.

Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, Οὐίλλιαμ Μίλλερ, μετάφρ. Σπυρ. Π. Αάμπρου. Ἀθῆναι, Ἑλληνικὴ Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία, τυπογρ. «Ἐστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, τεύχος Β', Δρ. 1.

Ὁ Ἀπέθαντος (Πέμτη Σφραγίδα) 1909, Σ. Σκίπη. Le Puy-en-Velay, Imprimerie Peyriller, Rouchon et Gamon, φρ. 4.

Juvenilia (Ποιήματα) 1899 — 1904, Σ. Σκίπη. Le Puy-en-Velay, Imprimerie Peyriller, Rouchon et Gamon.

Die Kultur und das Bildungswesen der Balkanländer: Heft 1: Das griechische Unterrichtswesen. Leipzig, Verlag der Dürr'schen Buchhandlung.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΠΕΚ & ΜΠΑΡΤ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, Πλατεῖα Συντάγματος (πρώην βιβλιοπωλεῖον ΚΑΡ. ΜΠΕΚ)

ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ ΟΛΟΥΣ — ΓΕΡΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΑΡΙΟΝ

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΤ' ΕΞΟΧΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ
ΠΑΙΓΝΙΔΙ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ

ΓΟΗΤΕΥΤΙΚΟΝ — ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ

Στείλατε ἓνα τέτοιο δελτάριον εἰς ἓνα φίλον σας, καὶ θὰ τὸν ἐνθουσιάσετε.

ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ ΤΑΣ ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ

ΟΤΑΝ συναρμολογήσετε τὰ ἀκανόνιστα κομμάτια τοῦ μαγικοῦ δελταρίου, βλέπετε ἀμέσως ἐμπρὸς σας μίαν ὡραίαν εἰκόνα.

ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΔΕΛΤΑΡΙΑ ΕΙΝΕ ΤΥΠΩΜΕΝΑ ΕΙΣ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΟΙΚΙΛΙΑΝ

Ἄνω τῶν 60 συλλογῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ 6 δελτάρια ἐντὸς θήκης. Οὕτω τὰ μαγικά δελτάρια ἀποτελοῦν ἑκατοντάδας εἰκόνων μὲ ποικιλώτατα θέματα.

Ἀληθινὰ καλλιτεχνικὴ διασκεδάσις εἶναι νὰ συναρμολογή κανεὶς τὰ κομμάτια μιᾶς εἰκόνης.

Μ' ἓνα δελτάριον διασκεδάζει θαυμάσια ἓνας, μὲ 12 διασκεδάζει ἕξοχα ἐλόκληρη συντροφία ἀπὸ μικροῦς καὶ μεγάλους.

Ὅποιος συναρμολογήσῃ ταχύτερα τὸ δελτάριόν του, ἀνακηρύσσεται νικητής.

Φαντασθῆτε πόσον εὐθυμὰ περὶ τὴν βραδυὰ τῆς μιᾶς οἰκογένειας μὲ τὰ μαγικά δελτάρια.

— Μ' ἀρέσει τρομερὰ αὐτὸ τὸ παίγνιδι!
— Κ' ἐμένα!... Κ' ἐμένα!... Κ' ἐμένα!

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ 6 ΜΑΓΙΚΩΝ ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ
ΔΡΑΧΜΑΙ 3.50

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΠΕΚ ΚΑΙ ΜΠΑΡΤ

ΕΙΣ τὸ ἴδιον βιβλιοπωλεῖον: ποικιλωτάτη συλλογὴ δώρων διὰ τὸ ΝΕΟΝ
ΕΤΟΣ, βιβλία διὰ μικροὺς καὶ μεγάλους κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 40,000,000 — ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 9,095,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίσσει.
ΕΝ ΚΡΗΤΗ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: Κων/πόλει (Γαλατᾶ καὶ Σταμπούλ), Σαμψούντι, Τραπεζοῦντι, Σμύρῃ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλᾳ, Σάνδῃ.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Ζαγαζίν, Μανσούρα.
ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν) καὶ ἐν ΔΟΝΔΙΝΩ Ε. C. (Nº 22 Fenchurch Street).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1909

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον καὶ Τράπεζαι	Δρ.	7,905,314.80
Διαθέσιμα παρὰ ταῖς ἐν Εὐρώπῃ Τρ. εἰς χρ.		1,566,665.68
Συναλλάγματα ἐν Χαρτοφυλακίῳ καὶ χρυσός.		2,986,473.10
Προεξοφλήσεις καὶ Προκαταβολαὶ Ε/γραμμάτων		18,448,058.90
Τρέχοντες Λ/μοὶ		
ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων		57,550,688.13
ἐπὶ ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων		30,174,658.99
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων		9,137,583.55
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων		2,641,609.10
Προσωρινοὶ λ/μοὶ (Ὑποκαταστήματα καὶ Ἀνταποκριταί)		8,602,443.19
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια		11,568,998.35
Ομολογίαι Ἑθνικῶν Δανείων καὶ Δάνεια εἰς Δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ Νομικά πρόσωπα		9,285,030.80
Χρεώγραφα Ταμείου Συντάξεων καὶ ἀσφαλείας ζωῆς ὑπαλλήλων		480,000.—
Κτήματα Τραπεζῆς		4,267,902.27
Ἐγκατάστασις καὶ ἐπιπλα Κεντρικοῦ καὶ Ὑποκαταστημάτων		709,611.36
	Δρ.	165,324,588.22

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἑταιρικόν	Δρ.	40,000,000.—
Ἀποθεματικὸν τακτικόν		9,095,000.—
Ὁμολογίαι φρ. χρ. 2 1/2 ἑκατ. ἐξοφλητέαι τῇ 1η Ἰουλίου 1924		2,500,000.—
Καταθέσεις εἰς χρυσὸν καὶ δραχμὰς	Δρ.	77,185,538.18
Ταμειυτήριον		8,275,580.95
Ταμείον συντάξεων ὑπαλλήλων		480,000.—
Ἐξωτερικοὶ λ/μοὶ εἰς χρυσόν		90,979.65
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		570,979.65
Γραμμάτια εἰσπραχθέντα καὶ μὴπω ἐκκαθαρισθέντα		25,132,970.93
Μερίσματα πληρωτέα		1,474,370.93
		511,347.30
		128,801.—
	Δρ.	165,324,588.23

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπράξεις γραμμάτων, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Ἀνοίγει τρεχομένους λ/μοὺς ἡγυγιμένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὅρους, Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιβώτια εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσὸν καὶ τραπεζογραμμάτια πληρώνουσα τόκον:

3	%	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 1/2	%	διὰ καταθέσεις ἕξ μηνῶν
4	%	» » ἐνὸς ἔτους
5	%	» » δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειυτήριόν της, λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χάριν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, πληρώνει τόκον 4 %.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΠΕΚ & ΜΠΑΡΤ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, Πλατεία Συντάγματος (πρώην βιβλιοπωλεῖον ΚΑΡ. ΜΠΕΚ)

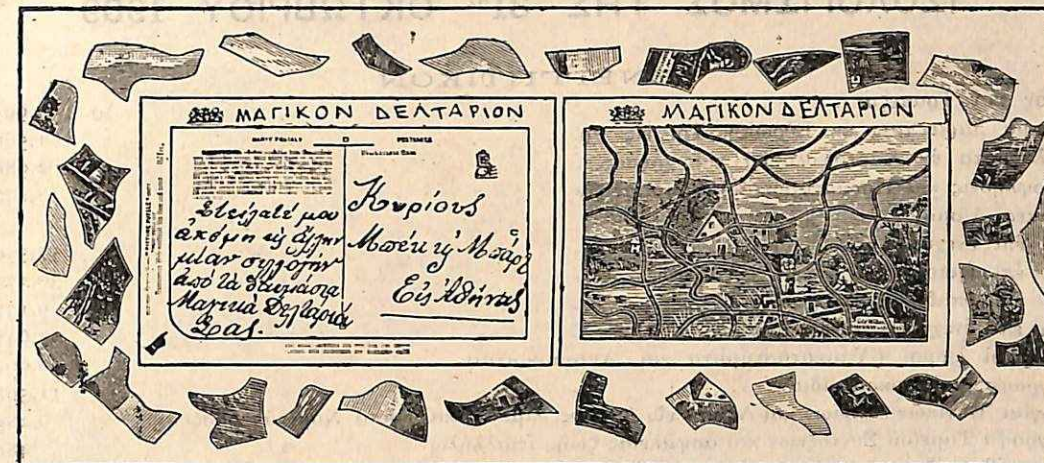
ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ ΟΛΟΥΣ — ΓΕΡΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΑΡΙΟΝ

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΤ' ΕΞΟΧΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ
ΠΑΙΓΝΙΔΙ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ

ΓΟΗΤΕΥΤΙΚΟΝ — ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ

Στείλατε ἓνα τέτοιο δελτάριον εἰς ἓνα φίλον σας, καὶ θὰ τὸν ἐνθουσιάσετε.

ΑΠΟΦΥΓΕΤΕ ΤΑΣ ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ

ΟΤΑΝ συναρμολογήσετε τὰ ἀνανόιστα κομματάκια τοῦ μαγικοῦ δελταρίου, βλέπετε ἀμέσως ἐμπρὸς σας μίαν ωραίαν εἰκόνα.

ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΔΕΛΤΑΡΙΑ ΕΙΝΕ ΤΥΠΩΜΕΝΑ ΕΙΣ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΟΙΚΙΛΙΑΝ

Ἄνω τῶν 60 συλλογῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ 6 δελτάρια ἐντὸς θήκης. Οὕτω τὰ μαγικά δελτάρια ἀποτελοῦν ἑκατοντάδας εἰκόνων μὲ ποικιλώτατα θέματα.

Ἀληθινὰ καλλιτεχνικὴ διασκεδάσις εἶναι νὰ συναρμολογήσῃς τὰ κομματάκια μιᾶς εἰκόνης.
Μ' ἓνα δελτάριον διασκεδάσει θανμάσια ἕνας, μὲ 12 διασκεδάσει ἑξοχα δόκιμην συντροφίαν ἀπὸ μικροῦ καὶ μεγάλου.

Ὅστιος συναρμολογήσῃ ταχύτερα τὸ δελτάριόν του, ἀνακηρύσσεται νικητής.
Φαντασθῆτε πόσον εὐθυμία περὶ τὴν βραδυὰ της μιᾶς οἰκογένειας μὲ τὰ μαγικά δελτάρια.

— Μ' ἀρέσει τρομερὰ αὐτὸ τὸ παίγνιδι!
— Κ' ἐμένα!... Κ' ἐμένα!... Κ' ἐμένα!

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ 6 ΜΑΓΙΚΩΝ ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ
ΔΡΑΧΜΑΙ 3.50

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΠΕΚ ΚΑΙ ΜΠΑΡΤ

ΕΙΣ τὸ ἴδιον βιβλιοπωλεῖον: ποικιλωτάτη συλλογὴ δώρων διὰ τὸ ΝΕΟΝ
ΕΤΟΣ, βιβλία διὰ μικροὺς καὶ μεγάλους κτλ. κτλ.

Αἱ καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς τὸ νόμισμα ἐγένοντο.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1889

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθος, Πάτρας, Πειραιῶ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἴονική Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰσβολοῦσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοῦς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100.000 Δρ.— 1/2 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100.000 Δρ.— 3 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν.— 4 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν.— 4 1/2 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

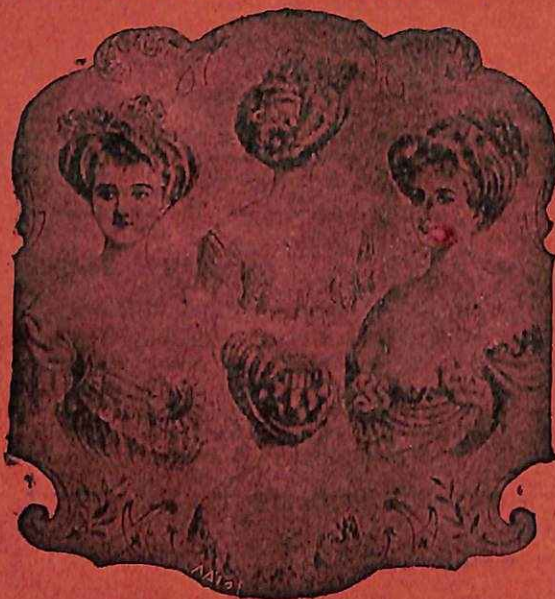
Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν.— 3 1/4 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας.— 3 1/2 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος.— 4 % ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολῶνια

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, Πλατεῖα Συντάγματος.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἵολου.

Ἐδωδιμοπωλεῖα

Β. Ἀπότσου πρὸς τὴν Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεζυθωπιατόρια

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ
ΚΙΝΗΣΙΣ

Δι' οἶνοπνεύματος ἐν Σταφίδος

ΜΑΡΜΕΛΑΔΑΙ

ΚΟΜΠΟΣΤΑ ΕΚ ΝΩΠΗΣ ΣΤΑΦΥΛΗΣ. * * * * *

Η ΘΡΕΠΤΙΚΩΤΕΡΑ ΕΥΓΕΣΤΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΑ ΤΡΟΦΗ

ΝΕΚΤΑΡ

ΠΟΤΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΟΝ